

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 15 mars 2010*§ 2 Interpellation om LSS-peng och rättssäkerhet (nr 2009:38)*

Anförande nr 1

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag ber att få hänvisa till utdelat interpellations-svar.

Anförande nr 2

K a r i n R å g s j ö (v): Jag tackar dig för svaret, Ulf. Jag ska också säga att den här interpellationen är inlämnad den 28 september 2009, och det är först nu jag har fått svar. Det har hänt lite emellan, men det är en ganska lång tid som den har legat, och jag tycker att det är väldigt synd att interpellationerna ligger så länge. Jag inleder därför med att låta lite småsur.

Bakgrunden till den här interpellationen är det bedömningssystem som har införts och som sätter nivåerna för funktionshindrades behov i Stockholms stad, alltså inom LSS. Det ligger till grund för en peng som följer individen och har för vissa grupper sänkt ersättningen med upp till 30 procent. Bedömningskansliets utredare sitter på sociala arbetsmarknadsförvaltningen, och de träffar inte de funktionshindrade eller deras anhöriga utan beslutar i sin tur om behoven och graderar detta på en sjugradig skala. Det är väldigt tekniskt, det här. Den enskilda brukaren eller anhöriga får alltså inte vara med i den här bedömningen, och bedömningskansliets beslut om pengar, alltså skalan, kan inte överklagas.

Jag tycker inte att det är ökad valfrihet, måste jag säga. Var finns brukarinflytandet för personer när man inte ens får vara med och diskutera beloppet? Vad är valfrihet egentligen? Är det att välja mellan 40 utförare eller är det att kunna påverka hur mycket man får av pengan?

Bedömningskansliet fattar de här besluten, och sedan åker det vidare ut i systemet till stadsdelarna. Det är många entreprenörer som har haft problem med den här så kallade pengan. Jag kan exempelvis prata med en person som heter Mats Andersson som har startat Mosaikteatern som är en daglig verksamhet för personer med Downs syndrom. I en artikel i Svenska dagbladet den 25 november säger han så här: "När utredarna kommer för att göra sina bedömningar så ska vi sitta där i 30 minuter och tala om hur dåliga de här personerna är och hur mycket hjälp de behöver, för det ger oss mer pengar. Och när vi får nya deltagare så är det bättre för oss om det är en trea än en tvåa." Har man inte hamnat lite snett då?

Du nämner, Ulf, att överklagande är möjligt. Ja – av själva insatsen, men inte av det som ger grunden för insatsen, det vill säga pengan. Den kan man inte överklaga. I ditt svar säger du att man kan överklaga, och jag undrar vad du menar med det. I ditt svar tycker du att det här inte är något problem. Länsstyrelsen i Stockholm tycker dock att det är ett problem, för de har nämligen inlett en granskning mot Stockholms stad när det gäller rättssäkerheten i bedömningssystemet. Tycker du inte att det är ett

problem att just fastställandet inte kan överklagas? Tycker du inte att det är lite trist att det är så otroligt lite brukarinflytande i det här ärendet? Vem bevakar brukarnas intressen när det gäller kvaliteten om pengarna sänks? Hur följs det upp? Jag kan helt enkelt inte läsa det i ditt svar, Ulf.

Det vore intressant att höra hur du tänker runt de här frågorna. Jag har fått ganska många telefonsamtal från oroliga brukare och främst deras anhöriga.

Anförande nr 3

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Vi tänker så här: Det här är viktiga och komplexa frågor, och bara för att de är viktiga och komplexa och rätt svåra finns inget mindre behov av betydande inflytande för enskilda att själva välja utförare. Det är hela grundtanken. Den egentliga oenigheten handlar, med all respekt, inte om olika bedömningar av bedömningskansliet, utan den grundläggande oenigheten handlar om ifall vi ska ha valfrihet eller inte. Jag har inget emot den konflikten. Vi är för det, och ni är emot det. Det är helt okej. Är man emot det slipper man fatta den här sortens ganska problematiska beslut. Är man för det måste man ha konsistenta system som skapar likabehandling mellan stadsdelar och ett korrekt underlag för det beslut inom LOV:en, som det heter formellt, alltså lagen om valfrihet som är det system som tillämpas här och som i sin tur är ett ganska nytt system och alldeles säkert har en eller annan barnsjukdom som vi kommer att behöva justera med tiden.

Det är alltså den bakomliggande orsaken. Om man vill ha ett sådant här system behöver man se till att bedömningarna av vad kostnaden ska ligga på som den enskilda ska ta med sig till olika utförare är korrekt och att den bedömningen är lika över staden. Det är väl omvittnat att så inte har varit fallet tidigare. Det har varit stora variationer över stadsdelar och stora variationer inom stadsdelar beroende på vilken leverantör man har använt sig av tidigare. Det har varit säljarens marknad, kan man enkelt uttrycka det. Den som har förhandlat bäst med stadsdelen har fått mest betalt, och sedan har olika utförare fått väldigt mycket olika betalt för samma sorts klienter eller i något fall patienter som man haft hand om. Så ska det inte vara. Det är inte meningen. Det är inte meningen att någon ska kunna få väsentligt mycket mer av offentliga pengar för samma sorts problem, medan andra har fått nöja sig med mycket mindre. Det är fel på alla tänkbara sätt.

Nu är det så här att själva överklagandemöjligheten ligger där den ska ligga: på biståndsbedömningen, det vill säga att det är ett korrekt biståndsbeslut som är fattat i grunden. Det kan alltid överklagas hela den vanliga vägen, och det är det som i sin tur ligger till grund för den ekonomi som därefter är satt. Man kan inte heller överklaga andra ekonomiska budgetar och sådana beslut i Stockholms stad, så det följer samma enkla princip.

Det betyder inte alls att det här är felfritt. Vi har själva identifierat ett viktigt problem med detta, och det är att nivåerna när det gäller neuropsykiatriska funktionshinder sannolikt är felaktiga. Såvitt jag kan bedöma är de inte korrekta. Det är orimligt stora neddragningar på ett antal sådana former, och där fattar vi också beslut i justeringsärenden och lägger till 20 miljoner kronor för att medge större belopp i de besluten från bedömningskansliet.

Det kan säkert finnas andra justeringar som också ska göras. Det här är ett mycket levande dokument. Fyra gånger per år kommer LOV:en, inte att omprövas, men nya aktörer tas in i systemet. Vi har en ganska lång resa framför oss för att se till att både valfrihet och ekonomisk korrekthet blir som de ska vara. Men till dess får vi nog hålla till godo med det vi har.

Anförande nr 4

K a r i n R å g s j ö (v): Det är jättebra, Ulf, att ni följer upp systemet och har upptäckt vissa läckor i det. När det gäller var problemet ligger tycker jag ändå att när det handlar om brukarna borde det vara så att de eller någon anhörig har möjlighet att vara med när man gör bedömningen av vilken skala de ligger på. Nu kan man få, låt oss säga en trea, och då är det så här att de personer som gör den bedömningen träffar inte brukaren. Jag tycker att det är ett problem i sig. Jag tycker att det handlar om mindre brukarinflytande.

Sedan är det väl jättebra att man kan välja olika entreprenörer och utförare, men problemet är att själva grundbedömningen för det du kan få kan du som brukare inte påverka alls. Blir du en tvåa så är du en tvåa, och då kan det hända att pengarna minskar. Då minskar förstås också möjligheten för dig att välja utförare. Så kan det vara.

Jag tycker alltså att grundproblemet är att bedömningen av varje enskild individ sker på ett bedömningskansli på social- och arbetsmarknadsnämnden, där man som brukare eller anhörig inte har något som helst inflytande över hur man blir bedömd. Kalla fakta råder: Okej, jag blev en trea, och sedan är det dags att göra någonting för den där trean ute i stadsdelen. Man kan i och för sig överklaga vad som händer där, men man kan aldrig överklaga grunden. Jag tycker att det är ett litet märkligt system att man inte har möjlighet att påverka bedömningen av ens eget problem och vad man behöver och att den anhöriga inte kan vara med i de samtalen. För mig är det fortfarande lite konstigt. Jag tycker att det är en brist på brukarinflytande.

Anförande nr 5

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det är ingen som säger att det här är enkla saker att lösa, men vill man i grund och botten ha ett valfrihetssystem med olika utförare och korrekt likabehandling måste man ha något slags plats där man bedömer vilken peng som ska sättas.

Min poäng är inte att det är en enkel sak. Min poäng är inte heller att det här är felfritt. Min poäng är att man behöver ha ett system som fungerar. Det är alldeles uppenbart att inte var och en själv kan vara med och förhandla om exakt vilken summa det ska vara, av samma skäl som att man mycket väl kan överklaga ett avslag på ett ekonomiskt biståndsbeslut men inte nivån på det ekonomiska biståndet. Man kan inte överklaga nivån på våra upphandlingar i Stockholm. Det är hela idén. De ska vara mycket strama och ganska administrativa verktyg. Sedan ska det enskilda biståndsbeslutet vara korrekt.

Men det är klart att om man inte bryr sig om själva grundfrågan, att en klient ska kunna välja utförare utan man ska nöja sig med den som staden har bestämt, då

slipper man ju ifrån dessa frågor, i alla fall lite grand. Man slipper inte ifrån frågan om upphandling, prissättning och sådana saker, men man slipper från frågorna som nu går ut på att folk ska likabehandlas.

Låt oss se det här systemet an. Det är en viktig framgång att folk får välja själva. Det är viktigt att ingen ska kunna sko sig på systemet. Det är viktigt att ingen ska kunna bli lidande i systemet. Vi har identifierat ett bekymmer. Länsstyrelsen har ställt några frågor till oss. De har fått svar. Har de kritik kommer vi självklart att ta den på stort allvar. Men såvitt vi kan bedöma är vi på rätt väg.

Anförande nr 6

K a r i n R å g s j ö (v): Grejen är den att när det gäller LSS finns det en lagstadgad rättighetslag. Det är inte vilken liten lag som helst, utan behoven ska tillgodoses oavsett kostnad i den lagen. Då tycker jag ändå att man skulle kunna titta över bedömningskansliets arbete, för visst blir det lite märkligt om du som brukare, eller anhörig i väldigt många fall, får tillbaka dina eller din dotters eller sons papper och ser att plötsligt har behoven avsevärt sjunkit eller ökat. Om de har sjunkit innebär det att du i stadsdelen inte kan få samma service eller hjälpbehov tillfredsställt som tidigare, och detta kan du inte påverka.

Jag tycker att det är ett problem att man inte kan överklaga det, och det är väldigt många andra som tycker det också. Jag tycker att det är lite tråkigt att Länsstyrelsen ska inleda en granskning mot Stockholm just på grund av det här och tycker kanske att det finns vissa problem i just det här bedömningssystemet.

Jag tycker att man skulle kunna justera det. Jag tycker att det skulle vara möjligt för de brukare som blir bedömda eller deras anhöriga att få en kommunikation med bedömningskansliet. Det tycker jag vore ett reellt brukarinflytande.

Anförande nr 7

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag har sagt flera gånger att jag inte alls är säker på att vi har fått allting helt rätt – absolut inte, och det sker justeringar. Du har helt rätt i att bedömningskansliet inte fungerade bra i början, och det var en samstämmig uppfattning från många stadsdelar. Jag tror att alla skulle säga att de förändringar som har skett de senaste månaderna har gjort bedömningskansliet betydligt mer välfungerande.

Det var också tydligt att när det gällde neuropsykiatrin var det inte korrekta belopp. Det är också justerat. Det ligger ingen prestige i detta över huvud taget från vår sida. Däremot är det viktigt att vi inte tillåter väldigt olika behandling beroende på hur stark man i praktiken är att föra sin talan. Hela idén är att det ska vara en korrekt behandling.

Jag är säker på att Karin Rågsjö kommer att ha rätt så till vida att vi flera gånger kommer att ha skäl att göra justeringar av såväl belopp som hur bedömningskansliet arbetar. Vi kommer dessutom att fyra gånger per år ha nya aktörer som kommer in i systemet, och det kommer också att påverka hur väl det fungerar.

§ 3 Interpellation om kommunledningens låga ambitioner kring utvecklingen av produktion och distribution av biogas till fordon i Stockholm (nr 2009:43)

Anförande nr 8

Borgarrådet Hamilton (m): Jag hänvisar till det utdelade svaret.

Anförande nr 9

Jan Valeskog (s): Jag får tack för svaret även om borgarrådet faktiskt slirar rejält på sanningen i flera delar.

Vi kan konstatera att vi har en krissituation när det gäller tillgången på biogas och fordonsgas i regionen. Borgarrådet brukar bortförklara detta genom att skylla på utbyggnaden av etanolpumpar i Sverige och att vi skulle ha stoppat LNG som backup till biogasen. Det är bara rent struntprat, menar jag.

Som jag ser det finns framför allt tre skäl till att ni har misslyckats. För det första gör ni allt för att i praktiken motverka all insamling av matavfall från enskilda hushåll i Stockholm, och ni gör ganska lite för att samla in från storhushållen. Ni har i måldokumentet som vi har behandlat i fullmäktige satt ett insamlingsmål på 0 procent från enskilda hushåll. I dag samlar vi totalt sett in omkring 6 procent av allt matavfall i Stockholm. Att införa avfallskvarnar är väl bra på marginalen men kan aldrig vara lösningen. Dels är det relativt dyrt, dels försvinner en stor del av energimängden med sådana kvarnar. De utredningar som har genomförts, bland annat på KSL, har tidigt visat detta.

För det andra inser ni inte att det krävs omfattande offentliga investeringar för att få volym på produktionen. Ni försöker gömma er bakom små privata lycksökare som i praktiken inte har några resurser att investera, som i det ärende vi ska ta upp senare i fullmäktige i kväll. Ni säljer ut viktiga anläggningar som Stockholm Vatten som vi nu helt kommer att förlora kontrollen över. Biogasen från Stockholm Vatten kommer i framtiden inte heller med säkerhet att konsumeras i Stockholm, vad jag vet, utan företaget kan avyttra det lite var man så behagar. Och om nu inte SL kan betala de högre priserna som företaget säkert kommer att kräva kommer man att bli utan fordonsgas till bussarna.

I stället för att fortsätta bygga upp den svaga infrastruktur som finns när det gäller fordonsgasproduktion i Stockholm hoppas ni fromt på att privata intressen ska göra detta. Eon och andra har backat ur, men ett företag som av övriga vattenbolag i Stockholm anses som oseriöst låter ni ta över värdefull produktion. När det gäller kostsam infrastruktur har historien och verkligheten verkligen visat att det inte sker utan omfattande offentligt stöd, men det vägrar ni inse.

För det tredje kommer det att krävas biogasproduktion av andra resurser än avfall av olika slag. Det krävs produktion av biogas från grödor på många platser, och enbart en omfattande insamling av matavfall kommer trots allt inte att räcka. Ett sådant utvecklingsperspektiv hade med en samverkan med Fortums gasbolag kunnat skapa

stora möjligheter, men det har ni bland annat av tidsskäl stoppat. Att sälja Stockholm Vattens gasbolag före valet var viktigare än att samordna resurserna och få fram omfattande investeringsmedel till den här produktionen. Både Stockholm Vatten och Fortum Värme fick uttryckliga order från stadshuset att samverkan eller en sammanslagning absolut inte skulle tillåtas. Det har därmed försvagat bägge gasbolagen.

Det borgarrådet skriver i sitt svar, att man inte har något emot en samverkan eller en sammanslagning av två delvis kommunägda gasbolag, är alltså inte sant.

Sammanfattningsvis förstår ni inte vad som krävs för att få fart på biogasproduktionen i Stockholm. Ni motverkar insamling av matavfall från enskilda hushåll och har låga ambitioner för insamling från storhushållen. Ni vägrar acceptera att det krävs omfattande offentliga investeringar i biogasproduktionen med anledning av grödor för att få fram mer biogas. Ni säljer en viktig anläggning inom staden till ett företag som många inom branschen anser vara oseriöst. Ni stoppar samverkan mellan gasbolagen inom Fortum Värme och Stockholm Vattens avfallsbolag till stora kostnader, bara för att kunna sälja före valet.

Kort sagt: Ni missköter frågorna om framtida biogasproduktion och distribution i Stockholms lön av dogmatiska och ideologiska skäl. Stockholmsborna är med detta synsätt verkligen att beklaga.

Anförande nr 10

Borgarrådet Hamilton (m): Det bolag som herr Valeskog anser vara oseriöst har en ordförande som heter Göran Persson och som kanske är känd för en socialdemokrat. Så oseriöst tror jag inte att det bolaget är. Det är till att röra sig med vidlyftiga anklagelser i debatten gentemot bolag. Jag tycker det är minst sagt anmärkningsvärt.

Jag skulle vilja visa en bild som visar att det är väldigt mycket på gång i Stockholmsregionen kring dessa frågor. Till skillnad från Jan Valeskog anser jag inte att det är Stockholms stad allena saligrådande som ska ägna sig åt att bygga upp den här verksamheten och se till att det fungerar, lika lite som vi själva producerar bensin eller diesel eller något annat. Det här är en fråga för marknaden, och därför är det väldigt viktigt att se till att hålla trycket uppe gentemot marknadens aktörer.

Därför har jag också under flera års tid haft möte en gång i halvåret med de här aktörerna. På det första mötet jag hade framkom det väldigt tydligt att den majoritet som Jan Valeskog var en del av förra mandatperioden hade lagt ett stopp, ett förbud, mot att komplettera med naturgas när det gäller fordonsgasen i Stockholms stad.

Det höll på att ta död på hela gasmarknaden. Vi har lyckats vända på detta. Vi har tillåtit naturgas som backup. Det har gett en förnyad tilltro till marknaden, en tilltro som har vuxit över all förväntan. Det har inneburit att vi har fått en fordonsgasboom i Stockholm, vilket också har överträffat de efterfrågeanalyser som vi tillsammans med marknaden har gjort, och därför har man också fått en situation där marknaden, trots att Stockholm Vatten under förra året ökade sin produktion av biogas med 40 procent och där många andra aktörer också har kommit in på marknaden, inte har kunnat klara tillgången på gas.

Däremot har man nu tagit tag i de här frågorna. Eftersom Svenska Gasföreningen tycker att detta är en viktig fråga jobbar man nu med de här frågorna och ser till att man får gas från andra delar av landet så att man kan trygga försörjningen när det gäller gas i Stockholmsregionen. Vi räknar med att man kommer att få ut nästan dubbelt så stora volymer på marknaden i Stockholm under det här året jämfört med förra året.

Vi jobbar vidare med de här frågorna från stadens sida sett, men precis som Jan Valeskog konstaterar: Det krävs mycket, mycket fler investeringar än det som en ökning av biogasproduktionen inom Stockholm Vatten skulle kunna bidra med. Det är bara en spott i havet jämfört med den efterfrågan som vi ser framför oss.

Anförande nr 11

J a n V a l e s k o g (s): När det gäller seriositeten hos det här bolaget får vi väl diskutera det senare i kväll. Det är inte jag som säger det, utan det är Syvab och andra som har haft affärer med bolaget när de inte har betalat sina räkningar. Det har varit den ena skandalen efter den andra, och även andra bolag som jag skulle kunna nämna men som jag inte nämner har haft uppfattningar om detta. Det är alltså inte min uppfattning. Om man sedan har plockat in före detta politiker något parti i ledningen gör för mig ingen skillnad om man har dåligt renommé. Det är ett faktum bara.

Om vi återgår till kärnfrågan som handlar om just detta med investeringsmedlen är det intressant att borgarrådet hela tiden säger att det är den privata marknaden som ska stå för detta. Men de har ju inte pengarna. Man tar inte riskerna. Eon går till exempel inte in på den här marknaden som en stor spelare. Det här bolaget som nu ska köpa Stockholm Vatten har inga pengar alls. De gör en god affär, eftersom de får ta över ett stort kapital som de borgerliga i praktiken skänker dem.

Investeringarna är alltså ett jätteproblem, men ni har ändå av ideologiska skäl vägrat att låta ens diskutera att man ska samordna två gasbolag som staden äger. Borgarrådet säger visserligen att ni inte har stoppat det hela, men det har ni de facto gjort. Det hade kunnat vara en framkomlig väg, åtminstone så till vida att staden hade kunnat vara aktiv i att bidra till att i samarbete med privata företag få fram investeringsmedel på olika sätt. Nu har ni ju satt tvärstopp för den möjligheten.

Så är det återigen det här med den politiska viljan när det gäller målsättningen för insamling av matavfall. Ni har satt 0 procent. Det är vad ni har gjort i den här salen för ett par år sedan. Ni tror inte ett ögonblick på att man ska samla in matavfall från enskilda hushåll, och ni har dessutom låga ambitioner och inga pengar att tala om för att trafik- och renhållningsnämnden ska kunna agera för att få in betydligt mer hushåll. Jag håller med om att det är i storhushållen som den stora potentialen finns, men totalt sett samlar vi alltså in bara 6 procent från dem vilket är oerhört lite.

Det är tack vare olika aktörer som finns som vi får fram mer biogas. Det är *trots* majoritetens agerande på flera punkter som jag har räknat upp som det ändå går åt rätt håll, men det behövs betydligt mer produktionskapacitet, och då tycker vi faktiskt också att det är rimligt att staden i det här fallet faktiskt medverkar i detta och bidrar med resurser. Annars kommer det tyvärr inte att hända speciellt mycket.

Anförande nr 12

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Jag skulle vilja att vi visar nästa bild som visar hur investeringar och planer ser ut framöver när det gäller just biogasproduktionen i Stockholmsregionen. Bilden visar dels ett lågt produktionsscenario, dels ett högt produktionsscenario.

Jan Valeskog föredrar att bara prata om Stockholm och Stockholms stad. Det är inte så att vi har låga ambitioner på det här området. Tvärtom – vi har väldigt höga ambitioner, och vi jobbar stenhårt för att se till att marknaden för fordonsgas i Stockholmsregionen ska fungera på ett så bra sätt som möjligt. Vi har fördubblat matavfallsinsamlingen jämfört med under den förra mandatperioden när ni satt vid makten. Vi har ökat produktionen i både Bromma och Henriksdal, och det gör man inte utan att faktiskt lägga manken till för att åstadkomma detta.

När det gäller planerna framöver är det så att det tar ett tag att bygga upp en produktionskapacitet på det här området, och Jan Valeskog vet mycket väl att till exempel Stockholm Gas har en produktionsanläggning på gång som ska etablera sig i Skarpnäck. De har problem med tillstånden. Vi har anläggningar på gång i Högdalen; även de aktörerna har problem med tillstånden.

Dess värre är det så att det tar väldigt lång tid att få de nödvändiga produktionsanläggningarna på plats. Med tanke på det engagemang som Jan Valeskog nu plötsligt visar i de här frågorna kan man undra varför ni inte gjorde någonting mer under den förra mandatperioden när det gäller investeringar eftersom vi alla vet att det tar tre fyra fem år att få saker och ting på plats. Ni skulle ha börjat den förra mandatperioden, men det gjorde ni inte. Vad gjorde ni då?

Jag tycker alltså att det är viktigt att ha klart för sig att det tar tid. Det har vi vetat det hela tiden, och vi kommer att behöva naturgasbackup för att kunna säkra fordons-gastillgången på marknaden, men de här bilderna visar på att det finns stora investeringar på gång inom Syvab som Jan Valeskog pratade om och Stockholms Gas Skarpnäcksanläggning. Loudden räknar vi också med ska kunna producera mycket. Käppalaverket kommer att producera och leverera till SL, och vi har också stor tilltro till att befintliga anläggningar, mycket tack vare de små privata lycksökare – som Jan Valeskog sade – som är en av världens främsta utvecklare när det gäller produktion av biogas, ska kunna öka produktionen av biogas.

Vi har i dag över 320 restauranger som lämnar matavfall. Vi har fler och fler stockholmare som lämnar matavfall. Vi subventionerar matavfallsinsamlingen från de privata hushållen i Stockholm, så Jan Valeskog är inte korrekt ute.

Anförande nr 13

J a n V a l e s k o g (s): Jag konstaterar att vi fortfarande pratar om att 6 procent av matavfallet samlas in, och merparten, nästan allt, är från storhushållen. Det är inte mycket. Om man nu hade haft synsättet att också offentliga medel ska användas för att öka insamlingsgraden och man tar sådana beslut hade det varit en helt annan fart på den här processen.

När det gäller frågan om varför det inte hände något för sex sju år sedan är det helt klart så att marknaden inte var alls mogen på den privata sidan. Inom Fortum Värme till exempel har det hänt väldigt mycket på den sidan just i Stockholm. Det går inte att jämföra med Göteborg som har haft naturgasen tillgänglig.

I mitt förra inlägg glömde jag kommentera påståendet om att vi hade stoppat LNG som backup under den förra mandatperioden. Jag har frågat borgarrådet förut: Kan du peka på någon handling eller något dokument där detta har stått? Det är helt obekant för mig att det skulle finnas något stopp. Det är en ren konstruktion att det skulle ha varit problemet. Upp till bevis – var har det i så fall stått och sagts under den förra mandatperioden?

Borgarrådet säger att det är världens främsta biogasföretag som vi ska göra affär med. Vi ska diskutera det i kväll, som sagt, trots att de inte ens kan betala sina räkningar. Det är mycket märkligt.

Jag ska säga något positivt i allt detta skällande, och det är att mandatperioden började ganska bra med att borgarrådet tog en massa initiativ för att samla de här olika intressenterna för att komma igång och få en dialog. Det tycker jag var utomordentligt gjort, men sedan händer det dess värre inte så mycket eftersom man vägrar inse att det krävs offentligt engagemang också när det gäller pengar för att bidra till att få igång processen, att man inte ens utnyttjar de två gasbolag som har funnits inom staden direkt och indirekt och som sagt var inte ens tillåtit dem att få samverka. Ni har en massa ideologiska blockeringar som gör att det inte händer så mycket på en rad områden, vilket är vad vår kritik går ut på.

Summa summarum har det inte hänt så mycket på de här fyra åren, även om framtiden enligt de här siffrorna skulle se ljus ut. Det intressanta är att ni inte inser hur verkligheten ser ut, att det krävs ett offentligt engagemang på ett annat sätt med investeringsmedel, målsättningar, insamling av matavfall etcetera. Det har ni inte gjort.

Anförande nr 14

Borgarrådet H a m i l t o n (m): AGA ökade sin gasförsäljning med 60 procent förra året jämfört med 2008. Det tycker jag är ett ganska bra kvitto på att det finns en tilltro till marknaden i Stockholmsregionen.

Jan Valeskog efterfrågar det beslut eller det skriftliga som finns när det gäller bannbullen mot naturgas. Jag föreslår att du pratar med Vivianne Gunnarsson. Du får också gärna prata med AGA och med Stockholm Vatten som har framfört detta till mig väldigt tydligt på det första rundabordssamtalet som vi hade att det de facto var så. Det är möjligt att Jan Valeskog inte hade koll på Miljöpartiet under den förra mandatperioden, men de lade de facto in ett veto mot att komplettera med naturgas. Det är för övrigt bara att lyssna på hur de låter i dag; man blir inte direkt förvånad över detta.

När det sedan gäller Stockholm Gas undviker Jan Valeskog att prata om just det eftersatta underhållsbehov som finns i det rörledningssystem som det bolaget har. Det är en underlåtenhetsskuld som ligger på ungefär 1 miljard kronor som skulle

behöva satsas för att rusta upp det gasnät som jag i egenskap av ordförande i miljö- och hälsoskyddsnämnden vet läcker som ett såll. Det är en anledning till varför det kanske inte är en så jättebra idé att slå ihop Stockholm Gas med gasbolaget Stockholm Vatten.

Att ta detta till intäkt för att säga att vi inte tycker att de ska samverka är dock inte samma sak. Jag tycker att det är alldeles utmärkt om de två bolagen samverkar vilket de också gör nu på marknaden på olika sätt, men med din politik skulle det innebära att man skulle belasta Stockholms Vattens gasbolag med en extra investeringskostnad på upp emot 1 miljard kronor, och det tycker jag inte är någon bra idé för att utveckla gasområdet inom Stockholms stad.

Jag är övertygad om att den politik vi driver på det här området där vi ser till att marknadens aktörer samordnas och där vi jobbar för att få till stånd de här anläggningarna som behövs är bra. Matavfallet kommer inte att räcka på långa vägar, det behövs helt andra volymer för att klara den efterfrågan som vi ser framför oss i Stockholm. Man behöver tillstånd till dessa anläggningar, och det är jättebra att Jan Valeskog inom ramen för KSL jobbar med de här frågorna, för vi behöver samverka mellan kommunerna för att få till stånd de här olika anläggningarna. Vi behöver ju bara titta på hur de som bor runt omkring Skarpnäcksanläggningen protesterar. Det kommer att bli väldigt stora utmaningar att få de här olika produktionsanläggningarna på plats, men vi behöver dem så innerligt väl, för Stockholm Vatten, Henriksdal, Bromma kommer inte att räcka, Syvab kommer inte att räcka, utan vi kommer att behöva många, många fler. Så mycket mat slänger stockholmarna aldrig så att man genom matavfallsinsamling kommer att kunna tillgodose det efterfrågebehov som finns.

§ 6 Interpellation om kompetensutveckling (nr 2010:12)

Anförande nr 15

Borgarrådet N o r d i n (m): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 16

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Det var tur att jag var på plats när det var så mycket bordlagt i dag.

Kul att få prata kompetensutveckling med dig, Sten! Det har jag sett fram emot. Det jag kan avläsa av svaret är ändå att finansborgarrådet inte svarar direkt på de frågor som är ställda. SKTF som har gjort den nämnda utredningen om att var tredje kommun har minskat sina satsningar på kompetensutveckling är ändå en organisation som hos oss organiserar väldigt stora delar av de anställda inom staden. Om deras utredning visar minskade resurser till kompetensutveckling finns det nog fog för att titta närmare på det även i Stockholm.

Du räknar upp en del utbildningar, och det är bra att det pågår, men jag tror ändå att SKTF inte enbart är ute efter de skolmässiga utbildningar du räknar upp, utan det handlar också om den kompetensutveckling som pågår inom yrkets ramar där man får lära sig de nya rönen, om den nya forskningen och så. Vi har ändå områden där det pågår väldigt mycket forskning. Geriatriken är givetvis ett av dem.

Jag kan ändå inte låta bli att påpeka, Sten, att när din personal på roteln svarar på sådana här frågor och skriver texterna vore det jättebra om de tog reda på hur saker och ting ligger till. Här finns nämligen en direkt felaktighet i ditt svar. Vård- och omsorgscollege som är på väg tillsammans med landstinget är inte en ny gymnasieutbildning, utan det är en utbildning inom den nya yrkeshögskolan med egna yrkeshögskolepoäng. Det är vidareutbildningar för dem som redan har en gymnasieutbildning, så jag skulle vilja ha en rättelse där.

Hur det än är med den utbildningen, skulle du kunna tänka dig att göra en grundlig utredning när det gäller resurser för kompetensutvecklingen inom vår stad och att låta personalstrategiska avdelningen titta på det här noga och titta på vad de olika förvaltningarna använder till detta?

Anförande nr 17

Borgarrådet N o r d i n (m): Tack, Mirja Räihä Järvinen, som tar upp kompetensfrågorna i en interpellation, för det tycker jag är otroligt viktigt. Vi borde kanske ibland ägna mer diskussion åt dessa frågor.

Jag tror ändå inte att det råder något som helst tvivel om att vi här i Stockholm, oavsett majoritet eller opposition, tycker att de här frågorna är väldigt väsentliga. Vi har ju höga krav på oss själva, och vi har en tradition av att ställa höga krav på kompetensutveckling och på att till exempel sätta upp nya mål. Om vi ser bakåt i tiden började vi sätta upp mål för andelen förskollärare på dagis till exempel.

Äldreomsorgen är ett annat område som har varit föremål för mycket av kompetensutveckling.

I den utredning som SKTF gjorde tittade man på kommunerna överlag om kompetensfrågorna prioriterades. Det materialet gav att det minskade i ungefär var tredje kommun. Men i Stockholm ser vi kompetensfrågorna som en otroligt viktig del i stadens kvalitetsutveckling och serviceuppdraget mot stockholmarna. Det skulle verkligen inte vara det första området som jag skulle sätta in besparingarna på om vi hade behov av att göra generella besparingar.

Nu har ju vi i Stockholms stad genom en solid och god ekonomi och lyckan med en bra och stark arbetsmarknad i Stockholm ju varit förskonade från att behöva lägga ut generella besparingsbeting såsom en del andra kommuner har drabbats av. Men även i ett sådant läge skulle jag se kompetensutvecklingen som ett område som man i det längsta borde freda. Jag tycker att det är så uppenbart, och jag tror att vi är överens där, vad det betyder för den enskilda medarbetaren men också för den samlade kvalitet som vi levererar till stockholmarna.

Det jag räknar upp här tycker jag ändå är väldigt väsentligt, alltså omsorgspersonal, lärare, förskolepersonal, chefsatsningar, äldreomsorgen, grundutbildning av vårdbiträden och så där. Det är det som är själva grunden.

Sedan tar Mirja Räihä Järvinen i sitt anförande upp den individbaserade kompetensutvecklingen, att ta del av nya rön och vad som händer inom det egna yrket. Det tycker jag också är viktigt, och där ligger det ett ansvar på varje förvaltning och sedan vidare i systemet på varje enhetschef att ha den här individanpassade kompetensutvecklingen som ju måste böttna i medarbetarsamtalet som man ska ha varje år för att prata just om var man behöver fylla på någonstans. Det är viktigt att det fortgår, men det är ett rätt decentraliserat ansvar.

Anförande nr 18

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Jag fick fortfarande inte svar på om Stockholms stad satser mer, mindre eller lika mycket på kompetensutveckling. Det är en fråga.

Vi är jätteeniga, Sten, om att kompetensutveckling är viktigt, men jag tror att vi i grund och botten ser lite olika på kompetensutveckling. Det handlar inte bara om den yrkesmässiga kompetensutvecklingen, till exempel att man som barnskötare får läsa till förskollärare, att man som vårdbiträde får läsa till undersköterska och att man som undersköterska får läsa till sjuksköterska. I och med att man arbetar med människor handlar det också om teamarbete, där de olika yrkeskategorierna har sin givna roll i det arbetet. När man har sin givna roll behöver man inte bara skolmässig utbildning för att gå till ett annat yrke, utan man behöver verkligen den påfyllnad som behövs för att man ska kunna utföra sitt jobb på ett bra sätt även fast man har jobbat i 20-30 år. Att jobba som till exempel undersköterska på ett äldreboende är ett helt annat arbete i dag än vad det var för bara 20-30 år sedan; det kan jag intyga själv som har arbetat inom äldreomsorgen och är undersköterska. Att jobba på förskola är något annat. Det är inte dagis, det är förskola och en pedagogisk verksamhet där även barnskötaren har en given roll.

Det som är oklart i budgeten är givetvis hur mycket varje förvaltning avsätter till kompetensutveckling. Det är relativt luddigt skrivet. Någonstans känner jag att man borde peka lite mer med hela handen från fullmäktige och säga att en viss del av personalbudgeten bör gå till kompetensutveckling för att man också ska kunna göra strategiska kompetensutvecklingsplaner för samtlig personal och titta på verksamhetens behov och ställa frågan: Vad är det just vår verksamhet behöver? Inte bara det individbaserade att nu har jag ett utvecklingssamtal, och sedan får jag gå en liten kurs. Det handlar om att den totala kompetens hela tiden ska motsvara brukarnas behov i staden. Där måste man i verksamheten kunna göra lite mer detaljerade planer.

Jag brukar ge ett exempel. När jag jobbade inom landstinget var det så att 3 procent av personalbudgeten skulle gå till kompetensutveckling. Då såg man till exempel att den eller den gruppen behövde smärtutbildning för att de skulle kunna uppmärksamma att patienter har smärta. Det är det jag menar – inte alla gånger bara för min egen skull utan för brukarnas skull, och då måste man ha större planer än att vi säger att det är viktigt.

Du har fortfarande inte svarat på mina frågor.

Anförande nr 19

Borgarrådet N o r d i n (m): Jo, det tycker jag allt att jag gör. Kompetensutvecklingen är så spridd i organisationen, om jag får uttrycka mig på det sättet, så att göra en sammanräkning av kompetensutvecklingen exakt i kronor är ganska svårt. Det redovisar jag ärligt. Det är klart att vi kan göra en uppskattning av de utbildningsprogram som finns och få in detta, och det kan förvisso vara intressant att veta.

Men sedan handlar det också om det jag ju hör att Mirja efterlyser i hög grad, och det är den individbaserade kompetensutvecklingen, alltså att man som enskild medarbetare utifrån sitt medarbetarsamtal med chefen får möjlighet att föra fram vad man behöver utveckla och fylla på.

Om man tittar på hur våra medarbetare ser på sig själva och på sina möjligheter att använda sin kompetens svarar i den senaste enkäten 2009 två av tre att de i hög grad får använda sin kompetens på ett bra sätt i arbetet. Det är en ökning från 2008. Det tar jag ändå som ett kvitto på att en växande andel av personalen känner en trygghet i att man har rätt kompetens för sitt arbete och får använda den. Jag tror inte man svarar ja på en sådan fråga om man känner en osäkerhet angående om man har rätt kompetens.

Underskatta inte betydelsen av vår grundutbildningsattsning! Det handlar inte bara om, vilket är väsentligt i sig, att vårdbiträdet blir undersköterska, utan det handlar om att den som inte har någon utbildning alls ska få det. Det finns ju tider av verklig personalbrist, som vi ju har upplevt inom till exempel äldreomsorgen, när många har anställts som inte har någon utbildning alls utan helt enkelt snabbt har fått skolas in på avdelningen i jobbet. Där och även på andra områden har det varit otroligt viktigt att se till att alla har en grundutbildning, och jag tror att det är det som avspeglar sig i medarbetarenkäternas svar, alltså att en ökande andel känner en trygghet i att man har kompetens för sitt arbete och får använda den.

Det är ett viktigt uppdrag för förvaltningarna, nämnderna och personalutskottet att följa de här frågorna och vara lyhörda för personalens synpunkter när det gäller kompetensutvecklingen, för det är klart att när det gäller den individbaserade kompetensutvecklingen är det i högsta grad ett samspel mellan den anställda och arbetsgivaren.

Anförande nr 20

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige, Sten! Vi pratar om samma sak och ändå inte, känner jag på något sätt. Självklart förringar jag inte den grundutbildning som finns. Det är klart att när Kompetensfonden startades under den förra mandatperioden fanns det 1 400 vårdbiträden i den här staden som inte hade en enda dags teoretisk utbildning. Givetvis måste vi utbilda om vi anställer människor utan grundutbildning till de viktiga välfärdsyrkena som vi har inom staden, men oavsett om det är en grundutbildning eller om det är en påfyllnad eller någon annan skolmässig utbildning så är det alltid för mig som anställd individuellt. Jag kommer överens i ett utvecklingssamtal om att jag behöver ha ett antal veckor teoretisk utbildning för att jobba inom äldreomsorgen. Allt sådant är ju individuellt.

Den strategiska utbildningen handlar också om att det individuella ska anpassas till verksamhetens behov. Det är vad kompetensutvecklingen innebär. Då kan det vara så att på ett äldreboende är det någon som behöver grundutbildning, och givetvis ska den personen få grundutbildning. Någon annan kanske behöver få höra de senaste rönen om till exempel senildemensforskningen, nya sätt att till exempel bromsa sjukdomens förlopp.

Allt det här behövs, men poängen bakom interpellationen är givetvis, Sten, att man i verksamheterna måste titta på vad var och en behöver och hur det gagnar brukarna. Oavsett vilken utbildning jag har är det till stor del för brukarnas skull jag har den utbildningen, förutom givetvis för min egen del. Vårt mål i den här salen ska vara att brukaren har det allra bästa.

Jag är alltså inte emot skolmässig utbildning, självfallet inte, men däremot måste man inom verksamheterna ta fram utbildningsplaner så att man har kontroll över vad personalen har för kompetens. Jag är inte så säker på att man överallt där det skulle behövas har den typen av utbildningsplaner.

Det är fortfarande så att till exempel personalutskottet, som du nu pratar om och som inte ens har fått säga sitt om personalpolicyn som tillämpas i den här staden, skulle kunna titta på det: Hur pass mycket medel använder man i dag på de olika förvaltningarna? Så svårt är det inte att titta på förvaltningarnas budgetar för att se hur mycket som har gått till kompetensutveckling 2009 och hur det ser ut för 2010.

Det bör inte vara svårt, och faktiskt tror jag att vi skulle vara gagnade av det, både du och jag, eftersom vi är så eniga om att det här är viktigt.

Anförande nr 21

Borgarrådet N o r d i n (m): Låt oss återkomma om hur mycket som läggs när vi tar fram underlaget för budgeten 2011. Det kan vara ett lämpligt tillfälle att se på en sådan sak.

Jag trodde nog inte att Mirja eller Socialdemokraterna är emot grundutbildningen. Jag tror att vi gemensamt inser behovet av och styrkan i att ha den här grundutbildningen. Jag instämmer otroligt mycket i vad Mirja Räihä Järvinen säger om kompetensutvecklingen, men interpellationen andas att man på något sätt tar för givet att eftersom det är var tredje kommun som enligt undersökningen har dragit ned så måste nog den här rackarns majoriteten i Stockholm vara bland dem.

Så är det inte, utan det är verkligen så att vi tycker att det här är otroligt viktigt, precis som Mirja också säger, för serviceuppdraget och för brukarna. Det är leveransen till brukarna det här handlar om.

Sedan är det klart att vi har all anledning att glädja oss över att kunna ge personalen ökad tillfredsställelse i deras jobb och också på det sättet öka personalens anställningsbarhet. På det sättet har man större möjligheter att till exempel söka andra jobb inom staden. Man känner säkert en större trygghet att utveckla sig själv och testa att jobba kanske inom en annan förvaltning eller vad man nu vill. Det handlar just om utbildning, för det ger den ökade tryggheten och styrkan.

Herr ordförande! Sammanfattningsvis vill jag säga att jag uppfattar skillnaderna som ganska små när det gäller synen på behovet av utbildning – både grundutbildning och den individuella, fortlöpande kompetensutvecklingen. Jag vill lugna Mirja Räihä Järvinen när det gäller Stockholms stads insatser på det här området, och när det gäller storleken på satsningarna vill jag återkomma i underlagen för budgeten 2011.

*§ 8 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Servicehus och samboende*

Anförande nr 22

L e i f R ö n n g r e n (s): Fru ordförande! Jag har en fråga med anledning av det borgerliga beslutet att lägga ned alla servicehus i Stockholm trots tidigare löften att behålla dem. Den borgerliga majoriteten i fullmäktige har sagt att tio stycken ska läggas ned inom en snar framtid, och arbetet pågår för fullt.

Vi har ställt ett antal frågor utifrån nedläggningen. Den har oroat många äldre. En sådan fråga skulle jag vilja ställa nu till borgarrådet, som är ansvarig och även har varit pådrivande i att lägga ned servicehusen. Frågan är: Hur många är de äldre som i dag är parboende, gifta, make, maka och sambor och som kommer att tvingas flytta ifrån varandra när servicehuset nu läggs ned och den personal som har varit utbildad upp till vård- och omsorgsnivåsjuksköterskor försvinner därifrån? Hur många bedömer borgarrådet kommer att behöva tvångssepareras efter kanske 30–50 års äktenskap?

Anförande nr 23

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Det gäller att välja sina uttryck om att lägga ned och förändra. Servicehusen ska omvandlas. Vi har aldrig lovat att alla servicehus ska vara kvar. Ni påbörjade förändringen och omvandlingen av servicehus till seniorbostäder. Nu ser vi en möjlighet att omvandla en del av dem, till att börja med tio stycken, till trygghetsboenden.

Vårt löfte till dem som bor i servicehusen är att ingen ska behöva flytta. Så länge man kan tillgodose det vård- och omsorgsbehov som de äldre har ska de klara av att bo på servicehuset.

Anförande nr 24

L e i f R ö n n g r e n (s): Fru ordförande! De facto pågår nu genomförandeprocesserna ute i stadsdelarna, och man har fattat beslut om att lägga ned servicehus. Det är faktiskt vad det handlar om. Servicehus och trygghetsboenden är två helt olika boendeformer. Vi har reagerat emot att ni i den borgerliga gruppen har valt att ställa servicehus mot trygghetsboenden. Vi tycker att det är fel tänkt.

De facto är det så att om den ena partnern har ett större vårdbehov än den andra kommer inte detta att kunna tillgodoses inom ramen för servicehuset nu när personalen försvinner. Jag upprepar min fråga som jag ställde till Ewa Samuelsson. Den är väldigt enkel. Hur många äldre par finns det i dag på de tio servicehus som ni har pekat ut i ett första skede som ska läggas ned och göras till trygghetsboenden och där personalen försvinner? Hur många av dem kommer att tvingas separera? Boendena ska alltså avvecklas och inte vara servicehus längre.

Anförande nr 25

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Det är en väldig skillnad att sätta servicehus mot seniorboenden. Det är en drastisk förändring. Det vi gör nu är att omvandla en del av servicehusen till trygghetsboenden, där man kommer att få service. Man kommer att kunna äta tillsammans. Det ska också finnas aktiviteter. Alla boende har larm.

Du behöver inte vara orolig. Vi har lovat att de som i dag bor på servicehusen har rätt att bo kvar. Det är upp till varje stadsdelsnämnd att se till att de boende får den vård och omsorg som de är beviljade via bistånd.

Anförande nr 26

L e i f R ö n n g r e n (s): Ordförande! Ewa Samuelsson missförstår. Det är inte huvudsakligen jag som är orolig, utan det är de som i dag bor på servicehusen. De påverkas av den borgerliga politiken, som går ut på att lägga ned servicehusen och ta bort personal. Det handlar om personal som har medicinsk kompetens upp till sjuksköterskenivå och som i dag vårdar i hemmet inom ramen för servicehusen. Det kommer inte att existera framöver, så stå inte och påstå att det är så!

Svara i stället på den enkla frågan, om du har något svar! Hur många par finns det i dag på de servicehus som ni har bestämt ska läggas ned som kommer att tvingas separera ifrån varandra när de nu ställs inför det faktum att servicehuset försvinner och blir till trygghetsboende? Du väljer ständigt att prata om gamla tider och gammal politik. Men du står här själv som ansvarig och ska lägga ned samtliga servicehus. Det handlar inte bara om de här tio, utan om samtliga inom en tioårsperiod. Man kan därför utvidga frågan: Hur många gifta par kommer att tvingas separera med den politik som du bedriver här i Stockholm tillsammans med dina borgerliga kolleger?

Anförande nr 27

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Det intressanta är att jag tycker att man alltid ska gå till sig själv och ställa samma krav på sig själv som man gör på andra. Det anser jag inte att du gjorde under förra mandatperioden när ni gjorde den här stora förändringen. Jag hävdar fortfarande att de behov som den äldre har kommer att tillgodoses via primärvården. Det är en hemtjänstinsats som är bedömd till de äldre som bor i servicehusen, och den hemtjänstinsatsen kommer de att få framöver också. Ingen ska behöva flytta i dagsläget.

Fråga nr 2. Missförhållanden på Vasens äldreomsorg

Anförande nr 28

Y i l d i z K a f k a s (mp): Ordförande, fullmäktige och borgarrådet Ewa Samuelsson! Jag har nyligen fått information från de anhöriga på Vasens äldreboende på Norrmalm om att personal avskedas på löpande band och nya ansikten dyker upp hela tiden. Det är brist på nattpersonal på demensavdelningen. De demensboende har tändstickor och tändare och röker utan tillsyn.

En skrämmande olycka inträffade för en månad sedan då en boende på Vasen fattade eld. Personen ligger fortfarande på sjukhus. Det har också visat sig att lokalen saknar sprinklersystem och att brandlarmet inte fungerar. Ingen bryr sig om det. Brand i demensboende kombinerat med brist på personal, avsaknad av sprinklersystem och brandlarm som inte fungerar är livsfarligt.

Min fråga är: Vilket besked kan du som den ytterst ansvariga för äldrefrågorna i Stockholm ge till de boende på Vasen och deras anhöriga?

Anförande nr 29

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Beskedet är att cheferna och de ansvariga på Vasen har ett ansvar för att se till att verksamheten fungerar. Om ett brandlarm inte fungerar är det väldigt allvarligt, och det måste man naturligtvis åtgärda omedelbart. I alla våra äldreboenden har vi brandlarm som går direkt till brandkåren. De måste fungera.

Anförande nr 30

Y i l d i z K a f k a s (mp): Jag hade inte heller förväntat mig något annat svar, och detta är jag tacksam för. Å andra sidan har missförhållandena på Vasen pågått ganska länge. När man senast upphandlade verksamheten gjorde man en överenskommelse genom ett avtal. Men den nuvarande verksamhetens ansvarige följer inte de premisser som finns i anbudsunderlaget. Avtalet följs inte heller ordentligt. Det behövs en rejäl tillsyn, genomgång och uppföljning. Men det verkar som om man lever på gamla rutiner. Det händer ingenting på stadsdelsnivå. Därför vädjar jag till dig som ytterst ansvarig att se över detta och fråga vad som händer där. Gå och titta närmare på det!

Anförande nr 31

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Absolut! Så fort det kommer till min kännedom hör vi naturligtvis av oss. Antingen åker vi dit eller får besked på annat sätt. Men det måste komma till min kännedom, och det gör det ju nu när du står här och berättar detta.

Återigen landar ansvaret naturligtvis tungt på stadsdelsnämnderna när det gäller att se till att verksamheten fungerar. Jag har tyvärr inte möjlighet att vara ute på vartenda äldreboende. Även om jag är ute varje vecka och träffar både personal och äldre finns inte den möjligheten. Vi ger uppdraget till stadsdelsnämnderna och räknar med att uppföljningen ska ske där ute.

Anförande nr 32

Y i l d i z K a f k a s (mp): Om det ändå visar sig att det är så här när man tittar på fakta – är det då inte på sin plats att du personligen agerar, ställer frågor och kontrollerar hur verksamheten egentligen fungerar? Det gör den inte. Avtalet följs inte.

Anförande nr 33

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Så är det absolut, och nu har detta kommit till min kännedom. Det är ingen som tidigare har talat om detta just när det gäller Vasen. Vi får kolla upp det.

Fråga nr 3. Familjerådgivning

Anförande nr 34

K a r i n R å g s j ö (v): Ordförande! Det är dyrt att gå på familjerådgivning i Stockholm – 450 kronor per gång. Det är väl i det närmaste rekord i Sverige. Man kan redan nu se att inte bara antalet förstagångssamtal minskar utan att det också är många som hoppar av familjerådgivningen eller glesar ut samtalen. Om man ska ha fyra samtal i en månad krävs det att familjen har 2 000 för att de ska fixa detta.

Ulf! Varför tror du att människor avstår från att gå i familjerådgivning? Tror du att det kan bero på att det är för dyrt? Eller tror du att man kan limma ihop sina relationer utan familjerådgivning?

Anförande nr 35

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det finns olika sätt att hantera en situation med begränsade resurser. Det är ett problem som vi alla någon gång kan drabbas av också i politiska församlingar.

Vi har länge haft ett system med långa köer där människor har väntat väldigt länge på att få familjerådgivning. Vi tycker dessutom inte att det var en seriös modell att Stockholms stad skulle erbjuda endast en enda form av familjerådgivning som var hållen i stadens egen regi. Vi ville öppna upp för alternativ och vi ville korta köerna. Ärligt talat tyckte vi samtidigt att det var rimligt att höja priserna.

Jag är den förste att förstå att man kan göra en annan bedömning. Man kan lägga pengarna på andra saker i stället. Men när vi tittade på var vi ska lägga våra samlade resurser någonstans tyckte vi – fullt medvetna om att familjerådgivning är viktigt och fullt medvetna om att det är ett statligt åtagande att tillhandahålla familjerådgivning, dock inte gratis – att andra frågor trots allt är ännu viktigare och ännu mer förtjänar våra ekonomiska resurser. Därför tycker vi att hemlöshet, barn som far illa och andra saker är mer prioriterade områden rent ekonomiskt och valde därför att öka egenbetalningsandelen till 450 kronor.

Jag är den förste att inse att det finns människor för vilka 2 000 kronor är extremt mycket pengar. Jag tror också att de allra flesta människor som i en relation ställs inför att gå skilda vägar och att inte kunna lösa sitt ansvar för sina barn tycker att det är pengar som man som fullvuxen har skäl att göra allt man kan för att prioritera. Om detta ändå inte är möjligt kvarstår möjligheten att få gå till familjerådgivningen som en biståndsbedömd insats.

I den bästa av världar är allting gratis. I vår värld är inte allting gratis. Jag står fast vid vårt beslut att höja priset.

Anförande nr 36

K a r i n R å g s j ö (v): Det var inte gratis förut heller. Man kan tycka att det också är en klassfråga. 2 000 kronor i månaden har inte familjer med dålig ekonomi råd att betala. Då ska de alltså gå till socialförvaltningen och begära bistånd för familjerådgivning. Får de det då, Ulf? Har du koll på det? Jag är ibland skeptisk.

Socialstyrelsen har i sina skrivningar sagt att detta ska ligga på en rimlig nivå. 450 kronor per gång kan inte vara en rimlig nivå. Vi ska inte ha en förnyad budgetdebatt nu, men det här är inte det enda ni har skurit ned på i alliansen. Ni har också skurit ned på Maria Ungdom, på hemlösa och mycket annat. Man ska aldrig ställa de sociala behoven mot varandra, tycker jag. Det är en ganska farlig väg. Nu sitter vi med en familjerådgivning som gör att många människor och familjer i den här staden inte har råd att gå dit eftersom de inte har de här 2 000 kronorna. Då ska de alltså söka bistånd för det i sina stadsdelar. Vore det inte bättre att ha en rimlig nivå på det här, precis som staten säger?

Anförande nr 37

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Efterfrågan på familjerådgivning är större nu än någonsin här i Stockholm därför att man inte längre behöver vänta så fruktansvärt länge på att få den hjälp man behöver. Familjerådgivning är generellt sett en mycket efterfrågad tjänst. Om man ska se det positiva i detta är det förstås inte att folk väljer att gå skilda vägar så rasande ofta utan att människor tar det faktum på allvar att om man går skilda vägar och har gemensamma barn finns det ett stort behov av professionell hjälp för att lösa detta. Det är ett vuxet ansvar som man åtar sig. Det finns hjälp som står till förfogande. Den är inte gratis, men det är en investering i sig själv och sina barn som jag tror att många vuxna tycker är väl värd pengarna.

Därmed inte sagt att de flesta skiljer sig så rasande ofta. De flesta gör andra saker på dagarna. Om man inte räknar med alltför många separationer och skilsmässor så tror jag att ett par tusen kronor kan anses vara en rimlig uppoffring för att ge barnen en bättre kontakt med båda sina föräldrar.

Anförande nr 38

K a r i n R å g s j ö (v): Man kan titta på vilken ekonomi folk ligger på. Låt oss säga att det handlar om en familj där en person är arbetslös och den andra jobbar som skådis ibland, exempelvis. Då är pengarna till familjerådgivningen inte försumbara. Hur många som har inkomster på låt oss säga 22 000 kronor i månaden har 2 000 kronor i månaden över? Det är inte många. De flesta betalar av sina räkningar och så vidare, och det går ganska jämnt upp.

När man gör på det här sättet innebär det att familjer med en bra ekonomi kan rusa i väg till familjerådgivningen. Anledningen till att ni höjde priserna var att det hela skenade i väg. Det var många som gick till familjerådgivningen. Man hade kunnat välja att lägga det på en rimlig nivå. 450 kronor är icke en rimlig nivå. 2 000 kronor i månaden för att gå på familjerådgivning är mycket pengar för de flesta familjer. Jag tycker att det är sorgligt att du ställer människors behov mot varandra. Problemet är att ni valde att sänka skatten, och här sitter vi.

Anförande nr 39

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Du gav själv just svaret. Du är inne i en ren budgetdebatt. I så fall kan vi diskutera vad konsekvenserna blir om man som ni tar bort jobbskatteavdragen, tar bort RUT-avdraget och tar bort våra skattesänkningar. Då är vi snabbt uppe i de pengar som gör att du kan skilja dig flera gånger per år och ha råd att gå till familjerådgivning.

Världen består av begränsade resurser. Vi tycker olika, så enkelt är det.

Fråga nr 4. Housing First

Anförande nr 40

A b d o G o r i y a (s): Ordförande! År 2007 lovade socialborgarrådet en halvering av hemlösheten för de mest utsatta inom fem år. Nu har det gått fyra år, och vi vet att den ligger på ungefär samma nivå. 2008 lovade socialborgarrådet med finansborgarrådet 100 försöks- och träningslägenheter genom de privata fastighetsägarna. Fram till i dag, efter 16 månader, finns det totalt 38 lägenheter. I november förra året lovade socialborgarrådet Housing First. Fram till i dag är antalet lägenheter noll. När kommer ni att leva upp till det ni lovar?

Anförande nr 41

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Om det hade funnit ett uns av genuint intresse för de här frågorna i ditt tonfall skulle jag ha tagit dina frågor på lite större allvar. Du är ute efter att mucka gräl i en fråga där jag tycker att vi ganska ofta har ett ganska gott samarbete. Du vet mycket väl vilka bakomliggande bevekelsegrunder som finns här.

Den mest utsatta hemlösheten är den som vi har prioriterat hårdast därför att människor far så extremt illa i den. Vi inser mycket väl att detta tar lång tid. Vi satte ett tioårs mål för att helt avskaffa dagens form av härbärgesboende och rent uteliggande. Det är ett ganska högt uppsatt mål som vi visste då krävde andra metoder än dem vi i dag har tillgängliga för det arbetet. Det har gått några år. Enligt den förra räkningen hade vi en svag minskning. Det räcker inte för att avskaffa detta. Men vi gör allt vi kan för att utveckla metoderna.

Jag ser inte detta i första hand som en lek med dina siffror, och än mindre som någonting att gräla och bråka om. Vi lägger ned enormt stora summor för att avhjälpa hemlösheten varje år i Stockholm. Våra resultat är fortfarande ganska skrall. Om ni hade haft några andra, radikalt nya idéer om detta skulle ni antagligen inte ha gömt dem i rockärmen utan sagt vad ni vill för någonting. Jag uppfattar nästan enbart stöd i våra gemensamma ansträngningar för att göra någonting åt den mest utsatta hemlösheten.

När det gäller Housing First vet du mycket väl, fast du låtsas vara okunnig, att det arbetet inte kan genomföras utan det förberedelsearbete som vi just nu är inne i. Vi har en gemensam arbetsgrupp mellan Lunds universitet, socialtjänsten i Stockholm och Stadsmissionen som arbetar i denna dag med hur man ska översätta

amerikanska, brittiska och holländska rön om Housing First till en modell som fungerar i en svensk bostadskontext. Det ta några månader att göra detta, och strax efter sommaren räknar man med att de allra flesta flyttar in med denna logik. Sedan kan det hela utvärderas och skalas upp till en större volym människor. Det är seriöst, långsiktigt arbete. Det är inte plakatpolitik.

Anförande nr 42

A b d o G o r i y a (s): Ulf Kristersson! Du måste bestämma dig själv för vad det är som gäller. I era budgetar har ni gång på gång sagt att ni kommer att halvera hemlösheten inom fem år. Jag vill fråga dig: Står du för det som står i era egna budgetar eller är det någon annan agenda ni har för hemlösheten över huvud taget? Du har tydligt och klart sagt att ni kommer att halvera hemlösheten inom fem år – inte bara i budgeten utan även i massmedierna.

När det gäller Housing First har det gått fem månader. Inte en enda lägenhet är förmedlad till någon hemlös. Det står tydligt och klart i Stockholm City i dag.

Anförande nr 43

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Vi sade 2007 att målet är att halvera den mest utsatta hemlösheten på fem år och att avskaffa den helt på tio år. Vi anslog vägen framåt för detta arbete. Det tar tid, och det är svårt. Jag är övertygad om att vi är på rätt väg. Jag är lika övertygad om att det inte är en enkel resa dit. Målet är klart utstakat. Utan det målet blir de andra medlen helt meningslösa. Det är det mål vi har satt. Jag kan inte garantera att vi kommer att nå precis dit. Det kommer en massa saker som påverkar hur hemlösheten utvecklas i Stockholm. Men detta är vår ambition, och vi har fakta bakom den ambitionen. Det tycker jag är alldeles tydligt.

Du gör en helt oseriös beskrivning av Housing First. Vi sade redan när vi tillsatte arbetsgruppen att det kommer att ta ett antal månader att utveckla hur proceduren ska se ut. Vilka val av målgrupper ska vi göra? Vilket stödbehov ska gälla? Var ska bostäderna finnas? Vi börjar i extremt liten skala; vi börjar med ett tiotal lägenheter. De är klara, men de har ännu inte förmedlats av skäl som har mycket goda grunder.

Anförande nr 44

A b d o G o r i y a (s): Du säger att målet är att halvera. Det står tydligt och klart i era budgetar. Vi är inte ens i närheten av det målet. Det finns cirka 400 av de mest utsatta hemlösa i Stockholms stad. De är fortfarande 400. De har absolut inte minskat efter fyra år. När kommer vi att se att Stockholms stad över huvud taget är i närheten av det mål som du har satt upp och det som står i er budget?

Anförande nr 45

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Om du inte gör dig okunnigare än du är vet du att vi har formaliserade räkningar vartannat år. Vid två sådana räkningar i rad har vi haft en svag minskning av såväl den mest utsatta hemlösheten som den officiella definitionen från Socialstyrelsen av hemlöshet. Det är ingenting vi brukar skryta över, för det är ganska måttfulla minskningar. Men det är dock minskningar. Det

finns ingen garanti för att den minskningen står sig över till exempel en finanskris, stora uppsägningar och sådana saker – absolut inte. Men vägen är utstakad. Det går åt rätt håll. Det går långsamt, men det krävs andra metoder än dem vi i dag förfogar över. Det är därför vi utvecklar de metoderna. Ni sitter bara på läktaren och tittar och recenserar.

Fråga nr 5. Nya regler för upphandling vid fastighetskontoret

Anförande nr 46

M a r t i n M i c h e l (mp): Fru ordförande! Jag har fått veta direkt från fastighetskontoret att vi nu har infört nya upphandlingsregler där. Mina korta frågor lyder som följer: När infördes de och varför? Jag ställer frågan till borgarrådet Alvendal.

Anförande nr 47

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Tack för frågan! I samband med att fastighetskontoret fick en ny ledning fattades det beslut av den nya ledningen om en ny organisation. I samband med den organisationen fattades det också beslut om en förändrad delegationsordning där man också tittade på hur upphandlingarna skulle göras. Hela den omorganisationen inklusive förändringar av upphandlingsförfarandet avrapporterades till nämnden under 2008.

Anförande nr 48

M a r t i n M i c h e l (mp): Jag kan inte minnas att vi har haft frågan om förändrade upphandlingsrutiner uppe i fastighetsnämnden. Jag tycker att det som nu uppdragas bland annat genom ett nytt anonymt brev – jag tror att det är det tredje eller fjärde brevet vi får med synpunkter på hur förvaltningen bedriver ärenden och frågor – innefattar känsliga saker som affärsmässighet, konkurrensutsättning och sådant. Varför har i så fall inte upphandlingsrutinerna tagits upp till nämnden för beslut? Att baka in det i ett paket i samband med omorganisation och delegationsordning förefaller för mig vara en felaktig hantering. Så kan man inte göra.

Jag förutsätter att fastighetskontoret följer stadens upphandlingsregler. Men det verkar inte vara på det sättet. Hur förklarar du det?

Anförande nr 49

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Jag refererar till den genomgång och redovisning som vi fick under hösten 2008, där det gjordes en redovisning av hur till exempel en styrgrupp för större projekt inrättades för att behandla och godkänna alla projekt med ett värde över 300 000 kronor. Utöver denna styrgrupp för större projekt finns det också en upphandlingsstyrgrupp som har inrättats. Den ska behandla och godkänna alla upphandlingar med ett värde på över 300 000 kronor.

Jag tar precis som vice ordföranden i nämnden för givet att alla regler och upphandlingsordningar följer stadens rutiner och riktlinjer. Vi gör i princip alltid objektsupphandlingar, det vill säga en upphandling för varje enskilt projekt. Om det bedöms

mindre lämpligt i olika fall ska det bedömas och motiveras, och då går man på den ramupphandling som har gjorts.

Anförande nr 50

M a r t i n M i c h e l (mp): Jag vill fortfarande ha svar på frågorna. När infördes upphandlingsreglerna och de nya rutinerna? Och varför? Du försöker spela bort korten lite grann här med konstiga förklaringar. Det anonyma brev vi har fått pekar på allvarliga förändringar – viktiga och stora förändringar. Där har nämnden en rad frågor som vi behöver få svar på. Varför och när infördes detta? Och på vilket sätt?

Anförande nr 51

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Då svarar jag igen på samma sätt, eftersom Martin Michel antingen inte hör eller inte vill höra. Informationen kom till nämnden hösten 2008, och den var föranledd av en omorganisation. I samband med att omorganisationen gjordes gjorde man också en förändring utifrån att man införde en styrgrupp för större projekt. Utöver styrgruppen har man också en upphandlingsstyrgrupp.

Sedan har vi riktlinjer och regler i staden om hur upphandlingar ska göras. Vi gör väldigt få upphandlingar genom ramavtal, utan vi gör just så kallade objektsupphandlingar. Men självfallet ska nämnden få en redovisning av hur omorganisationen har satt sig och vem som är ansvarig för vad om det råder någon oklarhet om detta.

Nämnden har blivit informerad under hösten 2008. Det är möjligt att vice ordföranden har glömt det.

Fråga nr 6. Arbetslösa ungdomar – vad händer?

Anförande nr 52

K a r i n R å g s j ö (v): Ulf! Det har kommit två revisionsrapporter som har slagit ned på jobbtorgen och på ungdomar som varken jobbar eller går i skolan och som det görs för lite för.

Min fråga till dig gäller detta. Man har gjort en granskning och tittat på jobbtorgen. Det visade sig att under sommaren 2009 förekom långa väntetider för unga arbetslösa – åtta veckor. Det är häpnadsväckande. Ungdomsarbetslösheten ligger högt. Den har ökat med 88 procent för de långtidsarbetslösa. Min fråga till dig är: Hur ska man komma till rätta med detta? Är det rimligt att ungdomar som är arbetslösa ska vänta i åtta veckor på vissa jobbtorg? Det är lite väl länge. Jobb direkt vore bättre.

Anförande nr 53

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Nu har vi gått från femdagars till att prata om åttatimmars. Vad revisionsrapporten helt riktigt påpekar är att den första jobbplanen som jobbtorgen har fem dagar på sig för att leverera inte är så detaljerad och noggrann att den i sig själv, som enda verktyg, räcker för att få ett arbete. Det är ett

rimligt och inte särskilt originellt påpekande. Det finns ingen möjlighet i världen att göra på det sättet. Men detta är en startpunkt, och det hela fördjupas sedan efter hand som man lär känna den enskilda aspiranten bättre.

Man ska ändå ha klart för sig att ungdomsjobbtorgen har lyckats bäst. Vi ligger på 43 procent totalt sett av alla våra aspiranter som på en årsbasis går ut i egen försörjning. Vi ligger på ungefär 60 procent när det gäller de yngsta. Motsatsen vore förstås mycket värre – om de yngsta med de färskaste kunskaperna hade haft det svårast. Vanligen kan man säga att de yngsta med de färskaste kunskaperna också är de som har kortast arbetslivserfarenhet. Vi är ofta mest bekymrade över just ungdomsarbetslösheten. Jag tycker ändå att detta är ett rimligt resultat.

Det gör inte att jag är mindre orolig för denna fråga i alla fall. Vi har, som du själv har påpekat, en alltför stor grupp människor som lämnar gymnasiet i praktiken utan nödvändiga långsiktiga kunskaper. Vi har en tuff arbetsmarknad i Stockholm som inte blir enklare i det här läget, allra minst för ungdomar. Det finns starka skäl att bekymra sig för ungdomsarbetslösheten under alla omständigheter.

Vi har sett på det här ganska lika. Jag har aldrig beskyllt er för att inte bry er om frågan. Om man tittar på kurvorna ser man att de har gått upp och ned oavsett politisk majoritet i Stadshuset. Det har varit regelbundna toppar som har legat på ungefär de nivåer vi har nu. Detta är ett bekymmer som kommer och går beroende på hur konjunkturen ser ut och hur Stockholms arbetsliv utvecklas. Detta delar borgerligheten med socialdemokratin och vänstern.

Anförande nr 54

K a r i n R å g s j ö (v): Det här är en viktig fråga. Ungdomar är arbetslösa under lång tid, och ingen vet vad de håller på med – det är varningsflagga.

Det handlar inte om åtta timmar. Jag skulle känna mig lite dum och jag gick upp och pratade om det. Det handlar om ungdomar som är arbetslösa. Om det var min son eller dotter som gick till jobbtorget och fick vänta *åtta veckor* på att någon gjorde någonting skulle jag bli ganska sur som förälder och skattebetalare. Det var det jag talade om, och det är det revisionsrapporterna har slagit ned på. Det handlar om de långa väntetiderna och att det ser så olika ut på de olika jobbtorgen.

Det är detta, och vad man kan göra för det, som jag lyfter fram här. Samtidigt vill jag lyfta fram det som den andra revisionsrapporten pekade på, nämligen att varken social- och arbetsmarknadsnämnden eller utbildningsnämnden i staden har tagit det här på allvar. Det handlar om de ungdomar som går arbetslösa. De har inget jobb, och ingen vet vad de pysslar med. Detta är förhoppningsvis något som man kan göra någonting åt tillsammans. Det här kan till och med öka brottsligheten, och då får Carin Götblad ta hand om det.

Anförande nr 55

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det finns skäl att vara bekymrad för de ungdomar som inte arbetar, inte studerar och inte har någon känd verksamhet givet det faktum att de begår dumheter. Men staden har varken någon allmän rätt eller

något allmänt ansvar att kontrollera vad människor gör. Det finns människor som faktiskt ägnar sig åt saker och ting utan att rapportera det till myndigheter men som inte begår brott för det. Vi ska akta oss för att skuldbelägga alla unga människor som inte gör just precis det som vi tycker är naturligt för 20-åringar att göra.

Det vi gör nu med praktikplatser och sommarjobb är ändå rätt omfattande insatser. De löser inte det långsiktiga problemet. Men vi kan överbrygga den topp vi har nu i ungefär ett år till innan vi får se motsatt effekt, det vill säga att vi har många fler människor som lämnar arbetsmarknaden av pensionsskäl än antalet ungdomar som tillträder arbetsmarknaden. Skräckscenariet vore ett läge där vi om ungefär ett år har en dramatisk ökning av behovet av ung arbetskraft och samtidigt har unga människor som under alltför lång tid inte ens har varit i närheten av arbetsmarknaden eller arbetsliknande verksamhet. Det vore inte bra.

Anförande nr 56

K a r i n R å g s j ö (v): Min ingång i det här var de åtta veckor som unga människor fick vänta. Jag undrar: Kommer det att vara så? Har det förbättrats? Eller är det rimligt att åtta veckor är legio ute på de olika jobbtorgen? Det kan ju inte vara möjligt! Om unga människor får vänta i åtta veckor på att någon över huvud taget bryr sig om dem är det ett gigantiskt misslyckande.

Jag är otroligt orolig för den växande skara ungdomar som går utan jobb och som inte går i skolan. Oavsett majoritet måste man göra någonting för de här ungarna. Annars kommer vi att få gigantiska problem. Man ska samtidigt veta att narkotika-problemet i Stockholm tilltar. Det i kombination med att man går sysslolös och är socialt utsatt och lever i fattiga familjer är en mycket dålig prognos. Det måste vi ta tag i.

Anförande nr 57

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Ingen ska vänta längre än absolut nödvändigt; det är alldeles riktigt. Hittills tycker jag ändå att siffrorna från jobbtorgsorganisationen när det gäller just unga aspiranter är hyggligt hoppingsivande. Fler unga människor än någon annan kategori kommer rätt snabbt ut i egen försörjning.

Ännu viktigare än att det går snabbt i den änden är att det är hållfasta jobb. Vi såg en fara när vi körde i gång jobbtorgsverksamheten i att vi skulle vara för ivriga att lösa detta snabbt men inte lösa det långsiktigt. Nu ser vi på rullande tolv månadersbasis att tre av fyra är kvar i egen försörjning både tre månader och sex månader senare. Det antyder att de jobb som vi ger till människor eller som vi hjälper människor att ge sig själva också är hållfasta arbeten trots en ganska tuff arbetsmarknad i Stockholm.

Fråga nr 7. Scheman i hemtjänsten

Anförande nr 58

K a r i n H a n q v i s t (s): Fru ordförande! Jag vet inte om du möjligen såg ett reportage, Ewa Samuelsson, för en tid sedan i ABC. Det var ett tv-team som följde

en hemtjänstgrupp som var ute på arbete. De har nu väldigt tajta scheman. De ska exempelvis på 17 minuter duscha herr Larsson och inom den tidsramen flytta sig till nästa brukare.

Jag undrar vad du anser om att det har blivit kraftigt nedskurna schabloner ute i stadsdelarna och att personalen har fått scheman som ligger på 13, 17 eller 21 minuter för att hinna med och för att klara budgeten, framför allt. Vad är din reaktion på detta, om du möjligen såg reportaget?

Anförande nr 59

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Nej, jag såg inte reportaget men jag har ändå haft en del information i frågan. Det första man måste komma ihåg är att det som beviljas de äldre är insatserna. Det är inte tiden. Det är där som det ibland blir missförstånd. Det finns schablontid eller riktigtid som man ska försöka gå efter.

Det är detta vi håller på att titta över igen. Det pågår stora utredningar, vi har tagit fram nya verktyg och man håller på att utbilda biståndshandläggarna. Man tittar över tiderna och om de schablontider som hittills har gällt verkligen är dem som man bör ha framöver.

Anförande nr 60

K a r i n H a n q v i s t (s): Det är bra om du har ögonen på det här, för det är inte rimligt att personalen ska stressa så här på grund av biståndsbedömningen. Schablonen är kraftigt nedskuren. Det här pressar naturligtvis cheferna att lägga tajtare scheman.

I år, till exempel, när det har varit så besvärligt att ta sig fram, vilket hemtjänsten ofta gör till fots, tar det längre tid. Det är klart att man ska skilja på insatser och tid, men de är ju ändå kopplade till varandra. Det här leder till en väldig stress hos personalen och missnöje hos brukarna. Jag undrar vad du anser om att personalen blir stressad och att brukarna får lida för det här. Klagomålen ökar.

Anförande nr 61

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Jag har träffat en hel del hemtjänstgrupper nu på senare tid. Inte minst vintern har påverkat, säger de när de tar upp diskussionen. Men det som blir jobbigt för båda parter är också att den ena tror att det är tiden som är beviljad medan det i själva verket är insatsen som är beviljad. Då blir det en diskussion mellan parterna. Den äldre säger att han eller hon inte har fått sina minuter. Då blir det ett stressmoment också för personalen, naturligtvis.

Jag funderar mycket på de här frågorna. Vi tittar också på hur det ser ut över landet och hur olika man bedömer och räknar tiden. På några ställen har man sagt att det är bättre att bara ge en tid rakt av och se hur det blir. Men när man sedan utvärderar det är inte det heller hundraprocentigt. Någoting måste hända framöver, och det pågår som sagt en utredning. Men exakt hur det hela ska formuleras för att alla ska bli nöjda är jag inte på det klara med än.

Anförande nr 62

K a r i n H a n q v i s t (s): Det är självklart att tid och resurser hänger ihop med budget. Att man skär i tiden för brukarna hänger naturligtvis ihop med att man har fått en snävare budget. Enhetscheferna är beordrade att hålla budget, och det verkar vara överordnat kvaliteten i omsorgen.

Jag vet inte om du känner till det, men det har gjorts en inspektion i en stadsdel inom hemtjänsten. Där har man lagt ett föreläggande från Arbetsmiljöverket om vite om man inte gör någonting åt de snäva tider som finns i omsorgen. Tycker du att det är rimligt att man ska få ett vitesföreläggande bara för att man har skurit ned budgeten och har mycket tajtare scheman i hemtjänsten?

Anförande nr 63

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Nu är du ute på hal is. När det gäller ersättning till hemtjänsten lade ni ut 5 procent – tror jag att det var – under hela förra mandatperioden. Vi har lagt på 14 procent, det vill säga att vi har ökat budgeten för just hemtjänsten med 14 procent. Jag tycker fortfarande att vi behöver se över ersättningen, men det har ändå gjorts tydligt med 14 procent.

Detta kan alltså inte enbart vara en budgetfråga. Det handlar naturligtvis också om organisation och om att över huvud taget se över hur vi bäst ska kunna ge hemtjänst till de äldre. Om man sedan landar i att det är tid som gäller eller att vi i fortsättningen får jobba med insatsen och en schablontid kan jag inte säga i dag. Men vi håller på att se över detta på ett mycket allvarligt sätt, för det är inte bra om båda parter är missnöjda.

Fråga nr 8. Basala behov inom demens- och korttidsboende

Anförande nr 64

E i v o r K a r l s s o n (mp): Ordförande och ledamöter! Äldreombudsmannens årsrapport tas upp i äldrenämnden i morgon. Den berör hela äldreomsorgen. Jag berör här bara två områden – demens- och korttidsvård. Där finns utsatta grupper. Det brister bland annat inom bemanningen när det gäller demensboende. Det finns olika brister inom korttidsvården. Anhöriga som har behövt avlastning har ibland valt att tacka nej till korttidsvård eftersom de har upplevt miljön som alltför torftig.

Anser du, Ewa Samuelsson, utifrån vad som framkommer av Äldreombudsmannens rapport att bland andra dessa två gruppers behov är tillgodosedda?

Anförande nr 65

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Korttidsvården är ett område som behöver ses över, framför allt när det gäller den grupp som ibland bara behöver en kort tid för att de är så pass dåliga när de kommer från ett sjukhus att de inte ens klarar av ett boende på ett vård- och omsorgsboende sedan. Det är en grupp som jag ser som särskilt utsatt i dag och som vi måste försöka hitta en lösning för.

När det gäller bemanningen på demensboendena ser det väldigt olika ut. Man måste ta hänsyn till hur gruppboendena är uppbyggda, hur många personer som bor där, personalens kompetens och så vidare. Det som är viktigt är att se till att den största delen av personalgruppen finns där på dagtid så att man kan tillgodose behovet av sociala aktiviteter i den mån som de äldre orkar.

Anförande nr 66

E i v o r K a r l s s o n (mp): Biståndsbedömningen är snäv; det vet vi. Många får avslag. Anhöriga har till och med tackat nej därför att de tycker att miljön är för torftig, och de vill inte lämna av de äldre där. Dessutom har en del som har påtalat problemen fått besked om att korttidsvård saknas och att det bara går att få om den äldre vårdas av make eller maka. Detta är inte korrekt. Det står under rubriken Myndighetsutövning i rapporten.

Bör inte staden snarast utreda behovet av korttidsplatser såväl som vård- och omsorgsplatser? Det bör ske innan fler servicehus omvandlas till trygghetsbostäder, vilket i sig är en form av social nedrustning för dessa grupper.

Anförande nr 67

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Äldreförvaltningen håller på att titta över platser för korttidsvård. En del stadsdelsnämnder har valt att avveckla de platserna för att inte andra stadsdelar har köpt och för att man själv inte har haft behov av alla de platser som man har inom sin egen stadsdel. Därför ser man nu över helheten över hela staden så att det finns tillräckligt med platser ändå. Oftast vill man ha en korttidsvårdplats nära där man själv bor så att en anhörig inte ska behöva åka så långt för att komma på besök. Men en del stadsdelsnämnder har alltså lagt ned på grund av att efterfrågan inte har funnits, och det försvarar naturligtvis för andra stadsdelar att tillgodose behovet.

Anförande nr 68

E i v o r K a r l s s o n (mp): Efterfrågan är kanske inte så stor, och det beror också på hur hård biståndsbedömningen är ibland. Men när det handlar om de dementa, som jag också tog upp, är det också bland annat brist på bemanning. Bemanningen är låg, och tillvaron blir ofta utan innehåll och stimulans. Det handlar om att få komma ut i friska luften där också.

Det har gjorts en granskning av demensboenden i Stockholms län av länsstyrelsen och Socialstyrelsen. Tiden medger inga utvecklingar här, men de båda myndigheterna skriver bland annat att kompetensen inom omsorgen och vården av personer med demenssjukdom brister i flera avseenden i Stockholms län.

Bör inte staden fatta ett beslut om lämplig bemanning och se över det hela så att även andra eftersatta behov inom demensvården blir tillgodosedda?

Anförande nr 69

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Jag är ledsen att behöva säga att jag redan i budgeten 2008 lade fram ett krav på att få ett underlag för hur bemanningen skulle kunna se ut, och jag har precis nyligen fått ett underlag att titta på. Det har alltså dröjt från dem som fick uppdraget. Nu har jag ett underlag som jag ska titta på för att se om det går att ta fram en rekommendation. I underlaget ser vi fortfarande att det inte går att säga att det ska vara si och så många. På vissa ställen fungerar det trots färre i personalen medan man på andra ställen känner att man behöver vara fler. Det beror mycket på hur den grupp äldre som bor just på det enskilda gruppboendet eller boendet för demenssjuka äldre ser ut. Det är väldigt olika i de grupperna. En demenssjuk person i en grupp kan fungera på ett annat sätt än en annan gör.

Fråga nr 9. Korta ledtider vid inflyttning till äldreboende

Anförande nr 70

B e r i t K r u s e (s): Ordförande! Du har det svettigt i dag, Ewa, med många frågor! Jag har valt en fråga som handlar om kötiden. Vi pratade om det redan tidigare när valfrihetssystemet infördes. Det är en väldigt knapp tid. Det finns mycket att säga om valfrihetsreformen och att välja boende. Det finns också möjlighet att ändra. Det har tagits fram kritik både i en revisionsrapport och i Äldreombudsmannens årsrapport. Konsortietagare utvärderas. Det finns mycket i skrift nu att bygga vidare på.

Den korta tid som finns för de allra svagaste äldre när de ska välja sitt boende är tio dagar sammanlagt. Den första dagen lämnas erbjudandet. Man har två dagar på sig. Dag fyra skriver man kontrakt, och sedan flyttar man in inom tio dagar. Vad är din åsikt om detta? Är du beredd att ändra den efter de synpunkter som nu har kommit från olika håll?

Anförande nr 71

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Frågan är återkommande. Jag minns den också från den tid då jag var tjänsteman i staden. Man tycker nästan alltid att tiden är för kort. Det är en så stor fråga att flytta in på ett äldreboende att man kanske behöver mycket längre tid totalt. Nu ser det inte ut så. Vi måste se till att platserna är fyllda. Många av de äldre har ändå tid på sig innan, medan de kanske är på sjukhusvistelse eller under besök av biståndshandläggare hemma, så att de vet att det snart är dags att välja ett boende. För en del personer blir det en kort tid, vilket ibland lyfts fram som en problematik i första hand för de äldre, naturligtvis, men också för våra utförare som har vård- och omsorgsboendena. Men om vi säger exakt att det ska vara tre eller fem dagar tror jag i alla fall att det kommer att finnas äldre som tycker att det är för kort tid.

Det gäller att hitta en balans mellan att platser inte ska stå tomma på våra boenden och att man ska känna att man har fått lite tid på sig för att bestämma var någonstans man skulle vilja bo.

Anförande nr 72

B e r i t K r u s e (s): När man läser rapporten framkommer det att utförarna helt klart är nöjda med systemet. De vill ju få in boende så att de får betalt så fort som möjligt. Men man måste tänka på den enskilde, som tillhör de svagaste grupperna. Man är i dag i snitt 80 år när man kommer in på ett boende. Boendetiden är i snitt sex månader. Det är en kort tid i en människas liv, och alla har inte anhöriga att ta till när frågan kommer. Det är också en rättssäkerhetsfråga. Människor undrar: Går jag före? Kommer andra före mig? Hanterar man mig rätt? Detta är en knepig fråga.

Anförande nr 73

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Utförarna är både våra egna och privata utförare. Det är viktigt att säga att vi inte har någon kö i dag till våra boenden generellt sett. Om man behöver en plats akut finns det platser att få. Man måste ändå komma ihåg skillnaden mellan hur det är nu och hur det var förut. Nu får man vara med och tycka till om vilket boende man vill komma till. Förut blev man placerad på ett boende utan att kunna påverka det hela. Detta bör man sätta i förhållande till att en del i dag tycker att det är lite kort tid. Det är ändå så oändligt mycket bättre att äldre kan få vara med att påverka trots att det kanske ses som lite för kort tid.

Men en utvärdering är på gång. Man ska komma med besked, som du vet, till äldrenämnden i juni. Då ska vi få underlag för att kunna se om vi ska göra några förändringar.

Anförande nr 74

B e r i t K r u s e (s): Jag tycker att det är bra att vi ska få ett förslag från äldreförvaltningen på hur vi ska kunna ändra det här.

Det jag tycker är oerhört viktigt här är sekretessen. Det finns stadsdelar där det inte funkar i dag. Det handlar också om rättssäkerhetsfrågor och om IT-brister. Man hanterar det hela ibland utan IT-system och ibland med IT-system. Det finns mycket att göra som man borde ta med här.

Min sista fråga till dig, Ewa, är: Har du för avsikt att ta upp det reviderade ärendet inför kommunfullmäktige så att vi får en chans att gå igenom det tillsammans?

Anförande nr 75

Borgarrådet S a m u e l s s o n (kd): Det är klart att det finns mycket att göra. Jag kan också ställa mig och räkna upp saker som jag tycker behöver göras framöver inom äldreomsorgen, som du nu passar på att göra. Jag är långt ifrån i mål. Men det finns också de som har synpunkter på att man skulle ha en stadsgemensam boendeplanering och att det inte som nu ska ligga ute på stadsdelsnämnderna. Det finns naturligtvis synpunkter både bland tjänstemän och bland äldre.

Vi ser fram emot den utvärdering som äldreförvaltningen har i uppdrag att göra. Först när vi har sett den kan vi gå vidare med nästa steg. Det är viktigt att man gör utvärderingen. Det är det enda sättet att gå vidare – att hela tiden stämma av. Man

ska ta ett steg, stämma av och gå vidare, ta nya steg, stämma av och gå vidare. Det tror jag är en framkomlig väg.

Fråga nr 10. Tidpunkt för sprutbyte i Stockholms stad

Anförande nr 76

S t e f a n N i l s s o n (mp): Fullmäktige, åhörare! Från Miljöpartiets sida hade vi ett förslag om att införa sprutbyte i Stockholms stad som vi lade fram i vårt budgetförslag för 2008. Det behandlades alltså här i oktober 2007.

Svaret från fullmäktige på förslaget om införande av sprutbyte blev en utredning. Den har pågått länge. Man har gjort en bra utredning, som nu föreslår att man inför ett försök med sprutbyte eftersom det minskar smittspridningen. För ungefär en månad sedan berättade Folkpartiets landstingsråd för sjukvårdsfrågor att Folkpartiet nu är för att införa detta i landstinget. Det betyder att alla partier utom Moderaterna i landstinget och i kommunfullmäktige nu vill införa det här.

Min fråga till Ulf Kristersson är helt enkelt: När får vi ett försök med sprutbyte i Stockholms stad?

Anförande nr 77

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag tackar speciellt för denna fråga. Man kan säga att det enda som är riktigt enkelt i hela sprutbytesfrågan är frågan om den logistiska turordningen för beslutsfattandet.

Utredningen har drivits i landstinget, som är huvudsaklig huvudman. Den ligger just nu i landstinget för beslutsfattande. När landstinget har fattat sitt beslut kommer det, oavsett hur det beslutet ser ut, garanterat att komma upp till beslut här i fullmäktige. Beroende på hur det beslutet ser ut kommer antagligen frågeställningarna att vara lite olika när frågan kommer hit. Men nu ligger den i landstinget, och därefter kommer den att komma till Stadshuset.

Anförande nr 78

S t e f a n N i l s s o n (mp): Det låter utmärkt. Vet du när frågan kommer upp i landstinget? Och om det kommer ett beslut i landstinget, exempelvis i vår, kommer vi då att behandla frågan i Stockholm före valet?

Anförande nr 79

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Det kan jag inte svara på, för jag vet inte exakt när de fattar beslut i landstinget. Det enda jag kan säga är att vi inte har något som helst ambition att fördröja eller förhåla frågan på något sätt. När den kommer tillbaka till oss i Stadshuset efter beslut i landstinget kommer vi att arbeta med den.

Anförande nr 80

S t e f a n N i l s s o n (mp): Min sista lilla passning till Ulf gäller Moderaternas inställning. Efter att nu ha sett utredningen – tycker du personligen att det verkar vara en bra idé med försöksverksamhet med sprutbyte?

Anförande nr 81

Borgarrådet K r i s t e r s s o n (m): Jag tycker att sprutfrågan är svår på många olika sätt. Men när jag gör en sammantagen bedömning av min egen uppfattning har jag inte fått skäl att ändra ståndpunkt i frågan. Jag är fortfarande djupt skeptisk till frågan om sprutbyte.

*§ 15 Projekt Norra Station**Genomförandebeslut**Villkorat av kommunfullmäktiges godkännande senast 31 mars 2010**(utl. 2010:24)**Detaljplan för Norra Station, del av Vasastaden 1:16, Dp 2009-02013-54**(utl. 2010:25)*

Anförande nr 82

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Hade projekt Norra Station ägt rum i Frankrike hade det varit president Sarkozys personliga projekt. Det kan ni vara helt övertygade om. Den styrkan och den betydelsen har det här projektet nationellt. Här drivs det av två kommuner, ett landsting och tre universitet. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi gemensamt samverkar i ett sådant här nationellt viktigt och komplicerat projekt och gör någonting som inte bara är gott för oss och för Stockholmsregionen i bred bemärkelse utan även för Sverige.

Vi skapar nu möjligheter för ett världsledande kluster för hälsovetenskaper i det Stockholm som i dag är världsledande på ICT-området. På grund av framsynta beslut i samverkan mellan politik och näringsliv den gången skapades Kista. Nu har vi samma typ av framsynta beslut mellan politik, akademi och näringsliv. Alla de ingående delarna spelar stor roll, det vill säga den nya stadsdelen som kommer att diskuteras under planen, det världsledande klustret för hälsovetenskaper och det nya Karolinska Sjukhuset som ska bli ett sjukhus av en sådan kvalitet att det kommer att bli ett nytt mål för forskarresor och studiebesök till Stockholm.

Herr ordförande! Det är ett komplicerat projekt. Här krävs en noggrann tidsplanering. Det krävs att varje del hakar i varandra på ett mycket planerat sätt. Både väg och spår ska överäckas. På det sättet ska en helt ny miljö skapas i det som jag många gånger har kallat månlandskapet mellan Stockholm och Solna. Det gör också att projektet kräver stora investeringar. Stockholms stads bruttoinvesteringar, vi får ju intäkter också, är 10 miljarder, mina vänner. Det är en imponerande summa som vi därmed satsar. Landstingets investering ligger någonstans på 14–15 miljarder. Solna investerar också. Det ligger offentliga investeringar på över 25 miljarder kronor i det här området. Därtill kommer de privata investeringarna, som är ännu större.

Det här är i högsta grad befogat. Det är investeringar som vi alla kan försvara och förklara med stolthet. Detta är någonting som byggs för framtiden. Här bygger vi en stadsdel som ska befrämja Stockholms internationella ställning som en stad i världsklass.

Herr ordförande! Låt mig också säga att jag tycker att det är så otroligt värdefullt med det nära samarbetet mellan staden och de tre universiteten, Karolinska Institutet, Kungliga Tekniska högskolan och Stockholms universitet. I ett konkret projekt bygger vi nu en samverkan som vi kommer att ha nytta av i framtiden. Det blir jag alltmer övertygad om. Det här blir på inget sätt projektet där vi samverkar, utan det här kommer att bilda mönster och grund för samverkan i framtiden. De tre universi-

teten tittar nu på varandra i ett gemensamt förhållande och inte bara som tre delar, även om de är nog så kompetenta och konkurrenskraftiga som sådana. Gemensamt, sammanräknade, tillhör de här tre universiteten gruppen med de 25 ledande universiteten i världen. Denna enorma resurs har vi här i Stockholm.

Herr ordförande! Detta har vi nu tagit med oss till en samverkan. Norra Stationsområdet har varit på tapeten väldigt länge. Det är ungefär tio år sedan som vi slog in på den här vägen för att göra något mer än det nog så viktiga stadsbyggnadsprojektet. Det var så ambitionerna för ett världsledande kluster för hälsovetenskaper kom fram. Det skedde i hög grad genom initiativ och idéer från Karolinska Institutet som förtjänar att omnämnas i detta sammanhang.

Herr ordförande! Det är med stor glädje som jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag. Jag noterar – det finns synpunkter – den breda politiska uppslutningen bakom det här projektet. Den är viktig. Det här är svårt och komplicerat. Vi måste hålla hårt i pengarna, men jag är helt övertygad om att vi kommer att ha all anledning att vara stolta över det här beslutet.

Anförande nr 83

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Vårt vackra Stockholm växer. I detta vackra Stockholm är Norra Stationsområdet en otroligt spännande och attraktiv ny stadsdel. Vi i Miljöpartiet är väldigt positiva till att den här nya stadsdelen byggs. Det här är en unik chans att bygga vidare på det som är bra i Stockholm, stenstadens goda karaktär, grönytorna, staden som är så vacker. Vi tycker att det är bra att man överdäcker väg och järnväg och utnyttjar ytan till bostäder, men man har missat en del saker i det här projektet.

Man bygger inte den bästa boendemiljön för barn. Man har inte en tillräckligt bra stadsplanering i paketet. Man har också Tors torn som tyvärr är ett sätt att bygga fel och inte vidare på Stockholms värden. Vi vill tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern ha en arkitektävling om Tors torn. Man borde också passa på att bygga den här nya stadsdelen helt klimatneutral så att stadsplanering, energisystem och kollektivtrafik planeras så att man inte ger något tillskott till växthuseffekten. Det här är ett sätt att bygga vidare på Stockholm, men vi kan göra det ännu bättre.

Anförande nr 84

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Min kollega Kristina Alvendal kommer att beskriva stadsplaneringsfrågorna noggrant för fullmäktige. Det kommer säkert att bli en diskussion då. Jag vill bara säga att det är en självklar ambition att det här området måste bli bra även som livsmiljö och boendemiljö och inte bara som forskarmiljö. Det måste bli väldigt bra. Det är en naturlig ambition för varje område, men även i detta område, som är komplicerat, är det självklart att vi inte kan ha någon annan ambition än den. Har vi inte det kommer inte heller den klusteridé vi har att fungera. Förutom den givna stånpunkten att alltid jobba för bra boendemiljöer är detta ett av de ben som det här projektet står på.

Anförande nr 85

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Herr ordförande, ledamöter och åhörare! Det gamla Norra Stationsområdet med anor från mitten av 1800-talet utvecklades under det förra seklet till en enorm infrastrukturell barriär. I snart hundra år har stenstadens slut mot norr, mot Solna, varit väldigt abrupt. Under åren fram till 2030 beräknas Stockholm att växa. Vi kommer att vara ungefär 1 miljon invånare då. Nu är tiden inne att låta var stad också växa norrut och ge tillbaka ett område som länge varit just trafikapparatens till dagens och morgondagens stockholmare.

Utifrån de lärdomar som vi dragit från det förra seklets misslyckanden där staden glesades ut bygger vi nu stenstaden vidare och ansluter oss till dess mönster med fokus på närhet, variation och öppenhet. Med den klassiska stadens struktur och arkitektur som förebild kommer nya hem och arbetsplatser för tusentals människor att skapas under en lång tid framöver. Norra Stationsområdet kommer att bli en länk mellan Stockholm och Solna. Såret i den stadsväv som vi har läks, och vi lägger till en ny årsring.

För mig har det varit angeläget att vår tids arkitekter får använda sin kreativitet och formlust i Norra Stationsområdet. Den variation i byggnadshöjd som redovisas är bra, men det är viktigt att det oregelbundna, fria och tillåtande får utvecklas än längre när det kommer till exempelvis fasader och gårdsmiljöer. Både kvarterens yttre och inre fasader ska variera. Fasader som till exempel i dag redovisas likadana för hela gårdsrum kommer att brytas upp med hjälp av vertikala indelningar med sinsemellan olika arkitektur.

Jag tror att den täta staden som en bra miljö för barn kräver kreativitet och större ansträngning för att en sådan stadsstruktur ska tillgodose just barns behov. I den delen är det viktigt att säga tre saker. Det är viktigt att göra en tydlig skillnad mellan offentliga och privata rum i den här nya stadsdelen. Bostadsgårdarna ska avgränsas mot de offentliga ytorna genom grindar eller sammanbyggnader i markplan. Det är också väsentligt att vi får en offentlig lekplats av hög kvalitet som ska inrymmas i den centrala och sammanbindande parken.

Det är också första gången på väldigt länge som en ny stor park anläggs så centralt i vår stad. Utformningen kommer att vara det gemensamma gröna rummet, men det kommer att vara viktigt med ett bra arbete för att parken ska bli bra. Utgångspunkten ska lämpligen vara de klassiska Stockholmsparkerna. Det är viktigt att alla instanser jobbar tillsammans.

Jag tror att områdets signum väldigt mycket kommer att handla om Tors torn. På ömse sidor av Torsgatan kommer en ny identitet att ges till stadsdelen. I dag har jag fått ta emot upprop eftersom det här med höga hus engagerar stockholmarna. Ett upprop handlar om att 1 200 stockholmare har skrivit på en lista för Tors torn. Jag har också fått ta emot en lista mot Tors torn som 600 stockholmare har skrivit på. Det är intressant. Frågan engagerar. En sak som är säker är att tillsammans med exploatören, som är Oslo Naeringseiendom, kommer staden nu att arbeta fram flera förslag på uttrycket för den gestaltning som finns i dag. Höjden och formen kommer säkerligen att vara densamma framöver, men man kan göra mycket med fasaden, glaset och liknande.

Här har vi framför oss en historisk plan. Vi har aldrig byggt på en överdäckning av den här karaktären. Vi har heller aldrig byggt på det här sättet med den här arkitekturen och den här närheten. Det är en enorm utmaning, men det är också en spännande stadsdel som vi tillsammans kan bygga för framtidens stockholmare.

Herr ordförande! Därmed yrkar bifall till det framlagda förslaget från kommunstyrelsen.

Anförande nr 86

Cecilia Obermüller (mp): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Kristina Alvendal talar om en stenstad, och det låter fint, med den klassiska stadens arkitektur. Problemet är bara att det här är en typ av stad med en aldrig tidigare skådad täthet, exploateringsgrad. Vi har över huvud taget aldrig byggt någonting tillnärmelsevis så högt och så tätt. Man har tappat bort den naturliga skalan, den klassiska stenstadens skala, i det här byggprojektet. Exploateringsgraden är nästan bisarr. Det blir frågan om schaktliknande gårdar. Det lilla offentliga rum som finns kvar kommer förmodligen att bli dominerat av bilar. Parken kommer knappast att bli någon större plats. Det kommer nog att få bli en plats och inte någon park eftersom befolkningstrycket kommer att bli så enormt på de här minimala ytorna.

Du var med på någonting som hette Låna en politiker på stadsbiblioteket nyligen. Det var väldigt intressant. Där påstod du på en direkt fråga att grunden till att Stockholm Waterfront byggdes var länsstyrelsens. Det var oerhört spännande. Jag trodde att vi fattar beslut här i kommunfullmäktige. Jag undrar om du tänker skylla på länsstyrelsen när vi har antagit denna detaljplan.

Anförande nr 87

Borgarrådet Alvena l (m): Jag vet inte vad du menar. Stockholm Waterfront hör inte till den här detaljplanen. Det vet i alla fall jag. Jag är inte så förvånad över att Miljöpartiet kallar den här planen för bisarr. Det gör ni med det mesta som vi bygger här i Stockholm. Här är en lång lista över lägenheter och bostäder, fantastiska möjligheter för nya stockholmare att bosätta sig i Stockholm, som Miljöpartiet har sagt nej till under den här mandatperioden. Det är 7 200 bostäder som inte skulle ha påbörjats i den här staden om ni hade fått sitta i majoritet. Det gör mig väldigt orolig. Jag tror att väldigt många unga som inte kan flytta hemifrån blir livrädda när de inser att de måste bo hemma i 30 år till i väntan på att ni ska bygga bostäder på Bromma flygplats. Det är ert svar på hur unga människor ska kunna flytta hemifrån. Vi har en annan politik, och jag tror att stockholmarna uppskattar den mer.

Anförande nr 88

Anders Berg (kd): Ordförande, fullmäktige! Vi har haft den här typen av debatt förut, och vi lär ha den antal gånger framöver också. Det är egentligen en väldigt intressant debatt. Bakgrunden är den att Stockholm växer. Vi blir en miljon år 2030 i kommunen och 3,2 miljoner i regionen. Det här området har ett mycket innovativt klimat. Vi har den högsta koncentrationen av kunskapsintensiva jobb. En sådan del är den Life Science-del som finns här. Med den bakgrunden kan man ge två svar på den här utmaningen.

Det ena är att man säger: Nej, det är för jobbigt. Det är för dyrt. Det är för omständligt. Vi sätter oss tillbaka och hoppas att någon annan löser problemet.

Eller också säger man: Ja, vi gör det bästa av situationen, antar utmaningen och gör vårt för att bidra till svensk tillväxt.

Norra Stationsområdet är ett område där det är mycket viktigt att väga ihop ekonomi, utformning, teknik med mera. Jag kan redan nu säga att jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag. Jag tycker att det är en rimlig avvägning mellan alla de här sakerna.

Först skulle jag vilja lyfta fram en sak som har att göra med att Stockholm växer och att människor är mer och mer rörliga. Det blir särskilt tydligt i det här området när man bygger en ny stadsdel i två kommuner. Det handlar om att göra det enkelt för medborgarna att inte känna kommungränsen. Om man ansöker om förskoleplats och innan det är dags flyttar två kvarter och hamnar i en annan kommun med andra regler är det mycket viktigt att vi har synkat reglerna så att man kan flytta över sin kötid och liknande. Det gäller också skola och boendeparkeringstillstånd. Ska man ha två boendeparkeringstillstånd, ett från varje kommun, eller kan man lösa det på samma sätt och söka det på samma ställe? Jag tror att det är väldigt viktigt att titta på de här sakerna. Vi ligger mycket bra till med de e-tjänster vi nu rullar ut och kommer att rulla ut.

Jag skulle vilja ta upp ytterligare några saker. Jag har ingen fixering vid höga hus. Jag tycker att det är tilltalande med en spännande och intressant arkitektur. Tors torn känns fullt acceptabla. Sedan får vi titta framöver i beslutsprocessen hur de exakt ska se ut. När det gäller miljön tycker jag inte att man bara ska utgå från Hammarby Sjöstad. Jag tycker att man ska utgå från det nya som har kommit fram i Norra Djurgårdsstaden. Där har man verkligen tagit nästa steg. Det gäller att samla upp den kunskapen om det nya sättet att bygga och ta med sig in i detta också. Därför är det bra att nu lägga fokus på Norra Djurgårdsstaden, ta med sig de erfarenheterna och gå vidare.

Avslutningsvis vill jag säga att det här ett väldigt spännande område som möter nya växande behov och där man gör de här satsningarna på Life Science-området. Jag hoppas, herr ordförande, att det här blir ett nytt Kista Science, som är det främsta ICT-klustret i världen. Jag hoppas att detta kan bli den nya spjutspetsen på Life Science-området.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 89

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Låt mig ta vid där Anders Broberg slutade. Stockholm har nu 14 stadsutvecklingsområden eller något sådant. Vi har verkligen otroligt mycket på gång, och vi behöver också ha det. Bland dessa har vi nu två områden, Norra Djurgårdsstaden och Norra Station, som kommer att göra att vi får världens blickar på oss. Det kommer att bli områden där man i hög grad kommer att titta på hur vi gör och hur vi klarar det. Då gäller det för oss att visa att vi klarar det på ett bra sätt. I de här ordentliga satsningarna som staden gör tillsammans

med andra parter i Norra Station och Norra Djurgårdsstaden skapar vi också ett svenskt know how som vi kommer att ha väldigt stor nytta av i andra områden, och som också – det är jag övertygad om – kommer att vara en framstående svensk exportvara. Det handlar om vårt know how att bygga sådana här områden med olika förutsättningar, med olika ingångar och med olika profil.

Herr ordförande! Låt mig också säga att det har varit diskussioner här i fullmäktige tidigare och jag noterar en oro hos oppositionen när det gäller hur kollektivtrafiken till området ska organiseras. Det är en självklar utgångspunkt att ett modernt område, ett student- och forskarsamhälle dessutom, måste ha en högklassig, väl fungerande kollektivtrafik. Där gäller det att vi bevarar vår handlingsfrihet för framtiden. Det gäller att göra försvarsarbeten. Skulle det uppstå både ekonomi och tekniska system för tunnelbanan i framtiden måste man se till att det finns försvarsarbeten gjorda så att man kan klara det. De studier om en modern spårvagnstrafik som pågår nu tror jag kommer att bli lösningen i närtid. Låt oss hålla öppet för olika tekniska lösningar. Låt oss bara slå fast väldigt tydligt att det här området ska försörjas med modern spårbunden kollektivtrafik. Det kommer att vara nödvändigt både för Norra Stationsområdet och för många andra områden som vi planerar här i Stockholm. Vi måste ha med det på ett tidigt stadium som en given förutsättningen och en av kvalitetsaspekterna. Det ska vara någonting som ingår i de här områdenas profil.

Anförande nr 90

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Det finns väldigt många stockholmare som tycker att det är mycket positivt att stadens byggs ut och utvecklas, Sten Nordin. Det finns också väldigt många stockholmare som är oroliga över just Tors torn. Jag vill fråga dig: Är det otänkbart för den moderatledda majoriteten att tänka sig en arkitekttävling, att tänka nytt och lyssna på den kritik som finns? Eller har det gått någon sorts politisk lösning i detta att det måste bli Tors torn? Det finns väldigt många röster som tycker att dessa förstör stenstadens karaktär och bidrar till att skapa ett område som kommer att bli negativt för omgivningen.

När det gäller kollektivtrafiken måste jag säga: Skämtar du? Du säger att det är positivt att vi bygger en jättestor stadsdel och att vi inte har en fungerande kollektivtrafik från dag ett. Det är att bygga vidare på en bilberoende stad i stället för en promenad- och kollektivtrafikstad. Du vet också att resmönster sätter sig från början när man bygger en stadsdel. Så mycket borde du veta om hur man bygger en stad.

Anförande nr 91

Borgarrådet N o r d i n (m): Jag är ledsen, Yvonne Ruwaida, men du lyssnade inte riktigt på mig. Kollektivtrafiken måste självfallet fungera från dag ett, men dag ett är inte i dag. Därför kan vi fortfarande studera de olika alternativen, och det pågår med högsta fart. Dag ett ska kollektivtrafiken fungera. Vi har sett negativa effekter av att det inte har varit på det sättet.

Sedan är det, som Kristina Alvendal har sagt flera gånger, verkligen inte fem i tolv utan fem över tolv som Miljöpartiet nu vill ha den här arkitekttävlingen. Det kommer ändå att pågå ett arbete med fasader och andra saker kring Tors torn. Jag tycker att det är väldigt viktigt att det här området, som nu blir en ny del även om det ligger

väldigt centralt och binder samman två kommuner, också måste tillåtas att bli en del av Stockholms årsringar. Jag är inte alltid motståndare till att vi bygger det som en del rynkar på näsan åt och säger är pastischer och kopior, men i det här fallet tror jag inte att det hade varit en bra idé.

Anförande nr 92

J a n V a l e s k o g (s): Jag förstod inte heller riktigt vad finansborgarrådet talade om när han talade om kollektivtrafiken. Att först bygga ut spårväg till Norra Station dag ett och sedan hålla öppet för att i framtiden bygga tunnelbana, att först bygga spårväg för 2,6 miljarder och sedan tunnelbana för 2,6 miljarder, verkar inte riktigt rimligt. Man måste naturligtvis bestämma sig för det nu. Vi vet att tunnelbanan är väldigt mycket effektivare och har större kapacitet. Man tjänar upp till en halvtimme per dag. De 30 000 som pendlar dagligen via Odenplan till Norra Station kan genom tunnelbanan åka direkt och stället för att gå upp och ta en spårvagn. Det blir en mycket längre färd som tar väldigt lång tid. När vi har tunnelbanehatare i landstinget som absolut inte vill bygga ut någon tunnelbana är det verkligen ett märkligt uttalande. Det saknas att staden har en tydlig uppfattning. Solna har ju det, men ni har duckat och velat i veckor om detta.

Anförande nr 93

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Jag skulle förvisso sakna Jan Valeskog här i salen, men ibland undrar jag om inte Jan Valeskog borde kandidera till landstinget eftersom han för dessa diskussioner väldigt ofta.

Det Jan Valeskog ändå har fått medge med tiden är att det han så här långt kan åstadkomma inte är en del av det vanliga tunnelbanesystemet som vi känner det, utan det är en skyttel mellan Odenplan och Norra Stationsområdet. Det är detta som ni kan leverera och som, om jag förstår saken rätt, dina partikamrater i landstinget är något mer öppna med att det handlar om.

Kollektivtrafiken i Stockholm kommer att behöva byggas ut på flera sätt. Stockholm växer med en väldig kraft nu. Jag tror att vi ska ha just den här flexibiliteten, men kollektivtrafiken till Norra Stationsområdet ska fungera från dag ett.

Anförande nr 94

T e r e s L i n d b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! I dag behandlar vi detaljplanen för Norra Station. Det är en helt ny årsring för staden. Staden kommer på ett naturligt sätt att kopplas ihop med Solna. Det är spännande och på många sätt fantastiskt, men det finns en hel del orosmoment.

Norra Station är ett mycket kostsamt projekt. Som det ser ut kommer det att landa på ett underskott på 2 miljarder. För att få ihop de här kalkylerna krävs extremt många bostäder och arbetande människor på en förhållandevis liten yta. Det i sin tur betyder en mycket tät bebyggelse och höga hus. Tätheten är kanske ett av de allra största orosmomenten i hela projektet. Man skulle kunna ta Hammarby Sjöstad, som förvisso inte är fullt så tät, som ett talande exempel. Där har det verkligen ställts på sin spets att det i längden inte går att bortse från behoven av offentlig service, fritid

och rekreation. Det är ofta både svårare och dyrare att få till dessa nyttigheter i efterhand. Det är naturligtvis mycket enklare att redan från början utgå från att det med stor sannolikhet kommer att vara exempelvis barnfamiljer som attraheras av bostäder i Norra Stationsområdet. Därmed måste vi också låta planeringen utgå från barnens behov.

Därför blir man ganska orolig när man hör stadsbyggnadsborgarrådet och när man läser hennes förslag till beslut. Hon säger att bostadsgårdarna ska avgränsas mot de offentliga ytorna. Vi borde i stället öppna upp dem. Det ska dock finnas tydliga markeringar om vad som är privat och vad som är offentligt. Det behöver inte vara låsta grindar eller sammanbyggnader som majoriteten föreslår. Gårdarna skulle i stället kunna vara en del i det som tillgodoser barns behov av rörlighet. Men detta räcker naturligtvis inte. Vi föreslår också att tillgången till utrymmen för offentlig service, fritid och rekreation utreds och arbetas in i projektet och att en barnkonsekvensanalys upprättas.

Den här stadsdelen ska inrymma 3 500 bostäder och kanske 10 000 arbetsplatser. Det krävs så klart goda kommunikationer, och här är tunnelbanan oslagbar. Det är därför avgörande för framtiden att tunnelbanan också kommer till. Det andas en tydlig utvecklingsfientlighet hos majoriteten när man pratar om att låta tunnelbanan utgå ur projektet. Vi vill att den arbetas in i projektet.

Vi socialdemokrater ser den här platsen som väl lämpad för två högre hus som markerar en ny årsring och blir ett spännande tillskott i stadsbilden, men vi är dock mycket tveksamma till utformningen. Som det ser ut nu är risken stor att den färdiga upplevelsen blir ett antal Hötorgsskrapor i varierande höjd ställda intill varandra, en gigantisk koloss och dubbla Wennergrens center på höjden. Det är inte höjden som är det viktiga utan gestaltningen.

Jag yrkar bifall till Socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 95

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Teres Lindberg har helt rätt i att det historiskt sett har gjorts en del saker i staden som staden och politiska företrädare har lärt sig av. Det tror jag just handlar om att aldrig mer planera en stadsdel för stereotypa stockholmare, för några sådana finns inte. Därför har det aldrig någonsin planerats en stadsdel för många barn som här. Så många förskoleplatser per invånare har nog inte tillskapats i en enda stadsdel på väldigt länge. Där finns det en god beredskap. Sedan gäller det att ha en flexibilitet för att kanske ytterligare förändra detta.

Avgränsningar av gårdar är en trygghetsfråga. Man ska veta att barnen kan leka tryggt på gården, och då ska den självfallet vara avgränsad.

När det gäller tunnelbanan är det precis på det sätt som Teres efterlyser. Nu inarbetar vi den i detaljplanen. Det är inte vi här i salen som har avgörandet när det gäller tunnelbanan, men vi förbereder för det.

Anförande nr 96

T e r e s L i n d b e r g (s): Då kan ju ni yrka bifall till våra krav på att man ska titta på utrymmen för offentlig service, fritid och rekreation och på en barnkonsekvensanalys, vilket faktiskt aldrig har gjorts för det här området, Kristina. Dessutom måste man fundera på vad du menar med att de slutna gårdarna skulle vara en trygghet för barn. Det skulle möjligen vara så för de 2- och 3-åriga barnen som ändå kräver vuxenövervakning hela tiden. De äldre barnen kommer enbart att hänvisas till gaturummet för att leka. Det skulle jag inte kalla för trygghet för barnen. Här behöver ni verkligen tänka om. När ni pratar om att låsa gårdarna handlar det i stället om gated communities à la Amerika där människor inte kommer att kunna mötas. Vi vill i stället se en öppen stad där det också finns plats och utrymme för barnen.

Anförande nr 97

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Jag vill också yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen i kommunstyrelsen, vilket inte innebär en reservation mot byggnationen, utan det handlar om att förbereda för kommunal service.

Det är lite roligt att vi pratar om den här gränsen. Vet ni vad det är för postadress till Karolinska Universitetssjukhuset. Jo, det är 171 76 Stockholm. Egentligen har vi redan en fot på den sidan. Det är lite roligt att se vad som händer i det här området. När jag gick från jobbet i dag såg jag att mycket redan är rivet. Man har rivit garaget, alla paviljonger och man river Magnus Huss just nu. Sjukhusbygget är i gång rent praktiskt.

Vi tycker givetvis att det här är ett viktigt projekt. Men om man jämför med det som vi just nu har ute på samråd, Årstafältet, är skillnaden att när det gäller Årstafältet pratar man redan nu om var skolan och förskolorna ska ligga. Det har man inte gjort i det här projektet. Därför efterlyser vi det med en dåres envishet.

Tunnelbanan är oerhört viktig. Det är inte bara så att man bor i detta område. Det finns redan nu tusentals människor som arbetar i området, och den kollektivtrafik som finns i dag, mina vänner och ordförande, räcker inte.

Som det ser ut nu kommer finansieringen inte att gå ihop. Det som oroar mig är att trots att det finns en hög exploateringsgrad redan nu i området säger finansborgarrådet i sina synpunkter att man ytterligare ska höja exploateringsgraden för att få det här att gå ihop. Var gör vi det någonstans? Det känns inte riktigt betryggande.

När vi senaste debatterade Norra Stationsområdet lovade finansborgarrådet från talarstolen att det även kommer att markanvisas för hyresrätter i området. Det är ju markförsäljningen som innebär en finansiering i det här ärendet. Nu skriver du ingenting i Mina synpunkter om kommande hyresrätter. Det oroar mig också. Jag tog det löftet på allvar när vi debatterade senast. Hur är det, Sten, tänker du fortsätta att lova att det byggs hyresrätter också? Eller slopas de nu i och med att det finns ett underskott i projektet?

Anförande nr 98

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Stadshusalliansen har tydligt och klart visat vad som gäller när det gäller hyresrätter i en grundläggande programförklaring som nu styr arbetet i de nämnder som sysslar med bostadsbyggande, i exploaterings- och stadsbyggnadsnämnderna. Det har gett resultat under den tid som har varit i andelen anvisade hyresrätter. Det gäller även Norra Stationsområdet. Där ska vi ha flera tusen bostäder. Det är självklart att vi ska ha blandade upplåtelseformer.

Låt mig också kommentera detta med exploateringsgrad. Nej, det finns ingen order i det här ärendet att exploateringsgraden ska höjas. I den plan som antas i kväll ligger exploateringsgraden fast, men det finns två tillkommande planer. Där får man naturligtvis lov att studera detta. Som jag inledningsvis tydliggjorde är jag verkligen beredd att stå upp för den här investeringen för Stockholm och för Sverige, men det är klart att vi också måste vaka över ekonomin. Det är alldeles givet.

Anförande nr 99

M i r j a R ä i h ä J ä r v i n e n (s): Ordförande, fullmäktige! Det står inte i detaljplanen, men när det handlar om genomförandebeslutet står det på följande sätt: Åtgärder för att öka intäkterna i projektet måste därför vidtas. Exploateringsnämnden bör för detta syfte pröva att öka exploateringsgraden genom att tillföra fler bostäder i området. Hur kommer det här att påverka den slutliga utformningen? Hur tror du att det går med finansieringen? Kommer den att gå ihop om vi också ska markanvisa för hyresrätter, som jag önskar?

Anförande nr 100

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Herr ordförande! Jag skulle vilja ta fullmäktige och alla åhörare på en liten resa när det gäller arkitekturen och utseendet. Några har ju varit inne lite grann på hur det kan bli knepigt. Det finns många frågetecken, och framför handlar det om att det är lätt att göra fel. Dessutom kommer många att bo i området i framtiden. Vi måste bygga en stadsdel som håller långsiktigt utifrån ett boendeperspektiv men också utifrån ett arbetsplatsperspektiv. Till detaljplanen kommer därför också ett gestaltungs- och kvalitetsprogram att knytas. Det utgör en del av detaljplanebestämmelserna. Det här är en väldigt viktig aspekt. Det gör också att detaljplanen tillsammans med gestaltungs- och kvalitetsprogrammet blir ett levande dokument till vissa delar som till exempel vi i stadsbyggnadsnämnden kommer att kunna påverka. Själva byggnationen kommer säkert att pågå till 2025, det vill säga många år framöver. Inflytandet och möjligheten att påverka arkitekturen och utformningen måste finnas.

Gestaltungs- och kvalitetsprogrammet består av tre delar. För det första är det en allmän del. Den andra delen handlar om de offentliga ytorna. Mark- och ljusgestaltningen av de offentliga ytorna kommer att bli väldigt viktig. Den tredje delen handlar om en detaljerad redovisning av varje markanvisat kvarter och hur utformningen av husen ska se ut.

Jag blir lite beklämd efter att under många år ha diskuterat hela detta projekt. Tors torn har funnits med som en naturlig del, och nu i efterhand slänger Socialdemokra-

terna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet in ett piggt förslag om en arkitekttävling. Ingenting har sagts om detta i stadsbyggnadsnämnden. Det verkar dessutom vara så att detta är det enda som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är överens om. Om man läser era övriga förslag till beslut finns det ingenting som ni verkar vara överens om. När man lyssnar på Cecilia Obermüller verkar det som om ingen ska bo här, utan hon vill hellre att Hells Angels etablerar sig i de baracker som finns på plats i dag. Det skulle innebära att området fortsätter att vara en väldigt tydlig barriär gentemot Solna.

Det är väl mer kraftfullt att göra som jag och ta kontakt med exploatören, Oslo naeringseiendom, och komma överens om att ta fram alternativ i stället för att hela tiden göra som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, nämligen skjuta problemet ifrån sig och slippa ta ansvar.

Anförande nr 101

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Fru Alvendal! Om vi nu ska tala om att slänga in saker i efterskott var det ju fantastiskt att Tors torn slängdes in. Efter själva samrådet höjdes utformningen av tornen med 50 procent. Det hade kanske varit klädsamt att göra en utställning igen och ha ett samråd om detta. Nu står vi alltså inför fait accompli och har volymer som vi ska bestämma om i dag.

Dessutom är det fantastiskt att fru Alvendal säger att det är länsstyrelsen som kanske är ansvariga för detaljplaner. Jag trodde att det var vi alla här tillsammans i staden som ska anta detaljplaner i dag. Vi och Vänsterpartiet vill dessutom återremittera det här, och sedan bör kvarteren med Tors torn skickas till en arkitekttävling så att vi kan få något vettigt till stånd.

Du talar om kvalitetsprogram, och det är ju att putsa på ytan. Det är väl bra att vi har hög kvalitet på det vi bygger, men vertikaliserings av fasader gör inte gårdstorna större.

Anförande nr 102

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Jag tycker att det vore klädsamt av Cecilia Obermüller att förklara för fullmäktige och framför allt för åhörarna och stockholmarna hur många färre bostäder det blir med Miljöpartiets förslag till beslut här i kväll. Hur många ungdomar ska vänta 30 år till innan de får flytta hemifrån? 7 200 bostäder har ni sagt nej till under den här mandatperioden. Jag är inte speciellt förvånad över att ni har denna skeptiska ton till ett förslag där vi ska ta fram flera hundra nya bostäder i Stockholm. Det finns uppenbarligen en oenighet inom Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ni tycker helt olika saker när det gäller hur Stockholm ska växa och var Stockholm ska växa. Det är tur att det inte är ni som styr i den här staden.

Anförande nr 103

T e r e s L i n d b e r g (s): Det är precis som du själv sade i början, det är lätt att göra fel. Problemet är att det är feltänkt redan från början. Ni pratar till exempel vackert om barnen, men det är bara tomma ord, och dessutom ogenomtänkta ord. Vi

har varit kritiska till Tors torn hela tiden. Vi var till och med kritiska till de uppochnedvända konerna och var lite tveksamma till den utformningen. Problemet är egentligen den dogmatism som ni driver. Det verkar vara så att dessa 140 meter är allena avgörande. Jag vill se någonting vackert och spännande som för Stockholm vidare i designvärlden och i den arkitektoniska världen och sätter Stockholm på kartan. Det är inte höjden som avgör, Kristina Alvendal, utan det är gestaltningen, och den gestaltning som är där i dag passar helt enkelt inte i Stockholm.

Anförande nr 104

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Du säger att det är feltänkt från början, Teres Lindberg. Det här är ett projekt som har varit på gång i tio års tid. Jag har uppfattat det så att vi är ganska överens över de politiska gränserna, precis som Sten Nordin sade, om utveckling av det här området, om hur det ska byggas och om hur vi ska bygga samman Stockholm med Solna. Jag har inte alls hört de toner som du förmedlar i kväll, utan snarare det motsatta. Det har dessutom varit ett styre där ni har haft finansrådsposten då ni också har drivit de här frågorna. Det är mycket förvånande. Jag vet inte riktigt hur jag ska tolka detta. Har ni en helt annan uppfattning?

Du har helt rätt när det gäller Tors torn. Det är inte höjden som är det viktigaste, utan det är utseendet, arkitekturen. Det är där vi ska vara en spjutspets. Det är också därför som jag har gett i uppdrag att man ska ta fram fler exempel på och utformningar av den byggnationen.

Anförande nr 105

M a r i a H a n n ä s (v): Jag begärde replik när borgarrådet Alvendal sade att vi inte hade sagt någonting om Tors torn under hand. Det stämmer inte. Vi tyckte att det första förslaget vi såg var förskräckligt. Det förslag som kom i ett väldigt sent skede, det som de allra flesta har sett i tidningarna, tyckte vi påminde om New York på 30-talet. Det var inte alls någon innovativ arkitektur över huvud taget. Vi tyckte att det var otroligt tråkigt. Vi tyckte dessutom att det var alldeles för högt.

Du säger att vi skulle komma med något i elfte timmen, och det sade även borgarrådet Nordin. Jag tycker att det verkar vara Solnas politiker som säger någonting i elfte timmen och höjer rösten i medierna angående Tors torn, och det gäller inte minst Folkpartiet. Det är intressant att det är så trots att staden och Solna har samarbetat i den här frågan hela tiden. Jag återkommer till det i mitt vanliga inlägg senare.

Anförande nr 106

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Idén om en arkitekttävling, som kommer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, är ett gemensamt förslag som lades fram i kommunstyrelsen, det vill säga för bara några veckor sedan. Vi har jobbat med det här projektet i tio år. Det är lite oseriöst att så sent komma med ett förslag som innebär att detaljplaneprocessen kommer tillbaka på ruta ett. Jag förstår att ni ville ha någonting gemensamt att lägga fram här i kväll. Ni ville ha någonting som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet kunde stå bakom, och då blev det det ganska tandlösa förslaget, måste jag säga, om en arkitekttävling. Ni

kunde också ha gjort något kraftfullt som att ta kontakt med företaget som ska investera flera miljarder i området och frågat om de hade någon möjlighet att ta fram skisser och ett nytt arbete. Det har jag gjort. Det hade varit lite mer kraftfullt än att försöka utlysa en arkitektävling fem över tolv.

Anförande nr 107

Eie Herlitz (mp): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är märkligt att höra den här debatten och se hur ärendet har utvecklats. Det är som om den gamla tiden i Stockholm och lyhördheten för vad folk har tyckt under årtal inte finns. Det är som om man börjar nu igen. Nu ska vi bygga jättestora höghus vid S:t Eriksplan. Sedan ska vi koncentrera Norra Stationsområdet oerhört kraftigt. Det ska koncentreras så kraftigt att det knappt blir något kvar till gårdarna.

Jag vill påminna om att i början av 60-talet var det starka opinioner mot rivningarna i city. De återkom sedan omkring 1970. Det var mycket folk som inte ville ha den koncentrationen, massor av kontorshus och sådana saker. Det skapade en väldig debatt, och då trodde man att man skärpte sig lite grann. Men sedan fick vi Stockholm Manhattan på Södra station då HSB plus en del manliga socialdemokrater förde fram krav på att man skulle bygga 30-våningshus där. Det blev ett ramaskri, och som tur var drogs det förslaget tillbaka. Alldeles nyligen har vi fått Waterfront vid Centralstationen. Jag vet ingen som tycker att det är vackert. Det är ett maffigt schabrak.

Jag tycker att alla de här exemplen visar att ni måste skärpa er nu. Tors torn får inte se ut på detta stalinistiska sätt och vara alldeles för höga, vilket de nu är i skisserna. Koncentrationen på gårdarna får inte alls vara så hög. Jag tror att man skulle bygga ungefär hälften av de hus som nu är tänkta så gårdarna kan bli dubbelt så stora. Då skulle vi kunna få blomstrande, trevliga storgårdar som folk kan få njuta av och som barnen kan leka på. Det är viktigt att vi får till stånd den arkitektävling som Miljöpartiet kräver när det gäller det här området. Den ska vara förutsättningslös. Det ska inte vara inskrivet innan att det ska vara jättehöga hus här.

Jag tycker också att kollektivtrafiken är dåligt genomtänkt. Hur ska det gå om man förlänger en tunnelbana ut till Norra Station. Det blir ju det tåg som i dag vänder vid Odenplan som ska gå dit. På kvällen går det en gång var tionde minut. Det är ungefär den tid det tar att gå från Norra Station och ned till Odenplan. Då är det ingen vits med en tunnelbana. Dessutom får vi en utmattning av trafiken mellan Odenplan och Alvik, så där kommer folk att få stå på tunnelbanan. Kollektivtrafiken måste tänkas igenom betydligt bättre.

Anförande nr 108

Borgarrådet Alve n d a l (m): Jag vill bara fråga Eie Herlitz en sak. Det är många som har synpunkter på Tors torn. Om man ska ha en arkitektävling som Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är överens om, vad ska man säga till arkitekterna som ska tävla? Hur många våningar tycker Miljöpartiet att man ska säga till arkitekterna att det ska vara? Eller ska de få bestämma själva hur många man vill rita in? Ska det vara fyra våningar eller trettio våningar? Är det helt ointressant vad funktionen är och vilken verksamhet som ska få plats i byggnaden?

Det skulle vara väldigt intressant att höra vad Miljöpartiet tycker är ett optimalt antal våningar?

Anförande nr 109

E i e H e r l i t z (mp): Det kan vara svårt att säga exakt. Jag tycker att det viktiga är att vi får en arkitektävling med en förutsättningslös grund för det hela så att man får visa fram förslag som kanske innehåller tio våningar eller fler, och kanske också något som innehåller färre och som har samma skala som det vackra Hallmanska området runt Torsplan. Jag skulle vilja se att man bygger vidare på det.

Anförande nr 110

A n d e r s B r o b e r g (kd): Du har alltid hållit den här linjen i detta sammanhang, Eie. Det är en typ av flytta-ut-till-landet-linje. Jag undrar hur jag ska tolka ditt anförande och den kritik du framför. Är du emot att vi exploaterar det här området? Om du inte är det utan är för, undrar jag hur mycket mer skattemedel vill du skjuta till i projektet för att få det att gå runt om du nu vill ha en mindre bisarr exploateringsgrad.

Anförande nr 111

E i e H e r l i t z (mp): Det handlar om folks hälsa och trivsel. Det måste få kosta. Man måste inte bygga så mycket man kan på det här området om det visar sig inte vara bra för folks hälsa och trivsel. Människan måste alltid vara i centrum när man planerar ett nytt område. Ni vill ju ha parkeringstal där på 0,8, och det gäller väl även Tors torn. Var ska alla dessa bilar få plats om det blir bostäder i Tors torn? Om ni ska ha den här kraftfulla parkeringsnormen måste de ha någonstans att parkera. Det kommer inte att gå ihop. Det kommer att korka igen gatorna.

Anförande nr 112

P e r A n k e r s j ö (c): Herr ordförande, fullmäktige! Norra Stationsområdet kommer att bli en stadsdel som stockholmarna kommer att vara stolta över. Det blir ett modernt, tätbebyggt område som kommer att sticka ut arkitektoniskt. Vi i Centerpartiet är förstås glada över att staden planerar för Stockholms första skyskrapor. Den tätbebyggda staden där man också tillåter exploatering på höjden är en förutsättning både för överdäckning av trafikleder och för en resurssnål livsstil, gärna en livsstil utan bil.

Därför är det också viktigt att få en tillförlitlig och kapacitetsstark kollektivtrafik till området. Bussar är otänkbart. Spårvagnar är antagligen för lite. Det måste troligen bli en tunnelbana till ett sådant här tätbebyggt område. Här ska folk inte bara bo, utan här ska vi bygga det nya Karolinska Sjukhuset. Här ska ett Life Science-kluster blomstra med många företag och arbetsplatser och förhoppningsvis många nobelpristagare i framtiden. Låt oss diskutera det framöver.

Centerpartiet inte bara delar finansborgarrådets bedömning av nödvändigheten att exploatera området mer, utan vi tycker att det är bra att staden exploaterar på ett sådant sätt att ekonomin blir försvarbar. Vi tror också att vi i Stockholm får vänja oss

vid tätare exploateringar framöver. Stockholm kommer nämligen att växa med 200 000 människor under de kommande decennierna. När Stockholm blir en miljonstad kan vi inte planera den som om det vore Bullerbyn. Vi måste planera Stockholm på ett sådant sätt att vi även i fortsättningen kan unna oss våra gröna parker som fungerar som oaser för oss storstadsmänniskor och låta stad vara stad. Norra Stationsområdet är en bra början i det avseendet.

Bifall till förslaget!

Anförande nr 113

Cecilia Obermüller (mp): Vi är inte förvånade över att dagens centerpartister applåderar det här. Jag har talat med lite äldre centerpartister. De är inte alltid så glada över den inriktning som ni har haft på senare tid.

Alla tycker att det är bra att vi bygger stad på den här överdäckningen. Det som tycks avgöra hur en nybyggd stadsdel i Stockholm ska se ut är inte nödvändigtvis en idé om vilket slags stad som är bäst för samhället utan snarare en kalkyl över vilket slags stad som bäst betalar sig. Det har Göran Rosenberg skrivit en artikel. Ekonomismen styr. Den krassa nödvändigheten i de ekonomiska förhållandena maskeras med storstadsromantik, och det är inte bra. Vi håller på att bygga någonting som inte är riktigt bra. Alla vill vi bygga, men jag vet inte om alla inser vad det är vi håller på att göra i denna sal i dag.

Anförande nr 114

Per Ankersjö (c): Det är intressant att Cecilia Obermüller har talat med äldre centerpartister och fått en viss bild där. Jag har talat om yngre miljöpartister som håller med mig. Jag tycker att det är ganska intressant. Jag har uppmanat dig tidigare att lyssna på dem, men det verkar som om dagens miljöpartister i Stockholms stadshus inte gör det i alla fall.

Vidare är Cecilia Obermüller rädd för ekonomismen. Ja, men det är faktiskt så att saker och ting kostar pengar. Det är inte bara att bygga överdäckningar och parker och att underhålla parker som kostar pengar. Det kostar även pengar med skolor, barnomsorg och äldreboenden, sådant som staden lever kring. Verksamheten i staden kostar pengar. Låt oss satsa pengarna på det i stället för att bygga låga byggnader.

Anförande nr 115

Jan Valeskog (s): Ordförande, fullmäktige! Norra Stationsprojektet är av stor betydelse för hela Stockholmsregionen och inte minst för alla som bor på Norrmalm. Exploateringstalet blir extremt högt i området. Det är delvis ofrånkomligt mot bakgrund av de stora kostnader som vi har pratat om för överdäckning och annat. Det är därför särskilt viktigt att bättre hänsyn tas till utformningen så att utemiljön för de tusentals barn och vuxna som ska bo i området blir godtagbar. Det finns en risk för att solen aldrig når ned till många delar av markplanet med dagens utformning.

I projektet är det sagt att Vanadisbadet med utomhusbad och inomhushall för idrott ska finansieras. Men hur anläggningen i praktiken ska finansieras och med vilken tidsplan finns inte alls klarlagt med det här ärendet.

När det gäller lösningar för trafiken finns mycket i övrigt att önska. Parkeringstalet för området bör inte vara lägre än 0,8. Det finns genom överdäckningen utomordentliga förutsättningar att under jord ordna parkeringsutrymmen i ett utrymme med mycket bra anslutning till Norra länken. Ett lågt parkeringstal kommer att innebära att intilliggande områden i Vasastan i stället utnyttjas för parkering, och de tillhör redan i dag de områden som har det minsta antalet p-platser i förhållande till efterfrågan i Stockholm.

Den enskilt viktigaste trafikfrågan är ändå kollektivtrafiken. Jag har redan varit inne på det. Som jag sade kostar tunnelbanan omkring 2,6 miljarder och en spårvagnslösning mellan 2 och 3 miljarder; man vet inte. Det handlar om 30 000 personer per dag som kommer att åka till Karolinska via Odenplan. Med en spårvagn får de en längre restid med närmare 30 minuter.

Det har uttryckts en farhåga för att en tunnelbaneskyttel skulle vara det enda alternativet. Det vet vi inte. I den trafikplan som inte har varit ute på remiss – det är ju bara ett fåtal remissinstanser eftersom landstinget tydligen tycker att ingenting angår länets kommuner – framgår att ett nytt signalsystem kommer att öka kapaciteten även på den här sträckan när det gäller fler tunnelbanetåg. Men en skyttel är naturligtvis ett alternativ. Allt detta är betydligt effektivare och bättre än en spårvagnslösning.

Dessutom har det visat sig att spårvägen i blandtrafik i norra Vasastan enligt trafikkontoret kommer att minska framkomligheten med upp till 10 procent. Enligt trafiksäkerhetsrevisionen kommer det också att riskera leda till fler skadade och dödade i trafiken.

Samtliga trafikexperter och även Solna kommun förespråkar tunnelbana. Men inte Wennerholm och Fare, för de tycker principiellt att man alltid ska åka ovan jord när man åker kollektivt. Vi har hört hur kommunledningen här velar. Ni kan ha en åsikt, och sluta vela!

Anförande nr 116

M a r i a H a n n ä s (v): Fru ordförande, fullmäktige och medborgare som både tittar och lyssnar! Det är härligt med så mycket folk här på läktaren, tycker jag.

Norra Station är ett otroligt kul och spännande stadsutvecklingsområde så nära innerstaden. Projektet har hållit på ganska länge. Det startade när jag satt i stadsbyggnadsnämnden förrföra mandatperioden – mellan 1998 och 2002 tror jag att det var. Då drogs de första riktlinjerna av huvudarkitekten Wolodarski. Och nu står vi här. Det är spännande, och mycket har hänt under resans gång.

Vi är positiva till att bygga ett nytt område med bostäder, butiker etcetera. Vi har också varit negativa till att byta ut bostäder mot Life Science-området. Vi hade velat ha fler bostäder i den delen, och det hade också kunnat göra att det inte hade blivit

lika hög exploatering. Vi ska komma ihåg att det är två ärenden vi pratar om. Ärende 29 är genomförandebeslutet, där man tar upp att stadsbyggnadskontoret nämner att det ska vara en ännu mer ökad exploatering. Man undrar hur och var den ska finnas. Ska det vara i det här området eller i det två mindre detaljplaneområdena? Eller ska det vara ännu högre hus? Ärende 30 handlar om själva detaljplanen, där vi yrkar på återremiss.

Vi vill ha en klimatneutral stadsdel. Det behöver tillsättas miljösamordnare redan nu. Det finns redan så mycket som tyder på att det inte kommer att bli så himla bra. Jag ska ta upp några saker som inte handlar om trafik, för det kommer Måns att ta upp senare. Barnperspektivet i ärendet är inte bra. Gårdagarna till de befintliga husen kommer nämligen att vara otroligt långa och smala. Det kommer att vara jättesvårt att få ned bra ljus på de förskolegårdar som ska finnas på gårdarna i bostadsområdena. Det har vi som sitter i stadsbyggnadsnämnden sett i olika planer hittills. Vi tycker att man för att förbättra för barnen måste ha mer bilfria stråk. Ett sätt att göra det på är att man i den ena delen av Timglasparken, eller Norrtullsparken som den ska heta, ser till att det inte blir bilar på båda sidor om parken. Den är redan i dag väldigt smal. Jag hinner inte med att tala om Tors torn nu, utan det får jag göra i nästa inlägg.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservationer i båda ärendena, varav det ena är ett återremissyrkande.

Anförande nr 117

A n d e r s B r o b e r g (kd): Jag skulle vilja ställa en fråga. Ni skriver i ert förslag att ni vidare är oroliga över ekonomin i projektet, men ni vill inte såsom föredragande borgarråd kompensera med att öka den redan höga exploateringsgraden för ekonomins skull. Jag skulle vilja ha lite tolkningshjälp till detta.

Jag ställer en svarsalternativfråga med 1, x och 2. Ni är oroliga för ekonomin och exploateringen. Är ni då: 1. för förslaget som det är, x. oroliga för ekonomin och därför kan tänka er högre exploatering eller 2. oroliga för exploateringen och därmed struntar i ekonomin och är beredda att skjuta till ännu mer skattemedel till projektet? Hur ska jag tolka det hela?

Anförande nr 118

M a r i a H a n n ä s (v): Vänsterpartiet har slutat tippa. Vi tycker nämligen att man ska tänka i stället. Vi tycker att det är för hög exploatering. Vi är oroliga för kostnaderna, för de drar i väg. Vi vet att de drar i väg, och då måste man på något sätt tänka om. Man kanske skulle ha gjort på ett annat sätt. Man kanske skulle ha gjort på ett annat sätt med Life Science, till exempel. Man kanske skulle ha byggt på ett helt annat sätt. Så kan det vara.

Anförande nr 119

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! När det gäller ärende 29, genomförandebeslutet, har Miljöpartiet enkom lagt ett särskilt uttalande. Vi inser och vi anser att samhället måste ta en stor del av finansieringen

här, och till och med kanske mer. Exploateringsgraden är helt enkelt för hög i området för att det ska kunna bli en god boendemiljö och livsmiljö i den här delen av staden.

I övrigt är det positivt att Norra Stationsområdet byggs. Stockholms stad har bra möjligheter att utveckla en ny klimatsmart stadsdel i området, som tidigare har dominerats av en stor trafikapparat. Det är alldeles utmärkt att överdäcka trafikytor och använda dem för bostäder och arbetsplatser. Men som det ser ut i dag är vi inte nöjda, och därför begär vi återremiss. Vi vill se till att det utlyses en arkitekttävling; det är vi helt eniga med Socialdemokraterna och Vänstern om. Vi vill också ha en god kollektivtrafik och att den ska vara inarbetad redan från början. Spårtrafik är alltid bättre än trafik på hjul.

Vi är helt ense om att man ska utse en miljösamordnare till det fortsatta arbetet. Man måste också ta bort bilvägen som leder runt den centralt belägna parken för att upplåta mer ytor för barn, familjer och det allmänna – torgytor och park. Man borde även upprätta en barnkonsekvensanalys för området. Den skulle nog visa att det kanske inte blir så barnvänligt om man bygger på det här sättet.

Sten Nordin nämnde tidigare att det är viktigt med gott mellankommunalt samarbete och en samsyn mellan Stockholms stad och Solna på området. Men vi ser att det är en helt öppen konflikt om det här. Om man nu utlyser arkitekttävlingen om Tors torn, som väl är den största stridsfrågan, skulle Stockholm och Solna gemensamt kunna ta fram ett tävlingsunderlag. Det vore väl vettigt? Då skulle vi få fram någonting som vi, båda kommunerna, är ense om. Det är väl en god idé, eller vad säger du, Kristina?

Detaljplaner antas av kommunfullmäktige – av alla ledamöter här. Så är det. Även om det är en konstig, flexibel detaljplan som ni ska anta kan ni inte i framtiden skylla på någon annan. Vi står alla till ansvar i hundratals år för det beslut som fattas här i dag. Därför måste planen återremitteras och bearbetas. Den är inte tillräckligt bra. Det kan bli bra; det kan bli ett fantastiskt område om ni arbetar på ett bra sätt med de offentliga ytorna och ser till att det blir mer av variation – inte så tätt och inte så barnfientligt som det tyvärr tycks bli. De små grönytorna blir oerhört hårt belastade. Jag förstår inte vart dagisbarnen ska ta vägen.

Anförande nr 120

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Till att börja med, Cecilia Obermüller, ska jag säga grattis till din nya post som ordförande för Miljöpartiet i Stockholm. Det är jättespännande att Miljöpartiet har valt den största nejsägaren till sin nya ordförande när det gäller nyproduktion av bostäder. 7 200 nej har du tillsammans med dina eventuella tilltänkta koalitionsbröder åstadkommit hittills under den här mandatperioden. Det blir spännande att följa.

Jag vill följa upp frågan om arkitekttävlingen. Ni är ju ense här, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, om att ni ska ha en arkitekttävling. Jag undrar bara: Hur ska den gå till? Socialdemokraterna säger att platsen är väl lämpad för två höga hus. Miljöpartiet säger att de två tornen bör anpassas till omkringliggande bebyggelse. Eie Herlitz sade att det ska vara max tio våningar, och kanske ännu lägre.

Vänsterpartiet vill också omarbete det hela så att det blir mer harmoni. Vad är ni överens om egentligen? Om man har en arkitekttävling måste man vara överens om lite mer än bara tävlingen, till exempel om antalet våningar.

Anförande nr 121

Cecilia Oberr Müller (mp): Den där gratulationen var tyvärr inte mycket att tacka för. Jag kan bara nämna att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet under förra mandatperioden lyckades åstadkomma byggande av 20 000 bostäder. Det är mer än ni kan skryta om i dag.

När det gäller arkitekttävlingar är inte jag arkitekt. Jag är inte expert. Jag vet att det finns folk som kan göra det här. Vi har ingenting emot högre byggnader eller någonting spännande. Men de här byggnaderna är inte spännande i sin utformning. Man kanske till och med skulle kunna flytta dem och sätta dem där den runda byggnaden finns. Det kanske ska vara en enda byggnad. Det kanske kan vara en annan utformning. Nytt och modernt behöver inte alltid vara högt. Jag tycker att ni är gammaldags med ert tvång att bygga höga hus. Det blir ett tvång och ett sätt att markera er position som något slags småpåvar som ska bygga högt överallt och visa att de har varit där och byggt någonting. Det går mycket väl att göra en arkitekttävling om högre hus, men ni har låst er vid volymerna. Det är besvärande.

Anförande nr 122

Anders Broberg (kd): Jag hade i all välmening också tänkt gratulera till ordförandeskapet utan att mena någonting illa med det. Det är helt uppenbart att Miljöpartiet inte gillar exploateringsgraden; så mycket har jag kommit fram till. Jag undrar vad du har för tanke om hur lite du vill ha. Och har du i så fall tänkt finansiera det på något sätt?

Jag blir lite förvirrad när det gäller oppositionen och parkeringsnormen, exempelvis. Jan Valeskog var uppe och sade att det här är ett område av mycket stor betydelse, vilket är en syn jag delar. Han vill ha en parkeringsnorm som absolut inte är under 0,8. Du tycker att den är för hög. Eie Herlitz menade bestämt att den är alldeles för hög. Vad är det för område ni vill ha? Om ni ska göra ett nytt förslag måste ni ju ha någon gemensam tanke om vartåt det nya förslaget ska peka.

Anförande nr 123

Cecilia Oberr Müller (mp): Om vi får till stånd en vettig och mycket bra kollektivtrafik kan man sänka parkeringstalen. Ni har låst er vid höga parkeringstal överallt, i alla områden, vilket fördyrar alla projekt. Om man kan sänka parkeringsnormen, slippa bygga garage och ta bort en del av bilvägarna får vi mycket mer allmänt utrymme som vi kan använda för parker, torg och allmänna platser. Det är det man måste arbeta med.

Sedan kanske man kan ta bort en och annan byggnad. Man kan testa en del av de trånga gårdarna. Då får de människor som vill bo utan solljus i hela sitt liv bosätta sig där. Barnfamiljer kanske kan bo i sådant som är lite mer storgårdsaktigt, där man har lite mer variation och där vi får in lite solljus. Man måste kunna omarbete planen

så att den inte har så extremt hög exploateringsgrad. Dessutom kommer Tors torn med den utformning de har i dag att kasta en slagskugga över hela området. Det är inte bra. Det är som Mordors portar, har någon sagt. Jag håller med. Har ni sett filmen *Sagan om ringen* med Mordors portar?

Anförande nr 124

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Cecilia Obermüller! Hävdar du fortfarande att det var tillsammans med Miljöpartiet som Socialdemokraterna fick igenom den stora målsättningen om 20 000 bostäder under förra mandatperioden? Det gjordes tillsammans med Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna i den här staden, som ständigt röstade för bostadsplaner och detaljplaner i stadsbyggnadsnämnden och här i fullmäktige. Historien ändrar sig inte, Cecilia Obermüller. Här har vi 7 200 bostäder som du tillsammans med s och v har sagt nej till under mandatperioden.

Vi som var med under åren 2002–2006 vet att proportionerna var ungefär likadana då. Ni ylade fortsättningsvis även då om att bygga bostäder på Bromma flygplats. Ja, Cecilia Obermüller, nu vill nog stockholmarna veta hur det blir. Om 30 år ska Miljöpartiet börja bygga bostäder. Det är ett 30-årigt avtal på Bromma flygplats. Det är nog dags nu att börja tala om för stockholmarna var ni ska bygga om ni inte ska bygga de här 7 200 bostäderna. Det var inte annorlunda under 2002–2006. Det kan säkert någon socialdemokrat som var aktiv då berätta livligt om – kanske till och med vice ordförande i fullmäktige som råkade vara stadsbyggnadsborgarråd under den tiden och aktivt sökte stöd hos Folkpartiet och Moderaterna.

Jag återkommer till arkitekttävlingen. Socialdemokraterna säger att platsen är väl lämpad för två höga hus. Miljöpartiet säger att de två tornen bör anpassas till omkringliggande bebyggelse och stadssiluetten. En tidigare företrädare specificerade: kanske tio våningar eller lägre. Och så har vi Vänsterpartiet som tycker att dagens höjd och storlek är alltför dominant och därför vill pressa ned och minska utformningen i bättre harmoni med innerstadens övriga höghus.

Är det inte ganska typiskt för det så kallade samarbetet mellan s, v och mp att ni kan vara överens i sak, men att ni sedan inte är överens i detaljerna för fem öre? Ni kommer att sitta och vara så osams i arkitektjury att ni aldrig kommer att kunna rösta på samma bidrag när det gäller tävlingsresultaten.

Anförande nr 125

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Kristina Alvendal! Vi satt i koalition, s, v och mp, under den tid som det byggdes 20 000 lägenheter. Jag var ute och förankrade detta. Jag hade med mig papperen för 20 000 lägenheter till alla våra stadsdelar, förankrade, jobbade och hade samtal med Socialdemokraterna. Det stämmer att vi inte alltid var överens, men vi lyckades gemensamt åstadkomma detta.

Du kan väl ändå inte skylla på oss för Bromma? Snälla, rara – det är ni som har låst Brommas användning i 30 år framåt! Det är oerhört odemokratiskt. Där är vi, socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, helt ense.

Vi vill bygga stad. Vi vill bygga kvartersstad i de delar av staden som vi är på väg att bygga i. Det är vi alla överens om. Det är norra Djurgårdsstaden, nordvästra Kungsholmen, Årstadal, Liljeholmen och Värtahamnen. I Värtahamnen finns det spelutrymme för högre hus. Det tycker jag vore spännande.

Anförande nr 126

Borgarrådet Alvendal (m): Jag tror att det är lika lätt att göra som vi har gjort under den här mandatperioden – att gå in i röstprotokollen för stadsbyggnadsnämndens möten under perioden 2002–2006 för att göra en likartad sammanställning.

Det intressanta är att du inte svarar på vilka uppdrag en arkitekttävling skulle ha. Ni är bara överens i sak. Vet du vad jag tror? Jo, jag tror att en jury efter en arkitekttävling helt enkelt får göra likadant som på Melodifestivalen: Alla enskilda medlemmar i Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänstern får ringa in och säga vad de tycker. Det finns inget allmänt förhållningssätt om hur ni ska samarbeta.

Anförande nr 127

Maria Hannäs (v): Borgarrådet Alvendal säger att Miljöpartiet har skippat 7 000 bostäder, eller vad det nu var, och sagt nej till detta tillsammans med s och v. Det stämmer inte. Du står här och får med lite osanning, för det där är inte sant. Vänsterpartiet säger nej till vissa bostäder. Det är där det är dåliga ljusförhållanden och dåligt med luft som kommer in och där det inte blir goda boendemiljöer. Vi värnar att människor ska ha bra boendemiljöer. Vi försöker också se till att det inte blir så tokiga projekt som till exempel ett i närheten av där jag bor, där husen blev förskräckliga trots att vi allihop trodde att de skulle bli bra.

Vi i Vänsterpartiet har dessutom en hel del platser som vi kommer att ta upp när vi kommer till makten i höst. Vi är tre partier som är olika, och inte en smet som vissa andra. Vi samarbetar jättebra. Vi har inte gått i varenda detalj i vartenda ärende. Vi är tre olika partier, och vi tycker också olika i olika frågor. Vi kommer inte att tycka likadant, och vi kommer inte att ha en trupp som springer efter varandra och som tycker precis som Moderaterna. Så kommer inte vi att göra.

Anförande nr 128

Teres Lindberg (s): Inlägget av Kristina Alvendal var signifikant för henne. Men det känns ändå bra att hon står här uppe och säger att det byggdes 20 000 nya bostäder under förra mandatperioden. Man får väl hoppas att ni slutar räkna dem en gång till för att närma er era egna produktionsmål för den här mandatperioden.

Frågan som återstår är: Kommer du, Kristina Alvendal, att rösta emot bostadsprojekt när vi har vunnit valet i september?

Nästa ärende handlar om översiktsplanen. Jag tänker inte prata om det, men där ser vi precis samma exempel. I stället för att välja samförstånd för att nå framåt för stadens utveckling väljer du alltid att gå i polemik. Det är klart att vi ska ha en politisk retorik emellanåt. Men det du håller på med, Kristina Alvendal, skapar

politikerförakt. Det skapar förakt för det vi gör i den här salen, det skapar förakt för politikerna i Stockholm och det skapar förakt mellan människor. Mer samförstånd vill jag se i politiken.

Anförande nr 129

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Samförstånd – det var väl just det som präglade Teres Lindbergs inlägg. Jag har uppfattat att vi har ett samförstånd framför allt med Socialdemokraterna när det gäller planeringen av området kring Norra Station. Det var därför jag var lite pigg på att höra vad dina samarbetspartner tycker om arkitekt-tävlingen. Jag hade förhoppningen att få höra Miljöpartiet och även Vänsterpartiet säga att det skulle vara spännande med de höga husen, som ni och vi har sagt att vi tycker är spännande om det är en bra arkitektur i världsklass. På det sättet tycker jag att vi har jobbat bra under de senaste tio åren med att planera Norra Station.

Anförande nr 130

A b i t D u n d a r (fp): Fru ordförande, ledamöter och åhörare! Det är fantastiskt att Solna och Stockholm sammanlänkas vid Norra Station. Projektet innebär också att forskningsinstitutionen kommer att bli en del av innerstaden som kan bidra till en dynamisk utveckling. Blandningen av bostäder, kontor, forskning och nya Karolinska kommer att bli världsunik.

Det överdäckade Norra Stationsområdet erbjuder möjlighet att skapa en naturlig vetenskapsstad och därmed en idémässig korsbefruktning mellan forskningsvärldens olika discipliner som kan leda till en sammanknuten vetenskapsstad. Genom bebyggelse knyts de olika universitetsområdena samman och ger möjlighet till en helt ny forskningsmiljö. Det kommer att stärka både Stockholmsregionen och forskning och utveckling.

Projektet kommer att ge identitet åt det nya området. Vi tror inte att bebyggelsen kommer att påverka bebyggelsen i Rödabergsområdet och dess karaktär. Det kan tvärtom bli en symbol för två stadsbyggnadsepoker som möts. Vi måste vara tillåtande. Varje generation får sätta sin prägel på staden.

Den slutliga utformningen av området är inte avgjord ännu. Med detta vill jag säga som finansborgarrådet: Projektet handlar om framtiden. Vi säger ja till framtiden.

Bifall till kommunstyrelsen!

Anförande nr 131

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag har här ett helt färskt kommunpolitiskt program för Miljöpartiet i Stockholms stad. Det är antaget i stor enighet i partiet. Ett kapitel handlar om det växande Stockholm. Vi skriver att i takt med att Stockholm växer behövs fler bostäder. Samtidigt ska stadens goda livsmiljö, grönområden, närhet till vatten och fina kulturmiljöer finnas kvar. Staden ska byggas tätt, yteffektivt, kollektivtrafiknära och med fler bostäder, inte minst för unga och studenter. Staden ska vara blandad med en rimlig fördelning mellan bostäder och kontor och mellan hyresrätter och bostadsrätter.

Miljöpartiet vill att det byggs 15 000 nya bostäder fram till och med 2014. Det var i princip ingen som var emot det här på Miljöpartiets medlemsmöte. Programmet är purfärskt. Bland Grön Ungdom och bland nya och gamla miljöpartister finns en enormt stark enighet bakom detta fantastiska kommunpolitiska program för Stockholms stad.

Norra Stationsområdet är en attraktiv stadsdel. Vi är glada över att man bygger på Norra Stationsområdet. Norra Stationsområdet är också en av de sista möjligheterna att bygga vidare på det unika, det vackra och det attraktiva med Stockholm, nämligen stenstaden. Men nu håller den moderatledda majoriteten på att bränna denna sista chans. Har man glömt bort vad staden är och vad som gör staden attraktiv? Jag tycker att det är dags för Stockholms styrande politiker att göra om och att göra rätt.

Att göra rätt är att skrota dagens Tors torn och att göra den arkitektävling som vi har krävt. Vissa säger: Varför var ni inte kritiska mot Tors torn tidigare? Men när dök Tors torn upp? Var ärlig i debatten!

När det gäller de 7 200 bostäder som Miljöpartiet har sagt nej till i stadsbyggnadsnämnden vet du mycket väl, Kristina Alvendal, att när vi säger nej säger vi nej därför att man bygger på fel sätt. Man kanske bygger villor i stället för att bygga den täta stenstaden. Man kanske inte bygger tillräckligt miljövänligt. Vi säger nej på grund av innehållet – därför att ni bygger fel. Ibland säger vi också nej därför att ni väljer fel plats. Men vi kommer att ta ansvar för att bygga 15 000 bostäder under nästa mandatperiod. Så är det.

Anförande nr 132

P e r A n k e r s j ö (c): Jag blev glad när du läste ur ert program, som ni tog i enighet. Det får mig att fundera på om fullmäktigegruppen var ute och fikade när ni tog programmet i enighet. Ni motarbetar ju hela tiden här i kommunfullmäktige att man ska bygga tätt. Ni gör det nu också. Det kanske inte är det här ärendet som ni vill återremittera. Det är frågan. Det kanske är ert eget program ni vill återremittera, för tätt vill ni inte bygga – inte här och inte någonsin.

Anförande nr 133

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag undrar vad Centern sade om de villamattor som man har byggt i Lunda och Lövsta, till exempel. Där finns inte ens kollektivtrafik. Vad sade Centern då? Sade man: Nej, här ska man egentligen bygga den täta staden! Eller sade man ja?

Anförande nr 134

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Ordförande och Yvonne Ruwaida! Visst är det jättebra om den där skriften kommer dem till del som sedan ska sitta i stadsbyggnadsnämnden för Miljöpartiet. Men jag kan gärna läsa den också; det verkar vara ett spännande program, ungefär på samma sätt som vi kommer att fatta beslut om översiktsplanen efter detta ärende.

Det finns säkert jättemånga argument för att ni har sagt nej till 7 200 bostäder. Alla argument finns ju nedskrivna i besluten. Men de facto säger Miljöpartiet i princip nej till hälften av alla påbörjade bostäder. Då går det inte, om man ska vara trovärdig, att hela tiden hänvisa till att man vill bygga en del av de 15 000 bostäderna på Bromma flygplats. Det är inte trovärdigt när vi nu vet att Bromma flygplats, tack och lov, kommer att finnas kvar i 30 år framöver. Ni måste ha en trovärdig bostadspolitik, och det du just läste upp är inte trovärdigt. Ni säger ju nej till hälften av de bostäder som vi nu fattar beslut om.

Anförande nr 135

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Vi vill ta ansvar för hur staden byggs. Ni har haft en frimärkesplanering av den här staden. Ni började mandatperioden med att ta bort alla miljökrav som fanns för att bygga bostäder. Ni hade en frimärkesplanering när ni inte involverade de boende. Ni bygger faktiskt villamattor i den här staden. Den här staden har inte råd att bygga villamattor. Vi måste bygga den täta staden. Det måste vara kollektivtrafiknära.

Vi tar det ansvaret. Men vi vill inte exploatera så högt som ni gör. Vi vill bygga en mänsklig, attraktiv stad. Vi vill bygga vidare på Stockholms värden. Ni har haft en dålig bostadspolitik. Det är detta våra 7 200 nej står för.

Anförande nr 136

M å n s A l m q v i s t (v): Fru ordförande! Jag har suttit och lyssnat på debatten, där vågorna går höga. Jag tyckte att det inledningsvis var en annan atmosfär. När de ansvariga borgarråden höll sina inledningar var det nästan lite av en religiös atmosfär, tyckte jag. Det var högtidligt. Det är onekligen ett mycket spännande och viktigt projekt som vi diskuterar.

Jag kan förstå att Sten Nordin har funnit det stimulerande att ingå i ett sådant här samarbetsprojekt med akademien på KTH, Stockholms universitet och Karolinska institutet. Det är verkligen institutioner av hög klass. Deras samverkan här har förutsättningar att skapa något unikt. Det är ett spännande projekt.

Men man kan fråga sig vad de lokala politikernas egentliga uppgift är i detta projekt. Jag skulle vilja säga att det inte är de stora penseldragen. Det är inte heller att bedriva forskning, att sitta på seminarier, att göra innovationer eller att stå i labbet. Det är lite mer jordnära saker. Jag skulle vilja säga att den politiska huvuduppgiften här är stadsplanen och trafiklösningarna. Sten Nordin nämnde dessvärre bara detta i förbifarten.

Man kan fråga sig hur den borgerliga majoriteten har tagit detta ansvar. Jag har valt att fokusera på trafiklösningarna, och jag skulle vilja säga att man har tagit ansvaret på ett dåligt sätt. Den ursprungliga planen i projektet – att koppla området till tunnelbanenätet – stoppades av Moderaterna i landstinget. Från stadshusmoderaterna hörs tyvärr egentligen inte några protester. Som jag tolkar Sten Nordins uttalande i dag är man nu för stadens räkning faktiskt beredd att kasta in handduken helt när det gäller tunnelbana till Karolinska. Det är lite tragiskt, tycker jag. Därmed levererar inte politiken det enda som den egentligen unikt hade kunnat leverera, och som har

begärts från så många håll, nämligen tunnelbana till Karolinska. Det är tråkigt om ni inte kan leverera det, utan står och pratar om allting som egentligen inte är politikens huvudansvar.

Jag önskar att ni tänker om. I det fall ni inte gör det är det ett tydligt besked till väljarna inför nästa val. Det finns ett alternativ – att bygga tunnelbana. Och det finns partier som är beredda att göra det.

Bifall till Vänsterpartiets förslag!

Anförande nr 137

Borgarrådet N o r d i n (m): Fru ordförande! Jag tycker att det fanns mycket som var bra i ditt inlägg inledningsvis, Måns Almqvist. Det kanske är lite skojigt att jag ska behöva försvara politikens roll gentemot en vänsterpartist. Men jag ser politikens roll som väldigt viktig i detta projekt. Det skulle nämligen inte bli av utan det samarbetet. Det är en otroligt viktig symbios. Däremot ska vi inte tro att vi skulle klara det här på egen hand och att vi tar ledningen för forskningen eller något sådant. Var och en gör det den är bäst på, men samverkan är det grundläggande.

Vi har diskuterat det här många gånger. Ni måste vara ärliga och säga att det är en skyttel ni än så länge diskuterar när det gäller tunnelbanenätet. Vi säger: Håll öppet! Det är vad Kristina Alvendal har sagt. Planen låser inte fast detta, utan vi kan se till att vi i planen har öppenhet. Men vi planerar för en bra spårbunden trafik, och det är det viktiga.

Anförande nr 138

M å n s A l m q v i s t (v): Jag kan inte hålla med om att det är bestämt att det måste vara en skyttel. En skyttel är ett alternativ, och sedan beror det på hur den utformas. Om man kan byta över plattform som man gör vid Slussen och Gamla stan, till exempel, skulle det ge en hög tillgänglighet. Vi vet också att med nya trafikledningssystem kommer det att finnas möjligheter att köra betydligt tätare trafik.

Det är svårt att avgöra de exakta trafiktekniska lösningarna. Men jag skulle vilja ha en företrädare för Stockholms stad som försökte hitta möjligheterna att lösa detta problem och inte stod i talarstolen och försökte bevisa hur orimligt det är med tunnelbana. Det har våra politiker i den här staden klarat tidigare, och det skulle jag vilja att vårt finansborgarråd gjorde även nu. Det är det jag saknar.

Anförande nr 139

M a t s B e r g l u n d (mp): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Kristina Alvendal inledde sitt första inlägg med att prata om Norra Stationsområdets historia. Det är positivt. Sådant gillar jag som historiker, så klart. Varje plats har en historia. Den ska man använda sig av när man planerar nya områden. På så vis kan stadsdelarna få en egen identitet och varje område få en unik karaktär i stället för att allting bara blir lika, som det annars gärna tenderar att bli i den här staden, tycker jag.

Men tyvärr använder Alvendal sin historiektion för att visa inte hur man ska bygga på historien, utan för hur man ska radera områdets historia. Du pratar om sår i området. Jag håller med om att motorvägen och järnvägen har bildat ett onaturligt sår där. Det är viktigt att bygga ihop Stockholm och Solna. Men den gamla gränsen mellan Stockholm och Solna har funnits där långt tidigare än sedan mitten på 1800-talet. Den finns på de allra första kartorna från 1600-talet, och den utgör en naturlig del som en dalsänka mellan två berg.

Den här gränsen är en sådan sak som man bör bygga på för att tydliggöra historien. Flera remissinstanser anför också detta, bland andra S:t Erik och Stadsmuseet. Man bör på något sätt göra gränsen visuellt synlig i arkitekturen. Men i stället raderas gränsen helt och hållet på grund av den höga exploateringsgraden. Området utgör alltså en dalsänka mellan de två bergen. Men eftersom husen blir så höga och eftersom man har den här överbyggnaden kommer området i stället att uppfattas som en ås. Det är en ås som går på tvärs med det övriga Stockholm och med Stockholmsåsen. Så ska vi inte bygga Stockholm. Vi ska följa Stockholmsåsen när vi bygger Stockholm.

I stället för att markera gränsen uppför man de två Torstornen som något slags gräns, men på fel plats. Det blir som en port mot Stockholm som Solnaborna ska passera för att släppas in i Stockholm. Då blir det en ny gräns. Det är dubbelfel; vi bygger igen den naturliga gränsen och skapar en ny, onaturlig port. Det tycker jag är fel.

Ett annat sätt som man ska använda historien på är klockhuset. Nu är det bara något litet kvar av klocktornet. Om man i stället bevarar klockhuset, öppnar upp platsen runt omkring och använder klockhuset för något slags kulturverksamhet eller liknande kan man få en naturlig förklaring till att området heter Norra Stationsområdet som också framtida generationer kan begripa.

Anförande nr 140

T e r e s L i n d b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! Jag kan inte riktigt låta bli att bemöta de diskussioner som har förts om en tävling som gäller Tors torn. Det känns lite märkligt att höra stadsbyggnadsborgarrådet stå här och orera mot en tävling i arkitektur för ett speciellt ändamål. Vad jag vet pågår det, och har pågått, en hel del tävlingar både om Slussen, Skogskyrkogården, en ny begravningsplats på Järva och inte minst Årstafältet. Där har borgarrådet i allra högsta grad själv varit inblandad.

Det känns lite märkligt att inte man inte provar olika exempel på hur det hela skulle kunna gestaltas när det nu ska fram en viktig byggnation i Stockholm. Det gäller inte minst Årstafältet, som vi kan ta som exempel. Där stoppade majoriteten en detaljplan på 500 bostäder. Här står du nu och säger att en tävling skulle stoppa detaljplanen. Det skulle den inte alls, Kristina Alvendal! Jag vet inte om du är okunnig om hur det fungerar med detaljplaner eller om du bara spelar. Detaljplanen anför husets omfattning; man får inte bygga större än vad detaljplanen anger. Möjligen skulle det kunna vara ett problem om vi har ett tävlingsförslag som anger ett hus som är jättebra och som skulle vara 150 meter och inte 140 meter högt. Jag tror inte att det skulle vara det stora problemet, men då skulle vi få påbörja en ny planprocess. Annars skulle vi inte behöva göra det.

Hela diskussionen känns jättemärklig. Man lägger fram ett förslag där det bara finns ett förslag som är framkommet i sista stund. Det har inte varit ute på samråd på det sätt som har gjorts tidigare. Man har inte kunnat diskutera det. Till och med allmänheten, och inte bara vi politiker, känner sig tagna på sängen.

Det är riktigt så som Sten Nordin säger att detaljplanen är både öppen och flexibel. Den är kanske mer öppen och flexibel än vad vi här inne själva förstår. Det krävs ett oändligt arbete i politisk uppföljning för att det ska bli en så bra stadsdel som vi vill, särskilt med tanke på de orosmoment som finns. Det är mycket riktigt så att tunnelbanan inte utgår. Den finns kvar där som en framtida möjlighet. Men problemet när det gäller tunnelbanan är att gropen kommer att vara där nu, och ni har sett till att det inte finns någon finansiering för att se till att lägga tunnelbanan när gropen är där. Vem som helst kan räkna ut att det i efterhand kommer att kosta skjortan att konstruera en tunnelbana. Det är nu vi borde göra den, och inte sedan.

Anförande nr 141

E i e H e r l i t z (mp): Fru ordförande, fullmäktige! Jag tänker fortsätta att tala lite grann om den icke genomtänkta kollektivtrafiken. Som jag sade förut grenar man av tunnelbanan vid Odenplansgrenen. Den kanske kommer att gå en gång var tionde minut på kvällen. Det är viktigt att komma ihåg att man i det här området, till exempel vid Karolinska, planerar att köra i skift. Man har talat om att ha två arbetslag under dagen, så att de senare slutar väldigt sent. Till området måste därför finnas en bra kollektivtrafik med mycket hög turtäthet. Då kommer tanken på en skyttel in, som jag anser vore den bästa typen av kollektivtrafik här. Men det behövs spårväg också eftersom området är så stort. Det behövs för att ta folk därifrån och sedan rakt in mot Vasastan och innerstaden.

Men skulle kunna använda de vanliga tunnelbanetågen för skytteln. Man kör bara med korta tåg i stället. De bör köras helt automatiskt, som tunnelbanan i Köpenhamn. Då kan man till en måttlig kostnad köra varannanminutstrafik. Då blir det intressant. I stället för en station, som nu ligger ocentralt i området vid Karolinska plan, skulle man då kunna bygga två lite mindre stationer för skytteln så att folk får närmare till kollektivtrafiken. Det är en viktig fråga. Det får inte bli så att folk börjar promenera från det här området till tunnelbanan vid Odenplan och inte använder kollektivtrafiken. De kanske också tycker att det är för besvärligt, och börjar åka bil i stället. Det är inte någon bra utveckling.

Det andra jag skulle vilja ta upp är att man måste tänka på tvärförbindelserna. Det verkar inte alls genomtänkt. Det som man har talat länge om är att detta stora område ska kunna ges en tvärsårväg till Värtan, som också blir ett stort område. Då måste man förbereda det. Vad jag förstår planeras nu i utkanten av planområdet en bro som sedan ska gå över Norrtullsplatsen och vidare mot Värtan. Men den planeras visst bara för ett spår. Här måste man från början se till att det blir tillräckligt brett och tillräckligt många spår för att kunna köra spårvagnar, åtminstone i femminuterstrafik, plus ett och annat godståg.

Jag tycker att det är viktigt att vi återremitterar ärendet. Redan kollektivtrafikfrågan talar för att det måste återremitteras och tänkas igenom bättre. När man bygger måste

man verkligen förbereda för en bra kollektivtrafik så att man inte kommer och försöker klistra på det i efterhand. Då blir det mycket dyrare och sämre, och folk har vant sig vid att åka bil.

Anförande nr 142

M a r t i n M i c h e l (mp): Fru ordförande! Tillgången till solljus är en av de mest fundamentala grunderna i modernt stadsbyggande. I den här stadsplanen har man mer eller mindre glömt bort det till förmån för att pressa in så många lägenheter som möjligt. Om vi leker med tanken att Stockholm låg på den 41:a breddgraden, samma breddgrad som Madrid och Neapel, med det ljus som det innebär skulle jag inte vara ett dugg orolig för den extremt täta stadsdel ni föreslår i Norra Stationsområdet. Då skulle solljuset nå ända ned till de trånga gatorna och de små gårdarna. Det skulle dessutom ge den nödvändiga värmen under många sommarmånader som en sådan här stadsdel behöver.

Men Stockholm ligger inte på den 41:a breddgraden. Stockholm ligger på den 59:e breddgraden, vilket som alla vet innebär en kort och sval sommar och en sol som inte kommer att nå ned till de gator och gårdar som ni talar om. Det finns en uppenbar risk med detta förslag att vi får många mörka prång och gator som man helst bara vill passera så fort som möjligt. Det ger en otrygghet. Det är inte den stadsmiljö vi vill skapa för våra invånare.

Sedan jag för två år sedan tog upp denna fråga och aspekt har arkitekterna ritat in slitsar på södersidan av kvarteret. Det är bra, för det släpper in lite ljus i alla fall. Men det räcker inte. Vi riskerar med den här typen av stadsbebyggelse att begå samma misstag som skedde med miljonprogrammet på 60-talet, där kvantitet fick gå före kvalitet.

Jag yrkar på Miljöpartiets reservation i kommunstyrelsen, men i första hand på en återremiss.

Anförande nr 143

M a r i a H a n n ä s (v): Fru ordförande! Jag tänkte börja prata om tillgänglighet – eller kanske om otillgänglighet. I det här nya området är det jätteviktigt att det blir bra för funktionshindrade. Det handlar både om fysiskt och psykiskt funktionshinder och att det blir orienterbarhet i området.

Som det ser ut i dag kommer det att bli svårt att komma in på gårdarna. Man måste ha kod. Det är svårt att komma på spontana besök om man är funktionsnedsatt fysiskt på något sätt. Det beror bland annat på att det är många trappor på gårdarna. Det känner vi är väldigt dåligt.

Vi kommer att ha ett stöd för att-satserna när det gäller arkitekttävlingen. Vi missade på kommunstyrelsen att dem. Det står faktiskt inte här, så vi lägger till det.

Tors torn är alltför dominerande i stadsbilden. Det handlar både om höjden och om skivformen. Tornen måste minskas i storlek och utformas i bättre harmoni med innerstaden i övrigt. Det handlar om de höga hus som finns runt om i staden, inte

minst när det gäller harmonin med Rödabergsområdet. Rödabergsområdet är ett riksintresse för kulturmiljövården.

När det gäller kulturmiljövården var det någon här som tog upp det som jag har föreslagit i stadsbyggnadsnämnden, nämligen att bevara klockhuset. Jag fick med mig hela nämnden på att det skulle skrivas in någonting om det. Nu handlar det tyvärr bara om klocktornet. Klockhuset och magasinerna är otroligt viktiga för att människor ska minnas vad som fanns vid Norra Station förut. Det är jätteviktigt för kommande generationer att ha med det. De ska kunna se hur det såg ut här förut. Det ska finnas några sådana hus. Vi vet hur det ser ut i områden där man blandar gammal och ny bebyggelse, till exempel Järla. Det är jättefint att de gamla husen finns kvar, och det gör att området blir otroligt trevligt.

Något annat som också är viktigt är parkens utseende. Den blir väldigt smal. Tillgängligheten från parken och övergången bort till Haga är inte bra. Parken tillåter alltför lite lek och spontan idrott. Hur ska man få plats att spela brännboll? Det handlar också om det sociala livet med mötesplatser, bra skola och så vidare. Det är för dåligt redovisat.

Det handlar om gestaltning och kvalitetsprogram. När jag har varit med i fullmäktige förut, suttit i olika nämnder och så vidare, har man pratat om kvalitet och gestaltning. Det gäller till exempel Hammarby Sjöstad. Då tar man det programmet när man tar detaljplanen. Men här är det någonting som ska komma i efterhand. Det känns jättekonstigt, tycker jag. De stora dragen bör vara med från början. Sedan är det en lång process eftersom det är ett så jättestort område. Det kommer att ta lång tid, så det hela kommer kanske att förändras över tid. Det kan jag också förstå. Men det är konstigt att även detta har kommit först nu, i elfte timmen.

Anförande nr 144

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Jag kan bara förstärka en av de saker som Maria Hannäs tar upp. Det gäller den gamla historiska byggnationen. Det är delvis klocktornet, som du nämnde. Men i beslutet finns också ett uppdrag att se om det finns andra värdefulla detaljer och byggnadselement som verkligen är från den ursprungliga stationstiden. Man kan bevara dem alternativt arbeta om dem som delar i de nya fasaderna och kombinera det hela på ett bra sätt. Här finns ett konkret uppdrag att arbeta vidare med. Jag håller helt med dig om att det finns något unikt i en del av de byggnader som trots allt redan står på platsen i dag.

Anförande nr 145

M a r i a H a n n ä s (v): Det finns inte så många hus där förutom de två tullhusen. Det mesta i området är faktiskt borta redan i dag. Det som finns kvar är just klockhuset och magasinerna, där det i dag finns en del butiker och stormarknadsaktiga saker. Men de kanske är rivna redan; jag har inte varit där på länge så jag har inte sett hur det ser ut i dag.

Anförande nr 146

H a d a r C a r s (fp): Ordförande! En stad i hälsa, arbete och skönhet är ett gammalt motto som i hög grad har präglat debatten i kväll. För att bygga en stad i skönhet behöver man duktiga arkitekter. Men det kan också finnas skäl att ibland ta dem med en nypa salt. Jag ska illustrera det med några exempel.

Le Corbusier var en av världens mest lysande arkitekter. Han gjorde också en plan för Stockholm. I den planen ingick att alla hus i Gamla stan skulle jämnas med marken. Så blev det inte. När jag 1966 – det är 43 år sedan nu – kom till detta stadshus som fullmäktige för första gången var planerna för nedre Norrmalm i stort sett färdiga. Men Kulturhuset var alltså lite grann av en öppen fråga. Jag tyckte att det var alldeles för kompakt, och dristade mig att kalla det för Berlinmuren. Det gjorde naturligtvis arkitekten Peter Celsing alldeles förfärligt arg. Han bjöd mig och Morgan Abrahamsson, en vän till mig, på lunch då vi pratade om det här. Han sade: Mitt kulturhus ska ligga här och skilja den nya staden från den nya staden. Den nya staden är Hötorget med de fem trumpetstötarna – de höga husen där. Den gamla staden går från Kulturhuset och ned till Strömmen. Men, sade jag, du tänker ju riva alla hus! Ja, sade Celsing, husen ska naturligtvis bort. Men gaturummet ska behållas oförändrat. Gatorna ska vara desamma. De ska inte vara bredare och inte smalare, utan precis som de har varit. Det kommer att ge människor en känsla av att de befinner sig i en gammal stad. Jag köpte inte riktigt argumentet.

Jag vill inte påstå att jag i någon del har varit orsaken till att det blev så, men faktum är att någon tid därefter hade Celsing ritat om Kulturhuset så att öppningarna både mot Malmskillnadstorget och mot Drottninggatan hade blivit väsentligt högre. Det är jag glad för varje gång jag går förbi Sergels torg.

Vad vill jag då säga med detta? Jo, dels att det är oerhört viktigt med kloka och kunniga arkitekter som också är beredda att lyssna, dels att det allra viktigaste är att de avgörande besluten för Stockholms framtid och skönheten i Stockholm fattas i denna rådssal av fullmäktigeledamöter som har lyssnat på sina väljare och som har mod och kraft att stå för sina åsikter.

Anförande nr 147

M a r i a H a n n ä s (v): Det var mycket fina ord av vår vice ordförande. Jag känner bara att jag måste försvara Corbusier lite grann. Han ville inte riva allt. Det fanns olika stadsplaneideal på den tiden också. Ett av de fina exempel där Corbusier var inspiratör är ett hus av Georg Varheliy som finns i Björkhagen. Det är 16 våningar högt. Jag bor i Björkhagen. Jag har aldrig bott i det huset. Men det är otroligt attraktiva bostäder. Läget är fantastiskt. Tunnelbanan ligger bara 100 meter bort. Det finns förskolor och fritidsgård. När jag var liten fanns det också barnavårdscentral. Det fanns alltså bra grejer också som Corbusier inspirerade till.

Anförande nr 148

R o l f L i n d e l l (s): Fru ordförande, fullmäktige! Debatten har varit intensiv och intressant. Den började med att man sökte samsyn och samverkan. Sedan blev det en hel del hårda ord. Lustigt nog blev det väldigt hårda ord inte så mycket mellan

s och m, som det ofta brukar vara, utan mellan m och mp. Det var lite intressant att lyssna på.

Vi socialdemokrater är ju alltid konstruktiva, så jag skulle vilja göra ett litet medlingsförsök mellan Miljöpartiet och Moderaterna. Eie Herlitz var inne på att i det papper som Miljöpartiet lägger fram pläderar man bland annat för den öst–västliga förbindelsen, det vill säga Värtabanan, och användningen av den i framtiden. Den är naturligtvis en viktig potential när man kollektivt knyter ihop universitetsområden av olika slag. Det gäller Karolinska, universitetsområdet och även Norra Djurgårdsstaden.

Stadsbyggnadsborgarrådet kommer in på det sättet att när det var kick off för Norra Djurgårdsstaden sade Kristina Alvendal att Värtabanan var intressant att tänka på också när det gäller kollektivtrafikförbindelse i öst–västlig riktning. På så kan man förbinda de två områdena. Därför skulle jag gärna vilja se om ni inte kunde hitta varandra där. Det är en viktig sak att ta fasta på i detta.

Anförande nr 149

S u n e G i d g å r d (s): Fru ordförande, fullmäktige, åhörare! Några höga hus i Kista eller Norra Station och kanske på något annat ställe utanför tullarna kan med god arkitektonisk utformning accepteras. Men risken är att även helt olämpliga platser bebyggs med höga hus när höghuskrafterna släpps loss. Stockholm är en gammal stad med besökare från hela Sverige och en stor internationell turism. Vi ska vara rädda om arbetstillfällena. Besöksnäringen är viktig för staden. Stockholmarna och besökarna förtjänar ett bättre öde än att allt oftare behöva se horisonten brytas av höga hus av glas och stål. Höga hus ger starka virvelvindar och skuggar andra hus och platser en stor del av året. Vi hindras från att se den vackra vattenstaden.

Det gäller alltså att vara varsam vid utformningen av staden. Stockholm växer, och då behövs nya bostäder. Ett lämpligt område som kan ge ett spännande boende är Bromma flygfält. Det är stort, det är kuperat runt startbanorna och många verksamheter kan få plats där. Bostäder på Bromma är nämnt minst fyra gånger tidigare här i kväll. Är inte det kört, för sent? År 2030 gäller väl? Nej, så är det icke. Var inte så uppgivna! Låt väljarna avgöra! En kommande regeringen kan ge Luftfartsverket i uppdrag att på ett förnuftigt sätt lägga ned Bromma så att bostäder i stället kan byggas. Bygg sparsamt med höga hus, och sedan bygger vi bostäder på Bromma i stället!

Anförande nr 150

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag vill läsa upp någonting som jag tycker är jätteintressant.

Efter att nyligen ha besökt Kairo förstår jag mycket väl varför man där bygger både högt och tätt. Med ca 18 miljoner invånare och stekande sommarsol måste man eftersträva skugga. Den mycket täta bebyggelsen som planeras vid Norra Stationsområdet känns inte lika självklar med tanke på våra långa, mörka vintrar. Här måste vi skapa en stadsdel i världsklass som även kommande generationer stockholmare kan känna sig stolta över och där bostäder och arbetsplatser blandas

med service och kultur till en levande och trivsamt stadsdel för oss ljustörstande svenskar. Det gäller att utgå från vår stads egen kultur och förutsättningar och inte snegla för mycket på metropoler ute i världen. De har sina egna helt andra utmaningar. Nu gäller det att bygga bra.

Det intressanta är att det är Elisabeth Martin, vd i Stockholms Byggmästareförening, som säger detta. Hon tycker inte att de nuvarande planerna för Norra Stationsområdet är bra. Hon är alltså vd i Byggmästareföreningen.

Till Kristina Alvendal vill jag säga att om vi vet vad en tävling exakt ska utmynna i behöver vi inte ha någon tävling. Du säger hela tiden att vi ska definiera vad tävlingen ska utmynna i. Jag föreslår att Stockholm och Solna gemensamt sätter ihop en grupp med kompetenta människor som tar fram tävlingsförutsättningarna. Jag vill påminna om att Tors torn inte kommer att innehålla en enda bostad. Det blir kontor och hotell. Det blir alltså inga bostäder där. Det går mycket väl att vänta med detta. Man kan inte säga att man därigenom förhindrar byggande av bostäder, för det blir inga bostäder i Tors torn.

Jag vill också påminna att vi har någonting som heter riksintresset Stockholms innerstad. Därutöver har Röda bergen ett eget suveränt skydd som riksintresse sedan 1989. Jag tycker verkligen att ni ska tänka om och gå på vår återremiss. Då kan vi se till att den här planen blir riktigt bra så att vi alla kan vara stolta över den detaljplan som kommer att antas när man har bearbetat den på ett bra sätt.

Anförande nr 151

M a r i a H a n n ä s (v): Det är en helkväll i kväll. Jag tänkte svara på detta om arkitekttävlingen, Kristina. Anledningen till att det förslaget över huvud taget kom upp var att vi uppfattade att det inte fanns något som helst intresse hos de borgerliga partierna att ta fram ett bättre förslag än det som förelåg när ärendet antogs i stadsbyggnadsnämnden. Det kändes verkligen inte som om ni hade någon som helst lust med det. Men det fanns ett undantag, och därför var det lite intressant att vår vice ordförande var uppe och pratade lite grann.

Därför skulle jag vilja ställa en fråga till Abit Dundar. Hur är det? Folkpartiet har haft en väldigt blygsam framtoning under den här debatten. Man skulle till och med kunna säga att den har varit extremt blygsam. Hur är det med Tors torn? Vad tycker Folkpartiet egentligen? Vad tycker du, Abit? Jag skulle vilja ha svar på det. Det är viktigt för stockholmarna att få reda på vad Folkpartiet står i den här frågan. Jag såg på tv att dina partikamrater i Solna tyckte att det blir en enorm barriär som bygger för Stockholm. Jag uppfattade att han sade att det skulle bli en port som skulle markera avstånd i stället för tillgänglighet. Jag skulle vilja ha svar på detta.

Anförande nr 152

A b i t D u n d a r (fp): Folkpartiet har alltid varit konsekvent, och vi kommer att fortsätta vara det. Jag har tidigare sagt att vi är för att man bygger höghus i de nya utvecklingsområdena, men vi accepterar inte att man bygger skysrapor i city. Vi har alltid haft den uppfattning. Det står i våra valdokument, och det har jag sagt gång på

gång här i talarstolen. Kom inte och säg att vi inte har någon åsikt om detta! Om du tror det har du sovit medan vi har debatterat.

Anförande nr 153

M a r i a H a n n ä s (v): Jag tycker inte att du har varit uppe och debatterat. Jag har inte sovit. Jag har inte sett dig här uppe mer än kort stund i början. Jag respekterar ditt svar.

Anförande nr 154

M å n s A l m q v i s t (v): Fru ordförande! Jag ska inte förlänga debatten så jättemycket. Jag vill bara åter en gång instämma i det som Maria har lyft fram här om att det är viktigt att försöka bevara det som går, till exempel klockhuset så att det får den återanvändning som man har planerat tidigare och inte rivs. I stadsmiljön är det just de äldre byggnaderna blandade med nya som gör att man får en speciell känsla för olika platser. När jag är och handlar på Prisextra vid Norra Station går tankarna alltid till min farmor som, förutom att hon var en av de första kvinnliga anställda på Tullverket, till slut blev tullkontrollör vid järnvägstullen där en gång i tiden. Jag tror att många stockholmare har den typen av minnen kopplade till olika platser.

Jag tyckte att det var väldigt intressant att höra Hadar Cars historia om samtalet med Celsing. Det var som en ögonblicksbild från modernismens rivningshysteri. Ibland handlar det inte bara om arkitekter med vissa idéer. Det handlar också om att man tyckte att det var en praktisk lösning. Det var oftast mer praktiskt att riva ned helt och bygga nytt, för det var billigare och enklare. Det var enklare att bygga förorter på stora gårdarna och så vidare. Det har alltid funnits väldigt många praktiska skäl för detta. Det är för dyrt att göra på ett annat sätt eller det är för dyrt att återanvända en gammal byggnad eller kompromissa på något sätt för att bevara någonting.

Även om man idémässigt gjorde upp med det här redan på 80-talet kan man i Södra stationsområdet se att det inte är lätt att bygga stad även om man säger att man ska göra det. Ett sätt att bygga stad är just att bevara den här typen av byggnader. Jag hoppas att man gör ansträngningar för att bevara det som går att bevara. Det kommer att ge även de här nya byggnaderna ett ökat värde.

§ 16 Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden (utl. 2010:26)

Anförande nr 155

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Ordförande, ledamöter, åhörare! Stockholm står nu inför en historisk möjlighet att växa. Stadens invånarantal är det högsta någonsin i Stockholms historia, och det kommer att fortsätta att öka kraftigt under de kommande decennierna. För att kunna planera för det här lägger vi nu fram en ny översiktsplan som stämmer helt överens med intentionerna i visionen 2030.

Stockholm grundades 1252. Staden växte först oreglerat och sedan reglerat över Helgeandsholmen och Stadsholmen, nuvarande Gamla stan. År 1632 påbörjade överståthållaren Claes Fleming ett regleringsarbete av den ganska vildvuxna bebyggelsen på malmarna. Han skapade ett rätvinkligt rutmönster för den unga stormakten där Drottninggatan och Regeringsgatan drogs ut som två huvudaxlar.

Nästa stora steg var Lindhagens plan från 1866. Hans stadsplan innehöll utrymme för trafik och sanitära anläggningar, och framför allt lade han ut en kvartersstruktur som nya stadsdelar kunde växa i.

Både Flemings och Lindhagens planer bygger på den klassiska europeiska stadens struktur. Brottet mot det kom ungefär på 1930-talet med modernismen. Det var en teori som ställde alla gamla sanningar på huvudet. Stadsplanedirektören Sven Markelius var då tongivande. Med en generalplan för Stockholm från 1952 kom förortsbyggandet och tunnelbanan, och framför allt fick bilen och inte människan sätta normen för hur staden skulle växa.

Markelius cityplan genomfördes till stora delar, och Flemings Norrmalm fick maka på sig. 750 fastigheter revs under de knappt 30 åren. Med facit i hand kan vi i dag konstatera att den här planeringen misslyckades. Modernismens teorier skapade inte alls en sammanhållen och nära stad.

Den nya översiktsplanen, promenadstadsstrategin, innebär en medveten och tydlig brytning med modernismens stadsteorier. I vissa ögon är det ett omtumlande ställningstagande. Jag tror att insikten om modernismens felaktigheter numera är globala.

I höstas var jag inbjuden till New York och talade om promenadstaden och om hur Stockholm ska utvecklas och bygga vidare på de kvaliteter som den klassiska europeiska staden har. Promenadstaden innebär att flera stadsmiljöer som bygger vidare på innerstaden finns tillgängliga i staden. De leder långt utanför tullarna. Det är det vi ska skapa. Staden ska knytas samman igen. Vi ska skapa en sammanhängande kvartersstruktur med attraktiva stadsmiljöer samtidigt som tidstypisk bebyggelse värnas.

Stadens grönområden ska utvecklas på ett sådant sätt att stockholmarna kan njuta av dem, och nya parker ska skapas. Vi ger nu stadens förvaltningar i uppdrag att arbeta för en grön strategi. En särskild trädnorm kommer att införas i likhet med en parkeringsnorm. En planförutsättning för att få bygga bostäder framöver är att man

också planterar träd, ett nytt träd för varje ny bostad. Avståndet till parker ska inte öka. De 300 meter som hittills har varit ledstjärnan ska fortsätta att vara ledstjärnan, och i de fall det inte uppfylls ska vi undersöka om det går att anlägga pocketparker eller andra typer av grönmark. Nya parker ska också anläggas som en naturlig del i våra stadsutvecklingsområden. Det innebär att platser som tidigare har varit oanvändbara i framtiden kommer att bli riktiga parker som är tillgängliga för alla oss stockholmare och besökare.

Herr ordförande! Med vår nya översiktsplan, Promenadstaden, återgår vi i Stockholm i Flemings och Lindhagens anda till att planera staden efter en klassisk, organisk modell där kvarter läggs till kvarter. Det är det som skapar förutsättningar för att staden ska kunna växa samtidigt som både historiska värden och våra parker värnas.

Med det vill jag yrka bifall till det framlagda förslaget.

Anförande nr 156

T e r e s L i n d b e r g (s): Ordförande, fullmäktige! Stockholm är fantastiskt, men stockholmarnas förutsättningar är mycket olika. Vi kommer från skilda bakgrunder och befinner oss i skilda situationer i livet. Många är stressade och jobbar hårt för att pussla ihop livets alla krav med arbete, resor, familj och fritid. Många av oss är oroliga för att vi saknar arbete, bostad eller inflytande över våra liv och vår stad. Vi stockholmare vill ha bra jobb med skälig lön. Vi vill kunna bo bra och välja mellan hyresrätt, bostadsrätt, villa eller radhus till en rimlig kostnad. Vi vill ha bra förskola till barnen och en bra äldreomsorg. Vi vill känna oss trygga när vi går ut och handlar eller när vi går på bio. Vi vill ha en rimlig resväg till jobbet, och vi vill ha en bra sjukvård.

Det är många frågor som ställs på sin spets i Stockholm. Drömmen om ett Stockholm för alla måste vara utgångspunkten när vi planerar för Stockholms framtid. Vi socialdemokrater ställer oss till största delen bakom den inriktning som stadsbyggnadskontorets förslag till översiktsplan innebär, men vi anser också att det är viktigt för stadens utveckling att det finns en grundläggande samsyn om hur det ska ske. Stadsbyggnadsnämnden, som har ansvaret för framtagande av översiktsplanen, träffades till en början regelbundet och över blockgränserna i detta syfte. Det är tråkigt att konstatera att trots stadsbyggnadskontorets ansträngningar och, till en början även majoritetens, ambitioner att träffa en så bred överenskommelse som möjligt väljer nu den borgerliga majoriteten att ge politiska markeringar företräde framför signalen om ett gemensamt intresse för kommunens utveckling.

Den enskilda fråga där vi socialdemokrater skiljer oss från högermajoriteten är frågan om Bromma flygfält. Vi vill att flyget ska läggas ned och att området ska pekas ut som ett viktigt stadsutvecklingsområde. Det kommer naturligtvis inte som någon stor överraskning, utan vi har fortsatt följa den linjen även efter det att Folkpartiet svek sitt vallöfte 1991 och rev upp det beslut som fattades av fullmäktige 1990 om en nedläggning. Bromma flygplats består av 140 hektar mark i en attraktiv del av Stockholms kommun. Fältet skulle kunna bli ett fantastiskt och attraktivt område för bostäder, rekreation och ny infrastruktur. Området bör projekteras för bostäder i varierande upplåtelseformer med tydlig miljöprofilering.

Vi stöder också den föreslagna inriktningen med olika fokusområden. Vi hoppas att det kan hjälpa till att öka demokratin och det lokala engagemanget och skapa samling kring de frågor som blir föremål för planering och utveckling.

Ordförande, fullmäktige! Jag yrkar i huvudsak bifall till stadsbyggnadskontorets förslag till översiktsplan. I övrigt hänvisar jag till socialdemokraternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 157

A b i t D u n d a r (fp): Jag håller med dig om att det måste finnas samsyn och konsensus om de här frågorna, Teres. Det är oerhört viktigt, men det var inte det jag skulle säga. Jag skulle säga att jag inte tycker att ni är konsekventa när det gäller nedläggningen av Bromma. Under den förra mandatperioden när ni både hade regeringsmakten och makten i staden gjorde ni inga ansträngningar för detta över huvud taget. Ni vill egentligen inte lägga ned Bromma flygplats.

Jag har suttit i fullmäktige i nästan tio år. Under de år som ni har haft makten har ni inte gjort någonting åt saken, men i talarstolen och i olika material säger ni att ni vill lägga ned flygplatsen. Var ärlig och tala om för stockholmarna vad som gäller!

Anförande nr 158

T e r e s L i n d b e r g (s): Nu får du läsa på din historia lite bättre, snälla Abit. Det var ju ni som skrev ett avtal som löpte ända fram till den här mandatperioden. Nu har ni förlängt det igen i 30 år. Vi har gjort vad vi har kunnat. Problemet är att ni har svängt och vill fortsätta att ha miljöfarliga flygplan som går in över Stockholm. Det är inte vi som är problemet utan ni.

Anförande nr 159

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Herr ordförande! Den översiktsplan som nu ligger på fullmäktiges bord är ett resultat av de samarbetsdiskussioner som vi har haft med alla partier i stadsbyggnadsnämnden. Det har också skett en hel del justeringar efter gruppleदारöverläggningarna och innan översiktsplanen har gått ut för samråd. En del justeringar har också skett efter det att stockholmarna har fått tycka till.

Jag kunde bara identifiera en sak som Teres Lindberg nämnde som skiljer oss, och det var Bromma flygplats. Den enda sak som jag i efterhand har lyft in i en av attsatserna är att vi framöver när Stockholm växer inför de kommande generationerna också måste lyfta upp frågan om hur Stockholm ska växa och inte bara var. Jag tycker att det är dags för Stockholm att jobba med arkitekturen. Jag har svårt att se att det är en politisk signal på ett negativt sätt.

Anförande nr 160

T e r e s L i n d b e r g (s): Det är du som precis har döpt om översiktsplanen till Promenadstaden, Kristina Alvendal. Vi skulle kunna ha en lång diskussion om vad du menar när du pratar om promenadstaden. Det är spännande, och det stämmer i och för sig överens med ambitionerna i översiktsplanen att vi ska knyta samman

stadsdelar, men det måste ju också finnas knutpunkter att knyta samman kring. Den diskussionen har vi aldrig haft, och den har du lyft in från kommunstyrelsen och hit – ingen annanstans. Det är du som inte har velat diskutera med oss. Vi har framfört våra synpunkter. I stället för att välja samsyn och samverka med oppositionen över partigränserna har du valt att gå till konflikt och använda politisk retorik i en fråga där vi inte borde ägna oss åt retorik utan snarare åt samsyn.

Anförande nr 161

J a n V a l e s k o g (s): Ordförande, fullmäktige! En fråga som kommit i skymundan i översiktsplanen gäller behovet av att öka underhållet och ombyggnadstakten i det befintliga bostadsbeståndet och de stadsbyggnadsmässiga konsekvenserna av detta. En betydande del av bostadsbeståndet utgörs som bekant av hus byggda under 60- och 70-talet, och de har stora tekniska upprustningsbehov samtidigt som de inte är särskilt energieffektiva. Inom Järvalyftet pågår ett sådant arbete, men fler stadsdelar borde beröras i en sådan här plan.

Ett bevis för att just energifrågorna är nedprioriterade är också det faktum att borgarrådet har valt att lägga en helt inaktuell energiplan från 2006 med faktauppgifter från 2004 som bilaga till planen. På samma sätt läggs helt inaktuella riktlinjer för bostadsförsörjningen med gammal statistik som bilaga. De här dokumenten är man enligt lag skyldig att regelbundet ta fram i en kommun, men borgarrådet har valt att låta båda dessa dokument damma igen i hennes byrålåda i nära fyra år. Det tycker jag är både nonchalant och oansvarigt.

Översiktsplanen behandlar i praktiken framtida nyproduktion av bostäder i Stockholm. I det perspektivet är energiplanen endast av marginellt intresse, och ändå ligger den här och inte som ett särskilt ärende i kommunfullmäktige. Enligt en aktuell redovisning om Stockholmsregionens energiframtid från RTK och KSL ligger ca 50 procent av potentialen för ökad energieffektivitet och därmed minskade utsläpp av klimatgaser på existerande fastighetsbestånd. Det handlar om produktion av energi till dessa samt bostädernas energikonsumtion. Enligt samma rapport ligger 25 procent av potentialen för minskade utsläpp av klimatgaser på trafiksidan och 25 procent på industri, avfall med mera.

Men borgarrådet väljer ändå att gömma en gammal energiplan i ett dokument som främst berör nyproduktion av bostäder. Det bekräftar kanske majoritetens låga intresse för energifrågorna, men jag hoppas att borgarrådet har någon bättre förklaring till den här slappheten.

Anförande nr 162

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Du vet ju precis varför det är på det här sättet, Jan Valeskog. Under den förra mandatperioden, 2002–2006, förlängde ni den översiktsplan som gällde då, och energiplanen är en del av översiktsplanen. Ni tog inte fram någon ny energiplan. Eftersom energiplanen är en del som är väldigt nära knuten till översiktsplanen har vi inte först kunnat fatta beslut om någon energiplan som ni skulle ha gjort under den förra mandatperioden och sedan ta fram en översiktsplan. Översiktsplanen kan inte jobbas fram på det sättet. Det här är ett dokument som följer översiktsplanen. Vi har inte haft det i vår byrålåda, utan vi har jobbat väldigt

intensivt med översiktsplanen under alla de gångna åren. Nu ger vi ett uppdrag att ta fram en förnyad energiplan. Det är det enda sätt som man kan jobba på.

Du var också inne på de stora upprustningar som vi nu gör i miljonprogramsområdena, och de finns naturligtvis med i översiktsplanen.

Anförande nr 163

J a n V a l e s k o g (s): Det var precis det min kritik gick ut på. Ni har lagt fram en energiplan som var klar 2006, och den har mycket lite att göra med denna översiktsplan, närmare bestämt ingenting. Energiplanen har med sådana energifrågor att göra som till mycket liten del, väldigt marginellt, har med nyproduktion att göra. Du gömmer den i översiktsplanen tillsammans med gammal statistik från 2004. Det är ett skämt. Man får skämmas när man visar upp det här på KSL och andra ställen. Ni skulle naturligtvis ha lagt fram den på en gång 2007 alternativt gjort om den, om ni nu har jobbat hårt med den. Det tycker jag är nonchalant, och det gäller också bostadsförsörjningsprogrammet som är hanterat på samma sätt.

Anförande nr 164

M a r i a H a n n ä s (v): Herr ordförande, fullmäktige! Det här ärendet är historiskt. Det är det när varje kommun antar en ny översiktsplan. Förra gången hade vi en genomgång där vi hade gjort en revidering av den tidigare, men nu är det alltså en ny. Det finns givetvis saker kvar från den gamla också. Vi hade önskat att detta hade kunnat ske i en bättre dialog mellan partierna, för det är en väldigt stor fråga. Det finns saker i den här som är otydliga och svåra och som kan tolkas på olika sätt. Det är inte bra.

Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att man beskriver att det blir en socialt sammanhållen, levande stad. Det ska vara lokala centrum. I den här planen tar man upp stora köpcentrum. Det blir en väldigt medveten satsning på noder eller kluster, som man säger, och större köpcentrum och knutpunkter. Vi är väldigt oroliga för att det utarmar det lokala näringslivet, butiker, småhandel och så vidare.

En annan sak som är viktig i den här planen är barnperspektivet. Det som är bra för barnen är bra för alla. Vi tycker inte att det finns ett tillräckligt bra barnperspektiv i den här planen. Man måste spara gröna plättar i innerstaden och se till att alla får tillgång till grön mark intill sina hus. Det måste finnas bilfria zoner vid förskolor och skolor. Barnperspektivet måste genomsyra all planering.

När det gäller bostadsbyggandet generellt har vi föreslagit 20 000 bostäder under nästa period, men i vår överenskommelse med de andra partierna är det 15 000 som gäller. Vi har själva ett förslag där vi skulle kunna bygga ytterligare bostäder. Det är viktigt att unga och låginkomsttagare har tillgång till billiga, bra och miljösmarta bostäder. Det ska helst vara hyresrätter, för de har inte pengar att köpa en bostadsrätt.

Något som också borde vara bättre och tydligare beskrivet är kulturmiljöerna. Det finns väldigt svaga och dåliga kartor för det. Det är mycket viktigt att de beskrivs på ett bra sätt. Vi anser att de gröna kilarna ska bevaras och inte naggas i kanten. Vi ser hela tiden förslag där det tas nya initiativ att bygga på grön mark. Vi tycker också att

de förslag till naturreservat som vi har lagt fram snabbt ska bli naturreservat. Det finns ganska många i Stockholm, och jag vill inte räkna upp dem eftersom det tar för lång tid.

Den fysiska, kognitiva, sociala tillgängligheten är för svagt beskriven. Hur ska de handikappolitiska målen nås? Det skulle vi vilja veta.

Anförande nr 165

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Herr ordförande! Jag är inte riktigt lika orolig som Maria Hannäs när det gäller de lokala centrumen. Det är förvisso så att det finns nio tyngdpunkter runt omkring i hela vår stad. Innebörden i detta, och det vet du också eftersom vi sitter i samma stadsbyggnadsnämnd, är att skapa en levande stadsmiljö när vi bygger nytt. Där lägger vi i alliansen ständigt fram förslag på att det ska vara butiker i bottenvåningarna. Det ska främja det lokala näringslivet.

Vi ska inte gå tillbaka till en stadsplanering där vi sover på ett ställe, arbetar på ett annat och handlar på ett tredje. Jag har inga andra ambitioner än de som du tar upp här. Det var också en av anledningarna till att vi ganska nyligen i stadsbyggnadsnämnden fattade beslut om ett start-pm angående Rinkeby för att öppna för butiker i bottenvåningarna där bara centrumets butiker har funnits i närheten.

Anförande nr 166

M a r i a H a n n ä s (v): Vi är absolut inte emot butiker i bottenvåningar. Det är inget parti som brukar gå emot det. Dessutom kan man ha levande bottenvåningar på många olika sätt. Där tycker jag att vi tappar en grej, och det är det här med kultur och den typen av lokaler. Allt behöver inte vara affärer. Vi behöver inte bygga en affär med klänningar från Främre Orienten. Det finns fullt av dem på Västerlånggatan, och man bygger en sådan levande bottenvåning i Hammarbyhöjden. Ingen handlar där, så den kanske går omkull. Man kan faktiskt ha andra saker i bottenvåningarna också. Ingen är emot detta. Det är dock en stor betoning på detta med noder och stora köpcentrum, och det är inte lyckligt för de mindre centrumområdena. Det utarmar, och det gör att folk blir bilberoende. Människor som inte har tillgång till bil, äldre och funktionshindrade har alltså svårare att handla.

Anförande nr 167

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Det som är så spännande när man diskuterar Stockholms framtid är att Stockholm har något genuint att bygga på, den vackra, gröna stenstaden vid vattnet. Stockholm är en fantastisk stad att bo och leva i. Vad är det som gör Stockholm så fantastiskt? Jo, det är samma anledningar som gjorde Stockholm till EU:s miljöhuvudstad. Stockholm bryr sig om sin miljö och renar till exempel sitt vatten. Man har satsat på grönområden och inrättat naturreservat. Man har tagit viktiga steg bort från den bilberoende staden genom införandet av trängselavgifter. Detta är sådant som är bra.

Samtidigt ser vi att fler vill bo i Stockholm, och vi har i dag en oroväckande brist på bostäder. Hur ska vi förena det bostadsbyggande som behövs med Stockholms unika värden? Staden ska byggas tätt och yteffektivt, men det kräver också att detaljplane-

ring föregås av en områdesplanering där man tittar på område efter område och på ett genomtänkt sätt planerar bostäder så att minsta möjliga intrång i värdefull grönyta kan göras.

Vi måste ha fokus på kollektivtrafik. Det är viktigare än någonsin att bostäder byggs i kollektivtrafiknära lägen och att kollektivtrafik planeras in redan från början i nya stadsdelar och bostadsområden. Vi måste sluta att planera att bygga en bilberoende stad, en motorvägsstad. I Stockholm är det satsningar på kollektivtrafik som saknas. Vi behöver nya spår som knyter samman tunnelbanan och pendeltågen med bekväma övergångar för resande på många fler platser än i dag. Det behövs till exempel nya spår i söder mellan Flemingsberg, Skärholmen, Älvsjö, Farsta strand och vidare mot Skarpnäck. Kollektivtrafik på vatten är också en del av ett modernt transportsystem som kommer att minska de felande länkarna.

Det är också viktigt vad vi bygger. I stället för att bygga villor och radhus bör marken användas effektivt till flerbostadshus. I stället för att bara bygga treor behöver vi också bygga för unga och studenter eller stora lägenheter.

Vi måste också planera för grönområden. Stockholms unika grönområden måste skyddas och utvecklas. Staden måste ha en plan för hur det ska ske. Vi rödgröna vill inrätta sex nya naturreservat. Utöver att skydda naturområden vill vi också satsa på att skydda gröna ytor som behövs. Vi vill ha en grönmarkskompensation som verkligen fungerar.

Det här är väldigt viktiga värden för att utveckla staden. Här behöver den borgerliga majoriteten tänka nytt och inte bygga en motorvägsstad. I stället bör vi bygga den riktiga promenad- och kollektivtrafikstad som vi vill att Stockholm ska bli.

Anförande nr 168

Borgarrådet **A l v e n d a l** (m): Herr ordförande! Det här är nog en översiktsplan som är så långt ifrån en motorvägsstad som denna stad kan komma. Vi lägger nu fram en väldigt tydlig strategi för ett grönt stadsbyggande. Stadens grönområden ska utvecklas så att fler stockholmare kan utnyttja dem i framtiden. Att Stockholm växer är en utveckling som förpliktar när det gäller grönområden. Därför kommer en planförutsättning vara ett nytt träd för varje bostad som byggs i staden. Det är 15 000 nya träd under nästa mandatperiod.

Vi ska se till att avståndet till parker inte ökar. Den ledstjärna på 300 meter som vi har haft i Stockholm i nästan 100 år ska fortsätta att vara ledstjärna, och vi ska anlägga nya parker i nya stadsutvecklingsområden. Det kallar jag en grön stadsbyggnadsstrategi.

Anförande nr 169

Borgarrådet **R u w a i d a** (mp): Huvudpoängen i den här översiktsplanen är tyvärr att bygga in mer bilberoende och skapa en motorvägsstad. Ni har finansierat satsningar på nya vägar. Ni planerar satsningar på vägar, men ni har inte planerat eller fullt ut finansierat de kollektivtrafiksatsningar som Stockholm behöver. Vi behöver ny kollektivtrafik mellan norr och söder, vi behöver bättre tvärförbindelser

utöver det som i dag planeras i Stockholmsöverenskommelsen. Inte ens det som finns i Stockholmsöverenskommelsen i dag är finansierat.

Ni bygger vidare på bilstaden i stället för att bygga det som många moderna städer gör i dag. Paris är ett exempel som vägrar bygga mer väg utan satsar på kollektivtrafik för att utveckla staden. Det är bara så, genom att satsa på kollektivtrafik, promenadstråk och grönområden, som vi också kan bygga tätt och effektivt och få en levande, vacker och attraktiv stad.

Anförande nr 170

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Miljöpartiet anser att översiktsplanering handlar om helhetssyn, om långsiktig markanvändning, resurshushållning och demokrati. Utan att vara juridiskt bindande definierar översiktsplanen mycket av grunderna för hur man hanterar planärenden. Översiktsplanen styr hur vår stad kommer att gestalta sig i framtiden för våra barn, barnbarn och kommande generationer.

Vi anser att Stockholm är en av världens vackraste städer. Det gäller att långsiktigt värna det. Vi har stadens charm och en god livsmiljö som etableringsfaktor, och det lockar till sig allt fler boende och besökare. Staden växer, och det är viktigt att målen om en tät, integrerad stad som ger underlag för utbyggnad av kollektivtrafik gäller i stället för att man blir mer bilberoende, vilket tyvärr sker nu genom alliansens inpass om att vi ska bygga småhus och radhus i perifera lägen utan bra kollektivtrafikförsörjning.

Tidigare översiktsplanering har inneburit ett ganska stort och demokratiskt förankringsarbete. Det har gett den en tyngd som verktyg för en långsiktig markhushållning. Den här mer strategiska översiktsplanen som nu läggs fram där man arbetar med tematiska tillägg och sektoriella planer tappar något av helhetsperspektivet och den långsiktighet som jag tycker är viktig att man strävar efter.

Miljöpartiet anser att den nu föreslagna översiktsplanen duckar för många av målkonflikterna och lämnar över problemen till ett senare skede. Man tar bort en hel del av de dokument som tidigare har funnits i översiktsplanen, nämligen Stockholms gröonstrukturskarta och Stockholms byggnadsordning. Planen förflackas, och vi vet inte riktigt hur vi ska lösa de målkonflikter som uppkommer i det kommande planeringsarbetet.

Vi anser att det är viktigt att man arbetar med programsleden i planarbetet. Ju lösare som översiktsplanen är utformad, desto mer av programarbete behövs, men det har man inte tagit fasta på. PBL håller på att omarbetas, och det kommer att gå betydligt snabbare enligt den nu föreslagna plan- och bygglagen att anta detaljplaner. Då gäller det att man verkligen har en bra översiktsplan att stå på.

Vi vill återremittera den här översiktsplanen för att tillföra diverse saker. Vi vill ha kompletteringar och ändringar. Vi vill ta fram ett mer demokratiskt förankrat alternativ. Vi vill genomföra en utvärdering av översiktsplanen, och sedan kommer vi tillbaka.

Anförande nr 171

P e r A n k e r s j ö (c): Herr ordförande, fullmäktige och Cecilia Obermüller! Jag blir förvirrad över Miljöpartiets förhållande till den täta staden och till hur vi ska bygga staden i framtiden. Ni hänvisar till Karin Bradleys forskning i er reservation. Hon skriver att man inte bara behöver bygga på den täta staden. Jag tycker att ni drar felaktiga slutsatser av hennes forskning. Man ska också tänka på att hon inte har några egna lösningar. Hon tycker att medelklassen är miljöbovar. Man ska inte få flyga, man ska inte få ha sommarställen etcetera. Det rimmar väl med hur ni brukar se på saker och ting. Nu plötsligt visar ni upp ett Stockholmsprogram, och jag hör dig prata väl om den täta staden. Vad är det som gäller egentligen? Jag blir förvirrad över Miljöpartiet i det avseendet?

Anförande nr 172

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Miljöpartiet klarar av att ha flera bollar i luften. Vi tycker att det är bra med variation. Vi tycker att det jättebra att bygga en kvartersstad i Norra Djurgårdsstaden. I Hammarby Sjöstad har vi byggt en tät stad. Vi har varit med och sett till att det blev av. Innerstaden kan växa på många ställen, till exempel Liljeholmen, Årstadal och nordvästra Kungsholmen. Det är alldeles utmärkt. Sedan finns det olika sätt att handskas med olika typer av bebyggelse runt omkring i staden. Det är det som är så fantastiskt.

Vi har en variation, en mångfald, av olika typer av bebyggelse. Vi har de fina villaförorterna, trädgårdsförstäderna och smalhusområdena. Att vi har många olika typer av områden gör staden rik. Sedan är det toppen att vi kan bygga en kvartersstad i vissa områden. Gamla industriområden kan ersättas med en kvartersstad eftersom det är populärt. Det finns många som älskar sina förorter och de kvaliteter som just förorterna innehåller av grönska, luft och ljus.

Anförande nr 173

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Grundstrategin i det förslag till översiktsplan som nu läggs fram, visionen om promenadstaden, handlar om att gå från den vision som tidigare präglade stadens planerande, det vill säga att sätta bilen i centrum, till att göra det möjligt att gå från en plats till en annan. Det är hela innebörden. Att Miljöpartiet säger att vi planerar för bilen i fokus visar att ni inte har läst dokumentet, vilket jag vet att ni har. Då gör ni det här bara för debattens skull, för att ni nu blir lite stressade över att det finns ett grönt stadsbyggnadstänk bakom en långsiktig strategi för Stockholm och för hur vi bygger.

Miljöpartiet säger att vi bygger för många småhus. Alldeles nyss stod du här och sade att det som var unikt med vissa delar var att det fanns småhus där. Vad är beskedet till villa- och radhusägarna där? Är det att de ska få flera flerfamiljshus som grannar i Miljöpartiets strategi för staden. Jag tycker att man ska behålla det unika och fortsätta på den särprägnen.

Anförande nr 174

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Det som skiljer oss när det gäller promenader, Kristina, är vi också tycker att det är kul att promenera där det är lite

grönt, där det finns buskar, där det kvittrar sparvar, där det finns talldungar och där man har tillgång till stränderna. Vi tycker inte att man ska bygga överallt, precis som ni tänker göra. Er promenadstad innehåller mest shopping. Det är bara stadsstruktur som gäller när man ser på vilket sätt ni vill knyta ihop staden.

Vi tycker att det är väldigt viktigt att också värna de kvaliteter som finns utanför innerstaden i form av tätortsnära natur för barnen, de gamla och alla dem som inte kan ta sig till naturområden långt bort. Det här samspelet mellan vatten, grönska och bebyggelse är fantastiskt i vår stad. Vi tycker att den mark som finns kvar är oerhört värdefull. Den är alltför värdefull för att man ska bygga småhus och radhus på den, som ni gör alldeles för ofta.

Anförande nr 175

A b i t D u n d a r (fp): Borgarrådet har korrigerat dig. Det du påstår om att vi bygger för bilen är inte sant. Jag blir nästan upprörd. Under den tid som jag har suttit här har vi byggt där det funnits god kollektiv infrastruktur. Vi har förtätat, men vi tycker inte Stockholm är färdigbyggt. Det är skillnaden. Du tycker att Stockholm är färdigbyggt.

Jag vill uppmana dig att läsa att-satserna punkt 2. Där föreslås att stadsbyggnadsnämnden ska få i uppdrag att tillsammans med andra nämnder arbeta in stadsbyggnadsordningen. Det kommer att jobbas med den.

När det gäller grönområden, planeringen av parker och så vidare står det i tredje attsatsen att både renhållningsnämnden och trafikkontoret får i uppdrag att bearbeta de planerna. Det finns med i ärendet. Det är inte så att vi har tappat bort det.

Anförande nr 176

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Det finns problem. Jag är väldigt orolig för att den förflackas och förringas när ni bearbetar den. Den kommer inte alls att vara samma ledstång att hålla sig i när det gäller planeringen.

Jag kan ge hur många exempel som helst på markanvisningar och startade projekt med radhus och småhus i perifera, usla kollektivtrafiklägen som bara kommer att leda till att fler tar bilen in till staden. Det är inte bra. Vi måste bygga där det finns kollektivtrafik framdragen. Där kan vi bygga. Vi kan förtäta på ett varsamt sätt, men vi måste också arbeta områdesvis. Det ni håller på med är frimärksplanering, gluggplanering. Byggherrarna styr väldigt mycket. De väljer ut ett attraktivt läge. Jag tycker inte att vi har något helhetstänkt när vi planerar för områdena. Det finns ställen där vi kan förtäta i goda kollektivtrafiklägen, men vi måste arbeta med områden. Det kan inte bara dyka upp 20 enskilda detaljplaner för ett helt område. Då förändras hela karaktären. Där måste ni ändra er.

Anförande nr 177

P e r A n k e r s j ö (c): Herr ordförande, fullmäktige! Stockholm kommer att bli en miljonstad under de kommande 20 åren. Centerpartiet menar att för att kunna vara en miljonstad ska Stockholm också vara en miljöstad, och inte bara år 2010 utan

varje år. Vår stora utmaning som politiker är att planera för 200 000 nya invånare samtidigt som vi behåller Stockholms charm och värden. Samtidigt kan vi också skaffa nya värden och kvaliteter. Vi kan passa på att förnya staden.

Centerpartiet vill bygga den täta staden, staden där man har bostäder även i city. Jag vill se lekplatser i kvarteren runt västra city och inte trista långa kontorslimpor som släcks ned klockan sex på kvällen. Jag vill se krogar, nöjesliv och butiker som får kunder som har åkt dit med cykel, buss, spårvagn eller tunnelbana eller gått till fots.

Egentligen skulle jag vilja ha en diskussion om Stockholm som miljonstad. Jag tror nämligen att flera här inne vill stoppa utvecklingen och hindra människor från att flytta hit. På annat sätt kan man inte tolka de partier som stoppar lägenhetsbyggen på löpande band och som vill förbjuda nya sätt att bygga, framför allt i alla konkreta fall när det handlar om att bygga tätt.

Jag skulle se det som ett stort misslyckande om Stockholm år 2030 ser ut exakt som i dag. Om det gör det har vi missat en hel generation arkitekter och entreprenörer som vill förnya och förbättra Stockholm i en situation där staden kommer att växa. Vi måste rent mentalt tänka en miljon invånare, och sedan planera utifrån det. Då ser jag inte bara nya områden på Norra Station, Årstafältet och Norra Djurgårdsstaden, utan jag ser höga och vackra hus på flera ställen i staden, bland annat i västra city, där människor lever och bor och inte bara arbetar. Jag ser fler våningar på husen i city och på malmarna, men jag ser också närförorter som byggs ihop med innerstaden och en ytterstad som får upprustade lägenheter, tryggare närmiljö, bättre tvärförbindelser och mycket grönt.

Vi ska också ha mycket grönt i innerstaden. Genom att använda marken mer effektivt kan vi lättare behålla och utveckla stadens parker. Ibland kan man jämföra staden med en människokropp. Man brukar prata om hjärta och pulsådror. Om man gör det är parkerna stadens lustcentrum som utsöndrar endorfiner.

Jag tycker att promenadstaden låter väldigt trevlig. Jag skulle gärna lägga till att Stockholm också ska vara parkstaden. Låt oss visa att vi kan bygga en grön miljonstad, miljöstaden som förenar urbanitet och ekonomisk utveckling med gröna värden. Då blir vi världsunika även i framtiden.

Bifall till förslaget!

Anförande nr 178

M a r t i n M i c h e l (mp): Herr ordförande, fullmäktige, åhörare! Först vill jag beklaga att den rådande majoriteten valt att politiskt markera i översiktsplanen på det sätt som man gjort. Därmed nedvärderar man breda samhällsintressen och många människors behov. Alliansens majoritet är inte så stor, och därför borde det finnas en större kompromissvillighet och ödmjukhet när det gäller just ett så här långsiktigt och viktig dokument som sträcker sig många år framåt som översiktsplanen. Men tyvärr väljer man att köra över oppositionen och därmed nära hälften av stockholmarna, minimera den demokratiska förankringsprocessen och påtvinga alla sina egna värderingar och beslut.

All god stadsplanering utgår från historien och det befintliga som tidigare generationer har skapat. Stadens byggnadsordning utgör ett genuint dokument för just detta. Där finns förklaringar till varför staden ser ut som den gör och hur staden utvecklats genom historiens gång. Att använda byggnadsordningen som ett styrdokument ger oss förutsättningar att värna just det som är unikt för Stockholm och som kommer att utgöra en attraktionskraft för Stockholm i konkurrensen om näringslivet, arbetsmarknaden, miljön, boendet och turismen från hela världen.

Föredragande borgarråd använder stora ord i sina synpunkter på ärendet, men som vanligt tål inte argumenten en närmare granskning. Det finns till exempel väldigt lite beskrivet om integrationsbefrämjande åtgärder mellan stadsdelar med stora skillnader vad gäller inkomster och kunskaper. Rinkeby har efter stadsdelssammanslagningen med Kista tömts på viktig samhällsservice och lämnats därhän. Alliansens politik har lett till större segregation och sämre trygghet för de boende, och klasskillnaderna ökar.

Den miljömässigt förkastliga förbifarten ges stort utrymme i översiktsplanen, medan löften om kollektivtrafiksatsningar troligen inte blir mer än löften.

Översiktsplanen saknar en tydlig, långsiktig strategi för grönstrukturen och de positiva miljövärden som den kan tillföra staden. Natur- och grönområden är inte bara bra för våra möjligheter till motion, utan de fungerar också som en inspirationskälla. En struktur för gröna spridningskorridorer är ytterst viktigt men saknas helt i översiktsplanen.

Vi behöver flera arbetsplatsområden. Var finns de i översiktsplanen? De små industriområden som vi hade förr i världen är ju bostadsområden i dag. En del av de här mindre arbetsplatsområdena kan ju inlemmas i bostadsbyggandet, men billig mark och billiga lokaler finns inte med i översiktsplanen.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 179

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Hela processen kring översiktsplanen har skett med en väldigt långsiktig och långtgående demokratisk förankring. Det har varit en hel del partidiskussioner. Det har aldrig någonsin i den här staden jobbats så brett med att förankra översiktsplanen hos stockholmarna. Det har varit debatter, seminarier, workshops och utställningar på lördagar: Även om jag förstod att din kollega Cecilia Obermüller inte gillar shopping, har stadsbyggnadskontorets tjänstemän och jag själv varit runt i många shoppingcentrum och ställt upp en skärmutställning och diskuterat och debatterat med invånarna som har tyckt till. Aldrig någonsin har så många stockholmare lämnat svar på vad man tycker om översiktsplanen.

Det är möjligt att Miljöpartiet inte tycker att det här är en bra översiktsplan, och då går det inte att komma överens.

Anförande nr 180

M a r t i n M i c h e l (mp): Min erfarenhet från tidigare översiktsplanarbeten är att det har gått till på det sätt som Kristina Alvendal just berättade, men den här gången har programsamråd och andra delar i den här processen forcerats fram mycket snabbare än tidigare.

Anförande nr 181

A b i t D u n d a r (fp): Ordförande, ledamöter! Nu hör vi att arbetet har skett på ett odemokratiskt sätt, om jag tolkade detta rätt, och det kan man naturligtvis bara beklaga. Det har kommit in 100 yttranden i ärendet. Jag har själv deltagit i ett par aktiviteter tillsammans med din kollega. Man har haft olika workshops och seminarier för unga och gamla.

Miljöpartiet var inte intresserat av arbetet i stadsbyggnadsnämnden. Ni vill bara köra ert eget race. Här säger ni att det är vi som har förstört samarbetet. Jag tycker inte att det är en sann bild. Det är inte sjyst. Ni tycker att alla andra ska tycka som ni. Det är inte acceptabelt. Om det ska vara ett konsensusdokument måste alla finna sig i att komma överens om de gemensamma målen och innehållet, men ni kör ert eget race hela tiden och anklagar andra för att vara odemokratiska.

Anförande nr 182

M a r t i n M i c h e l (mp): Jag har inte påstått att processen har varit odemokratisk, men jag påstår att ni har lagt på politiska värderingar i ett dokument där man borde visa större ödmjukhet och samarbete över partigränserna. Ni har faktiskt inte lyssnat på vad medborgare, politiska kolleger och andra har sagt i de samråd, seminarier och sådant som har varit. Ni har kört ert spår rakt igenom.

Anförande nr 183

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Översiktsplanen har aldrig någonsin varit så förankrad hos stockholmarna som den här är inför kvällens debatt. Det spelar ingen roll att det finns ett antal företrädare för Miljöpartiet som hävdar annorlunda. Det är de facto så. Till och med Martin Michel har vid flera tillfällen själv som privatperson skickat in synpunkter. De finns redovisade här tillsammans med hundratals andra synpunkter.

Men det kan ju vara så, Martin Michel och andra från Miljöpartiet, att en del stockholmare inte delar er uppfattning. Det kan ju vara så att man fortfarande tycker att Stockholm ska växa och att det är positivt att vi nu bygger ett Stockholm som växer samman, där man gående kan ta sig från en plats till en annan och där det är uppenbart att bilen inte längre ska vara i fokus. Ni pratar om ett förslag, ett dokument, som inte finns. Det har aldrig tidigare varit en sådan demokratisk process kring detta. Det har varit gruppleddaröverläggningar, politiska diskussioner, politiska debatter, diskussioner med stockholmarna, samrådsprocess, öppna förfaranden och speciella aktiviteter som stadsbyggnadskontoret och stadsbyggnadsnämndens politiker aldrig någonsin tidigare har engagerat sig i.

Herr ordförande! Jag tycker att det är jättespännande att den debatten pågår. Jag tycker att det är jättespännande att den pågår här inne. Låt oss diskutera hur Stockholm ska växa och att vi möjligen har olika uppfattningar i stället för att hävda en massa saker som inte är sanna.

Anförande nr 184

Martin Michel (mp): Det är riktigt att jag har lämnat synpunkter på översiktsplanen, och det har många stockholmare gjort. Det är jättebra att allt det här som du har beskrivit här i talarstolen har skett.

Men jag hävdar fortfarande att ni inte har lyssnat. Ni har ändå drivit era synpunkter rakt av. Ni har inte tagit hänsyn till alla de samråd, diskussioner och synpunkter som har kommit in; det syns i alla fall inte i resultatet.

Anförande nr 185

Borgarrådet Alvena l (m): Det syns ganska uppenbart i resultatet att vi har lyssnat på stockholmarna. Det är nämligen så att de allra flesta, en kraftfull majoritet, har ställt sig bakom intentionerna i översiktsplanen som har diskuterats och varit ute på samråd.

Det är till och med så att det är en handfull, max en handfull, stockholmare som direkt har vänt sig mot strategin för att Stockholm behöver växa, för att ge utrymme för tillväxt och en bättre ekonomi för Stockholm. Det är en handfull av 800 000 invånare, Martin Michel. Möjligen kan det vara så att någon av dessa personer som har haft sin synpunkten är medlemmar i Miljöpartiet.

Anförande nr 186

Erik Slottnér (kd): Ordförande, fullmäktigeledamöter! Jag vill instämma i den hyllningskör som har varit för Stockholm i de många inläggen som en fantastisk stad att leva och bo i. Jag håller verkligen med om det. Stockholm är och ska vara en växande och spännande storstad som det är spännande både att bo i och att besöka. Det ska vara en stad där nya områden utvecklas, en stad som sjuder av folkliv, en stad som är trygg att vistas i alla dygnets timmar.

Stockholm ska också vara en sammanhängande stad för att stadsdelsgränser inte ska skapa murar mellan människor och där de sociala barriärerna så långt som möjligt bryggas över. I innerstaden utvecklas många nya områden där outnyttjad mark lämpar sig för exploatering. Ett sådant har vi nyligen fattat beslut om, Norra Stationsområdet.

Stockholm måste förtätas också utanför tullarna om Stockholm ska klara av att vara en miljonstad 2030. Ytterstadsområden måste vara attraktiva, och vi måste också öka fokus på så kallad flerkärnighet där ett antal centrum väljs ut som områden som ska utvecklas. Inte minst behövs fler arbetsplatser i ytterstaden för att skapa levande stadsdelar även dagtid. Vi är för beblandad bebyggelse, och därför vill vi gärna se fler bostadsrätter i våra ytterstadsområden.

Stockholms grönområden och närhet till vatten är någonting vi ska värna om och vara rädda om. Grönområdena används flitigt av stockholmarna och skapar unika mötesplatser över generationsgränser. Att ytterligare öka trivseln genom uteserveringar längs kajerna, utveckla grönområdena, öka tillgängligheten till våra parker är viktigt.

Samtidigt som grönområdena värnas kan stora gröna områden skapa barriärer mellan människor. Därför kan vi inte ha som en allmän princip att all exploatering av grönområden ska förbjudas. Snarare kan bebyggelse av befintliga grönområden många gånger leda till ökad tillgänglighet och till att riva sociala barriärer. Exploateringen av Årstafältet är ett sådant exempel.

Jag tycker att översiktsplanen är en inspirerande läsning. Många saker är på gång. Som ledamot i exploateringsnämnden märker jag verkligen hur Stockholm växer, inte minst utanför innerstaden. Jag anser att översiktsplanen lägger en bra grund för en mer sammanhållen stad där stadsdelsgränser inte skapar murar. Översiktsplanen lägger också en grund för en mer levande stad där grönområden utvecklas, där flerkärnigheten betonas och där promenadstaden ytterligare konkretiseras.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 187

Å s a R o m s o n (mp): Herr ordförande! Det är en väldigt viktig debatt vi för här i kväll om den kommande översiktsplanen. Det har sagts många ord, mjuka och varma ord om Stockholms grönområden och Stockholms grönstruktur och hur mycket starka värden dessa områden skapar för boendemiljön och för den levande miljön. Jag tänker ta upp den aspekten särskilt.

Det som har varit positivt i den senare delen av arbetet med översiktsplanen, Kristina Alvendal, är att man har börjat lyssna. Det var en stark strömning av yttranden som kom in som handlade om både behovet av kollektivtrafik och värnandet om gröna ytor och den gröna strukturen. Jag tycker att det är bra att man har börjat ta till sig det. Det finns att-satser som tyder på att man tänker fortsätta att utveckla det. Däremot är det helt undervecklat i den översiktsplan som vi kommer att anta i kväll. Framför allt är det helt undervecklat därför att man helt frångår betydelsen av att peka ut speciella områden som behöver skyddas i någon mening eller där man säger att det eller det området ska fortsätta att vara grön mark och skog.

Frågan om Årstaskogen och Årstaholmen som naturreservat har legat på kontoret nu i fyra år utan att det har blivit några naturreservat även om vi beredde det i många år. Det är en väldigt tydlig punkt där man kan sätta det gröna avtrycket, som stadsbyggnadsborgarrådet nu pratar om. Det tydligaste tecknet hade varit att tala om att det är vissa områden som vi anser ska fortsätta att vara friluftsområden. Vi tycker att Rågsveds friluftsområde är viktigt att utveckla. Vi tycker att Lillsjöparken är ett viktigt grönområde i den delen av staden, inte bara i form av att man ska nyanlägga parker i nya stadsbyggnadsområden. Det är delvis en helt annan sak.

Att nyanlägga parker och grönområden är mycket dyrt i jämförelse med att inte förstöra en existerande skogsdunge. Det är vad ni har gjort de senaste åren och drivit

fram i den politik som ska färga den här översiktsplanen till viss del, till de delar där vi inte är överens. Men, Kristina, vi är helt överens med dig om i vissa delar av exploateringen. Staden behöver erbjuda fler människor ett bra boende och en bra levandemiljö. Om det är vi helt överens i den här salen och helt överens mer eller mindre i staden i övrigt.

Men i de delar som handlar om konflikterna har ni inte lyssnat, och konflikter uppstår på lokalplanet. Vi ser planer som kommer fram nu som är en vision av den här översiktsplanen redan. Vi ser det till exempel på Lilla Essingen. Det är ett område som är fullt tillgängligt och används för bad, båtuppläggning och hundrastning. Det är ett enormt tätbebyggt område vid södra Essingeleden som nu ska exploateras för ytterligare 400—500 bostäder och där man squeasar in en liten gräsyta. Det kallar man att alla har fått en parktillgänglighet och säger att det blir mycket bättre så. Det blir det inte, det blir mindre grönt.

Det är där konflikten ligger, men den debatten ska vi inte ta här i kväll, och det är bra.

Anförande nr 188

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Det är helt riktigt att det finns ett antal väldigt omfattande grönområden i Stockholm som ska vara kvar. Självklart är det, precis som du säger, dyrare att anlägga nya parker än att behålla de grönområden som finns. Trots det gör vi det på redan ianspråktagen mark, till exempel i Norra Stationsområdet, där det kommer att vara en betydande park, kanske den största park vi i modern tid har anlagt i en stadsmiljö.

Översiktsplanen tar ansats i att bevara grönområden just därför att översiktsplanen så tydligt pekar ut vilka tyngdpunkterna är och var någonstans staden ska växa. Det är det som är den stora brytningen med Gluggutredningen, med frimärksplanering. Jag ser det som att med den här översiktsplanen lägger vi Gluggutredningen i papperskorgen, och det är väldigt bra med tanke på grönområdena i Stockholm.

Anförande nr 189

Å s a R o m s o n (mp): Det är ett positivt besked som hade kunnat komma fram tydligare i ärendet. Med detta blir det ingen bebyggelse i de områden där man pekar ut att staden inte ska växa. Där har vi ett grönområde som ska fortsätta att vara ett grönområde.

Men den sittande borgerliga majoriteten har hela den här mandatperioden pläderat för att absolut inte skydda ett enda mer träd i Stockholm. Man har legat på samtliga utredningar om bevarande av naturreservat. Man har konsekvent letat nya parkeringsplatser och höjt bilnormen, men nu kommer man och säger att man ska ha en trädnorm. Det är jättebra, vi behöver fler träd, särskilt i innerstaden, skulle jag vilja säga.

Vi behöver en realism i politiken. Man skulle behöva vara mycket tydligare i översiktsplanen så att den styr mot det gröna. Som det nu är styr den, som Martin Michel säger, för en ökad bilism i och med förbifarten. Den här bygger på att

regionen ska byggas upp med fler bilar i och med förbifarten. Det är vad vi beslutar om i kväll, inte om de fina gröna områden som ni säger.

Anförande nr 190

E i e H e r l i t z (mp): Ordförande, fullmäktige! Det är viktigt när man gör en översiktsplan att man i god tid ritar in var man kan tänka sig kollektivtrafiken ska gå fram. Där bör man göra en reservatsplan för kommande kollektivtrafik och säga: De här reservaten kan vi använda till spårvagnar, till bussar, till framtida automatbana eller något sådant. Det är väldigt viktigt att det finns reservat överallt, för alla möjliga tänkbara banor, även sådana som kanske sedan i verkligheten visar sig inte bli av. Det är bättre att ha för många reservat än att ha för få.

Man kan till exempel lägga mellan Vällingby och Sundbyberg via Beckomberga en bra spårlinje. Det föreslogs i någon landstingsutredning för några år sedan. Det måste vara klart att kunna bygga ut spårväg mellan Vällingby och Åkermynta till Barkarby. Det är konstigt att Barkarby har blivit en så förändrad typ av stadsbild. För 10—15 år sedan skulle där byggas ganska mycket. Man skulle förlänga tunnelbanan från Hjulsta till Barkarby. Det är en ganska billig åtgärd. I dag har det helt fallit bort. I stället talar man om att förlänga tunnelbanan ända från Akalla till Barkarby, vilket blir betydligt dyrare.

Det finns nya växande områden i staden, Telefonplan börjar växa upp. Där bör man titta på möjligheter att lägga ett reservat för framtida spårtrafik, till exempel mellan Älvsjö och Telefonplan.

Till sist är det viktigt med hållplatser. Byten är viktiga när det gäller kollektivtrafik. Det visar sig att bilisterna ofta prioriterar att få byta, det lockar till kollektivtrafik. Därför måste det finnas möjligheter att ordna bra bytesstationer, helst över perrong till viktiga tunnelbanehallplatser och pendeltåghållplatser. Till exempel verkar det som att man i Älvsjö bygger igen möjligheterna att lägga en spårväghållplats ovanpå Älvsjö station. Det hade varit vettigt med en spårväg från Skarpnäckhållet och Hökarängen rakt över mot Fruängen med ett snabbt och bekvämt byte vid Älvsjö.

Nej, jag tycker att det är viktigt att tänka på detta i god tid. Lägg ut rikligt med reservat i översiktsplanen.

Anförande nr 191

R o l f L i n d e l l (s): Ordförande, fullmäktige! Jag tycker att det har varit en mycket intressant debatt. Det var till och med arten och karaktären av en dialog mer än en boxningsmatch som det ofta är här i sådana här frågor. Särskilt är dialogen mellan Kristina Alvendal och Åsa Romson ganska klargörande. Det tycker jag belyser ärendet på ett mycket mer konkret sätt än när man bara läser det.

Jag fäste mig vid stadsbyggnadsborgarrådets inledning där hon trycker på den historiska bakgrunden till stadens utveckling och allt som ligger till grund för hur det ser ut i dag. Jag tror att det är viktigt för oss stockholmare att förstå. Bland annat hyllas Albert Lindhagen och hans plan för Karlavägen, Valhallavägen, med mera.

Jag tycker att det framfördes i en så positiv anda att man nästan förväntar sig bifall från stadsbyggnadsborgarrådet till förslaget i ärende 38 på dagens föredragningslista, och det vore väldigt trevligt i så fall, nämligen en byst eller liknande för att markera Albert Lindhagens betydelse. Vi kanske inte hinner med det i dag.

Som komplement till historieber beskrivningen när det gäller hela stadens utveckling skulle det vara intressant med belysningen av översiktsplansinstrumentets historia. När man tittar på det hur det var tidigare och hur staden var hade vi en gång i tiden generalplanberedningar som antog de stora dragen, de stora målningarna. Generalplanberedningarnas makt var sådan att man många gånger funderade på om det var generalplanberedningens arkitekter eller stadsbyggnadsborgarrådet som bestämde utvecklingen i staden. Men numera är det ändå en demokratisk process när det gäller översiktsplanen.

Jag skulle vilja fästa uppmärksamheten på att nya tankegångar i plan- och bygglagen är att det inte är bara kartritning som det handlar om, utan lika mycket har en översiktsplan ett värde när det gäller olika typer av socialt innehåll. Jag skulle gärna vilja se fortsatt utvecklingsarbete, lite mer beskrivning av vad det är för stadens själ som man vill bevara och utveckla – stadslivet, sociala frågor, hur man ska få en riktig integration mellan olika stadsdelar. Den typen av utvecklingsfrågor tror jag blir viktiga i fortsättningen.

Anförande nr 192

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Det ligger väldigt mycket i de mjuka värdena, som du var inne på i slutet, också integrationsfrågorna. Hur gör vi i en växande stad? Där tycker jag att just den bärande tanken i den vision som läggs fram nu verkligen handlar om hur en del stadsdelar växer samman inom Stockholms stad. Låt oss ta ett sådant konkret exempel som Rinkeby som växer samman med Ursvik i Sundbyberg, där det verkligen blir integration av två helt olika stadsdelar. Framöver kommer invånarna inte att veta om det är Stockholms stad eller Sundbyberg. Det kommer att knyta samman en station för tvärbanan. Det är oerhört viktigt att arbeta vidare med.

För övrigt har Albert Lindhagen sin byst här, så han har en byst även om den är lite introvert placerad.

Anförande nr 193

R o l f L i n d e l l (s): Det är en bra början. Då kan han få en komplettering i utelivet, gärna i anslutning till hans stora idé om stjärnformade stadens utveckling, Karlaplan, det som numera är av riksintresse.

Jag tycker att fortsättningen ska bli intressant. Det gäller att se inte bara på den fysiska strukturen utan också på det sociala innehållet för att man verkligen ska få en integration i den här staden.

Anförande nr 194

M å n s A l m q v i s t (v): Herr ordförande! Borgarrådet Alvendal inledde med en kort exposé om stadsbyggnadsideologi genom tiderna i Stockholm. Jag tyckte att

hon beskriver översiktsplanen som ett brott med modernismen. Jag skulle snarare vilja beskriva det som att brottet inte sker nu, utan vägen bort från modernismens avsigidor har varit en successiv utveckling som skett gradvis över en ganska lång tid och varit förankrad över partigränserna. Tyvärr finns det, tycker jag, inslag i översiktsplanen som minner om modernismens just sämre sidor.

Distanseringen från den teknokratiska, ekonomistiska modernism som stadsplanideal började i vänstern med striden om almarna och miljörörelsens intåg på 70-talet. Just trafikpolitiken har varit central för oss eftersom trafiklösningarna har ett så starkt samband med stadsplaneringen. De tenderar att strukturera stadsplaneringen väldigt mycket.

Det tydligaste exemplet på en sådan strukturering just nu är Förbifart Stockholm, ett 27 miljarders projekt som är ett eko från 60-talet. Effekterna av det projektet strider helt mot själva andan i översiktsplanen. I stället för att stödja en förtätning av regionen skapar den här leden incitament för en utglesning av regionstruktur och ett ökat bilberoende.

Stockholms trafikproblem är typiska för en storstadsregion, skulle man kunna säga. Huvudproblemet är infartstrafiken, inte förbifartspassagerna. Det är runt 5 procent av trafiken som är av karaktären förbifartstrafik. Problemet är att de flesta ska in till staden. En förbifart är en ideal eller genial lösning för en ort som Tierp till exempel där problemet är det motsatta, att 95 procent ska åka förbi och 5 procent ska in.

Förbifarten skulle jag vilja säga är ett gammaldags modernistiskt projekt, mer en trafikseparering som ideal. Det är motsatsen till det som Alvendal har talat så väl om. Ska det vara värt de väldigt vackra ord som jag kan instämma i kan man inte släppa fram förbifarten med rakt motsatt verkan. Därför måste den strykas och utgå från översiktsplanen.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets förslag.

Anförande nr 195

Borgarrådet **A l v e n d a l** (m): När det gäller motorvägar är jag nog för en trafikseparering. Vi har haft en annan aspekt inom modernismen att beakta, och det hade att göra med att bygga det moderna Stockholm city. Då stoppades planerna att dra in motorvägar, flera stycken, intill Stockholms innerkärna. Det var verkligen för väl att de planerna stoppades.

Vi fick en rad parkeringshus som vi sedan i efterhand har försökt förvandla tillbaka till bostäder och liknande, vilket har fungerat så där. Några lysande exempel har vi ända. Men vi ska ha motorvägar som leder trafiken runt staden, du var också inne på det. Till och med Tierp har det så. Då är det väl lämpligt att även Stockholm ska ha det.

Anförande nr 196

M å n s **A l m q v i s t** (v): Men Stockholms problem är inte desamma som Tierps. Problemet är inte att folk vill åka mellan Järfälla och Södertälje eller mellan

Uppsala och Södertälje. Problemet är infartstrafiken. Det man gör är att man satsar 27 miljarder på det här projektet, 27 miljarder som skulle ha satsats på någonting annat, till exempel en bättre kollektivtrafik och en miljösanering av de leder, exempelvis Essingeleden, som går rakt genom Stockholms innerstad. Den lösningen blir permanentad med förbifarten för åtminstone 50—60 framåt. Det är det ställningstagande som du får ta ansvar för som stadsbyggnadsborgarråd. Det skulle jag inte vilja göra.

Anförande nr 197

A b i t D u n d a r (fp): Vid det här laget har det mesta sagts, men det har varit mycket intressant. I min egenskap av ledamot i stadsbyggnadsnämnden tycker jag att det har varit mycket intressant att läsa de hårda frågorna och se processen. Översiktsplanen är ett svårt dokument att hantera, men det har varit mycket spännande.

För min del har jag varit aktiv i processerna genom att ha kontakt med medborgarna, för tillfället med ungdomarna. Det har varit mycket spännande att få veta vilken stad de vill ha, hur de ser på staden, den nuvarande och i framtiden. Vilka problem ser de i vår stad? Det har också varit mycket lärorikt.

Det andra som jag för min del har varit funnit spännande och intressant är som jag nämnde att man nu slutar att bygga som man gjorde förut, de senaste tio åren, att bygga sovande förorter för sig, industri för sig, sedan arbetsplatserna för sig. Nu är det en framtidsanda, och man bygger där det är attraktivt och där det finns bra infrastrukturer.

En sak som har varit uppe och som är viktig i stadsplaneringen förutom de hårda frågorna är att se de mjuka frågorna, de sociala frågornas betydelse. Jag har en bakgrund som socialpolitiker. Plötsligt inser jag hur viktigt det är att se den kopplingen. Det är mycket intressant. Även i byggplaneringen måste man ta till sig detta, annars kan det bli för sent och kräver oerhört mycket resurser. Vi kan inte åtgärda den skada som har skett om man bygger allt separerat från varandra, skilda världar nästan på samma gata. Det är viktigt att redan vid planeringen ta till vara de olika kunskaperna och erfarenheterna. Det tycker jag är oerhört viktigt. Trygghet har nämnts tidigare, och inte minst har den sociala integrationen till exempel mellan Årsta och Örsberg nämnts.

Som sagt har det varit mycket, mycket spännande. Det är en översiktsplan som verkligen är modern. Det kan finnas olika uppfattningar om detaljerna, men i det stora hela är det en översiktsplan som passar Stockholm.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 198

M å n s A l m q v i s t (v): Herr ordförande! Det var just det jag menade med mitt förra inlägg, Abit. Det är väldigt fina ord, och vi är överens om allt det. Men samtidigt släpper ni fram en förbifart med rakt motsatt effekt. Den skapar grunden för lokaliseringar långt ut i regionerna, glesa villaområden, precis bort från den täta staden. Den understöder en struktur där man bor i ett bostadsområde, man handlar i

ett handelsområde, man jobbar i ett företagsområde. Det är en gammal typ av struktur. Om ni så att säga tog översiktsplan på allvar skulle ni ta ställning mot förbifarten och för en mer modern och stadsmässig lösning.

Anförande nr 199

A b i t D u n d a r (fp): Skillnaden är att vi vill bekämpa bilismen, vi vill bekämpa koldioxidutsläppen. Förbifarten innebär att man slipper använda bilen för att åka genom staden, åka i ringar. Detta är ett miljövänligt alternativ. Jag vet var ni står, men jag är helt övertygad om att det här projektet kommer att gagna Stockholm och även bidra till en bra miljö i Stockholm och för stockholmarna. Inte minst förbättrar det framkomligheten.

Anförande nr 200

M a t s B e r g l u n d (mp): Herr ordförande, fullmäktige! Jag tänkte säga några ord om sådant som inte nämns speciellt mycket, varken här i debatten eller i förslaget till översiktsplan, nämligen skyddet för kulturmiljön. Jag tillhör de många som tog tillfället i akt och skickade in ett personligt yttrande i remissomgången. Det svar jag fick är måhända ett enstaka men ändå ett belägg för att det inte beaktades speciellt mycket. Jag skulle vilja se mer kultur.

I översiktsplanen behandlas kulturen extremt kortfattat, och dessutom i en märklig kombination med sådana saker som upplevelser, besöksnäring, evenemang, nya och spännande byggnader, i en väldigt kommersiell kontext. Det tycker jag är problematiskt. Det konstateras varken att kulturlivet i Stockholm ska utvecklas eller hur det i så fall ska utvecklas. Det tycker jag är problematiskt.

Det behövs en starkare strategi för kulturen. Fler stockholmare, i synnerhet barn och unga, måste ges möjlighet att själva ägna sig åt kulturella aktiviteter, uppleva kultur både vid speciella tillfällen som besök på teater och bibliotek och i vardagen.

I stadsplaneringen måste man satsa på konstnärlig utsmyckning av det offentliga rummet och skapa fler kvalitativa icke-kommersiella mötesplatser, ställen där man kan träffas utan att nödvändigtvis behöva betala för sig. Det behövs också kommersiella mötesplatser, speciellt i vissa ytterstadsdelar där det saknas sådana. Det ska vi inte sticka under stol med, absolut.

Vi måste låta kulturen ta plats, både i ytterstaden och i innerstaden. Vi behöver kvarternära kultur så att stadsdelarna blir olika och unika, något vi pratade om i den förra debatten.

Vad gäller kulturmiljön ägnades i den förra översiktsplanen 16 sidor åt kulturmiljön. I det förslag som presenteras nu finns i princip ingenting, utom ett litet stycke som har tillkommit i den senaste omgången, men i det stycket står ingenting i princip.

Det är oerhört betydelsefullt att de kulturhistoriska värdena i stadens kulturmiljö bevaras intakta, och det måste betonas i översiktsplanen och alltid beaktas vid varje planprocess och i varje ombyggnad av staden.

Byggnadsordningen saknas. Det bör vara en del av översiktsplanen.

Stadsmässighet och kulturmiljö måste komma in i processen.

Det saknas också något om kulturmark. Det måste också in.

Anförande nr 201

T e r e s L i n d b e r g (s): Tack, fullmäktige, för en givande och rolig debatt! Jag lyssnade intresserad på Kristina Alvendals inledningsanförande. Hon pratade om Clas Fleming och Albert Lindhagen och idén om den klassiska staden, om att brottet skulle ha kommit med modernismen på 30-talet. Jag skulle vilja läsa slutet på Strindbergs dikt Esplanadsystemet som tar sin början i den täta staden och avslutas med:

--"Vad skall ni bygga här, min vän?/Skall här bli nya Villastaden?"

--"Här skall ej byggas upp igen!/Här röjes blott för Esplanaden!"

--"Ha! Tidens sed: att riva hus!/Men bygga upp -- Det är förskräckligt~"

--"Här rivs för att få luft och ljus;/är kanske inte det tillräckligt?"

Man skulle nästan kunna tolka Strindbergs dikt som ett modernistiskt manifest, just Lindhagens esplanadsystem. Som tur var, kanske man ska säga, genomfördes inte esplanadsystemet fullt ut, för det innebar så extremt mycket kostsamma delar i staden.

När det gäller promenadstaden nämns inte den över huvud taget i stadsbyggnadskontorets förslag till översiktsplan. En promenadstad är förvisso en framgångsrik retorisk ansats från borgarrådet men egentligen utan något nytt innehåll. En promenadstad kräver gångtrafikvänliga miljöer. Kring detta saknas ett resonemang. Det krävs en täthet i bebyggelsen som gör att folk faktiskt går och får anledning att gå.

Det är klart att man via stråk kan knyta ihop olika stadsdelar. Man kan mycket väl gå från Björkhagen till Kärrtorp, men det finns inte så mycket anledning att göra det.

Jag skulle vilja tacka borgarrådet för den arkitekthistoriska exposé vi har fått. Egentligen väcker den fler frågor än ger svar. Att hävda att vi återgår till att i Flemings och Lindhagens anda planera staden efter en klassisk modell kvarter för kvarter är direkt felaktigt.

Det är en översiktsplan vi i dag antar och inte en detaljplan, och det är väl tur. I Lindhagens och Flemings anda hade vår översiktsplan just varit en detaljplan för hela staden. Men det är den inte utan en översiktsplan, och det tycker jag är ganska bra.

Anförande nr 202

M a r i a H a n n ä s (v): Jag skulle vilja nämna några ytterligare skäl till att vi vill återremittera ärendet, men så kom jag på en sak först: Heder åt

stadsbyggnadskontorets tjänstemän. Jag vill hålla med Kristina där och andra som sagt att de har gjort ett jättebra jobb. Jag tycker att det här har varit den bästa processen någonsin när det gäller översiktsplan. Vi har inte haft så himla många översiktsplaner att hantera. Det här har som sagt varit den absolut bästa, och den har definitivt inte varit odemokratisk, det tycker jag inte. Väldigt många människor har fått komma till tals. Jag tycker att de har jobbat mycket bra.

Sedan är det en politisk styrning när resultatet kommer fram, det går inte att sticka under stol med det. Det lyser igenom på en del håll. Men jag tycker att det är ett väldigt bra jobb, det vill jag säga.

Några saker till som inte belyses tillräckligt och som ska vara med i en översiktsplan. Det är olika former av bedömningar av risker. Där finns det en sak som är väldigt viktig men som inte tas upp tillräckligt bra. Det handlar om Slussen och vattennivåerna i Mälaren, vattennivåerna i Östersjön som på kort och lång sikt kommer att förändras. Det finns inte alls ett scenario hur det ska lösas, det är en stor miss.

Likaså är jämställdhetsperspektivet inte tillräckligt bra belyst. Kvinnor åker till exempel mycket mer kollektivt, medan män åker bil. Kollektivtrafik är väldigt viktig, viktigare än vägar, tycker jag.

Det handlar om hur man bygger. Det byggs överallt täckta arkader som gör att man inte får regn på sig stup i kvarten, men i den här staden bygger man bort de arkader som finns.

Någon borgerlig politiker sade någonting om att gröna områden kan vara barriärer. Vi tycker att man ska satsa på flera strategiska områden i stället där det är riktiga barriärer genom överdäckningar. Nynäsvägen är en barriär. Sådana barriärer kan man få bort genom överdäckningar. Andra strategiska områden är Snösätraområdet, som är ett väldigt viktigt område.

Tillgängligheten har jag pratat tidigare om. Vi vill inte heller att våra områden ska bli sammanvuxna på det sätt som beskrivs i planen. Gröna stråk i våra förorter är viktiga. Det är sådana kvaliteter som människor som bor där enligt gjorda undersökningar tycker är det absolut viktigaste.

Till sist om promenadstaden. Teres Lindberg nämnde att man kan promenera från Kärrtorp till Björkhagen. Det är precis där jag gick i går. De som orkar gå går ändå.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation som innebär återremiss.

Anförande nr 203

Borgarrådet A l v e n d a l (m): Du har helt rätt i fråga om överdäckningarna, som verkligen blir A och O när det gäller att bygga samman och skapa en möjlighet och en vision om en promenadstad. Jag ser framför mig att det ska vara möjligt framöver att ta en stadspromenad från Skanstull över till Gullmarsplan och fortfarande känna att man känner sig på Götgatans förlängning i en överdäckad miljö där vi har en tät bebyggelse utefter sidan och där det finns butiker, restauranger, kaféer och kulturverksamheter och allt vi här i fullmäktige har nämnt i en levande stad.

En levande stadsmiljö är också en trygg miljö, apropå det som du tar upp kvinnor som är inriktade på kollektivtrafiken. Det är helt rätt, som du säger, att det är fler kvinnor som använder kollektivtrafiken än män. Det är också fler kvinnor som känner sig otrygga, och det är en utmaning att ta på allvar.

Anförande nr 204

M a r i a H a n n ä s (v): Götgatan är bra som den är, men Nynäsvägen blir ett annat slags gata med en överdäckning och på ett annat sätt. Man behöver inte plagiera just Götgatan. Det behövs inte, tycker jag.

Anförande nr 205

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (mp): Först yrkar jag bifall till Miljöpartiets förslag i kommunstyrelsen.

Jag har ett visst problem med den här översiktsplanen. Den lider av en viss otydlighet. Det är en lite svag översiktsplan. Den tillåter i princip allt överallt. Men samtidigt är den inte heller ett ordentligt stöd för någonting. En översiktsplan ska ge ett stöd för utvecklingen, och det här är en brist. Att man ska arbeta med tematiska tillägg är också något otydligt. Vad är det för juridiskt fynd och status?

När jag säger ordet tyngd tänker jag på tyngdpunkterna. De borde nog konkretiseras bättre. Det borde ha varit färre tyngdpunkter som man arbetat med. Då hade man kunnat göra en bättre prioritering av vilka man satsar på.

Stråken är också en luddig beteckning som borde ha konkretiserats. På vilket sätt ska man arbeta med de här stråken?

I och med otydligheten i översiktsplanen har vi problemet med frimärksplaneringen. Frimärksplaneringen i många av våra förorter behöver bromsas. En tillväxt i utpekade stadsutvecklingsområden kan man förorda. Men förorter kan inte alltid på ett bra sätt omvandlas till en tät stad utan att den förlorar sina kvaliteter. Det blir inte innerstad som resultat, utan bara en sönderbyggd förort när man smacker in en mängd punkthus eller radhus i olika lägen. Det blir inte riktigt kvartersinnerstaden.

De kompletteringar som görs måste ske med varsamhet och i dialog med befolkningen. Där har medborgarinflytandet verkligen kommit på undantag i planeringen. Man måste föra besluten närmare stockholmarna. Man måste ha öppna nämndsmanträden. Vi måste arbeta områdesvis.

Vi vill öka medborgarnas delaktighet och inflytande i stadsplaneringen. Med områdesplaneringen som ett steg i översiktsplanen och på detaljplanenivå kan man inkludera medborgarna på ett mycket bättre sätt i ett tidigt skede. Man bör använda en omvänd planprocess, som vi faktiskt gjort en gång, överallt där man kan göra så.

Ett problem som vi har sett med den här översiktsplanen är att den ger ett dåligt skydd för trädgårdsnära grönytor gentemot olika exploateringsintressen. Det är en viktig uppgift för en kommun. Majoriteten av Sveriges befolkning bor i tätorter, och statistiken visar att det är i våra tätorter som grönytorna minskar alltmer. Det borde

vara så att utgångspunkten är att mark och vatten för friluftsliv och biologisk mångfald har lika stort värde som mark för vägar, bostäder och arbetsplatser.

Anförande nr 206

L e i f R ö n n g r e n (s): Herr ordförande! Jag tänkte bara säga att jag till min glädje noterade att föredragande borgarråd kommer med ett utmärkt förslag i bilaga 8. Jag var upprörd i samband med budgeten att man smög in och planerade in alla servicehus i bilaga 14 i budgeten. Men i bilaga 8 i riktlinjerna för bostadsförsörjning slår man fast att alla servicehus ska bibehållas och att man äntligen ska göra en efterfrågeanalys. Det är glädjande.

§ 17 Slutrapportering av klimatinvesteringsprogram 2005-2008 (utl. 2010:27)

Anförande nr 207

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Vi har i Stockholm haft ett klimatinvesteringsprogram som har fått ett stöd av staten men även finansiering från staden. Det har varit ett antal olika projekt mellan 2005 och i dag som pågår fortfarande och som har stor betydelse för att minska våra klimatutsläpp. Tyvärr finns inte längre klimp kvar. Man har från den moderatledda regeringen avskaffat det, vilket naturligtvis är väldigt sorgligt. Totalt sett i Sverige minskade faktiskt växthusutsläppen med 1,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter om året. Det har de här klimppengarna bidragit till. Det motsvarar 1,7 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaserna, vilket är en riktigt viktig insats.

Vad gjordes i Stockholm? Vi hade till exempel miljöanpassning av förskolors energianvändning. Vi hade tankstationer för biogas, fler miljöbilar i Stockholm, vi hade till exempel projektet Cykelstad Stockholm, informationsinsatser, stöd till bilpooler, kvalitetssäkring av företagens transporter och resor.

Det här är några exempel på de viktiga klimatsatsningar som har gjorts i samarbete med staten och kommunen. Vi är väldigt glada över att man har gjort detta och tycker att vi måste fortsätta med samma höga ambitionsnivå i framtiden. Ibland behöver man helt enkelt jobba aktivt från kommunens sida för att hitta de nya lösningar som bidrar till att vi får ned växthusutsläppen.

På riksnivå har man avskaffat klimpbidraget, något som vi tycker är väldigt sorgligt. Man har ersatt med någonting som i och för sig är bra, projektet om hållbara städer, men som är mycket mindre omfattande och som inte har ett klimatfokus.

Vi tycker ändå att man måste avrunda den här tiden som har varit, och vi känner själva ett stort ansvar för att de här klimatprojekten har genomförts i Stockholm. Jag vill helt enkelt avrunda på detta sätt i samband med denna rapportering.

Anförande nr 208

M å n s A l m q v i s t (v): Herr ordförande! Jag ska fatta mig kort. De här klimatinvesteringsprogrammen har varit väldigt framgångsrika. Det är något som Vänsterpartiet har drivit mycket på riksnivå. Det är viktigt att man gör en avrapportering. De här programmen är definitivt något som behöver utökas. Jag hoppas att vi kan göra det efter valet i höst.

Jag vill bara hänvisa till det särskilda uttalande som finns i protokollen från bland annat borgarrådsberedningen.

Anförande nr 209

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Herr ordförande! Det här är en slutrapportering av ett program som gäller den tidigare majoritetens klimatpolitik. Det finns vissa saker som har kunnat göras på ett bra sätt utifrån det program som fanns. Men nu är det ny

tid, och vi gör en satsning som är helt enormt stor och omfattande från stadens sida när det gäller klimatarbetet inte minst i det befintliga bostadsbeståndet. Tack vare att vi har en mycket aktiv och offensiv försäljningspolitik får vi intäkter och kan använda de pengarna på det sätt som vi själva avgör utan att vi behöver gå till staten och be om lov.

Jag tyckte att det var på sin plats att påpeka detta i det här sammanhanget. Dessutom finns som sagt programmet för hållbara städer där staden har fått pengar för den delen. Framför allt skulle jag vilja göra fullmäktige uppmärksam på att det omfattande programarbete i det befintliga beståndet som den nuvarande majoriteten gör och de oerhört ambitiösa planer vi har inför framtiden när det gäller klimatarbetet i övrigt. Bland annat manifesterar det sig i Norra Djurgårdsstaden.

Med detta yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 210

Borgarrådet R u w a i d a (mp): Jag blir lite förvånad när jag hör Ulla Hamilton här beklaga sig över klimpprojekten. Självt brukade hon prata i medier om klimppengar och mångmiljardsprojekt under de tre första åren av den här mandatperioden. Det är de pengar man har haft för klimatarbetet i Stockholms stad. Jag blir förvånad när hon går upp och nästan angriper de projekt som har genomförts. Jag trodde att biogastankstationer, miljöbilar, Cykelstad Stockholm, den informationsinsats som man gjort tillsammans med landstinget, var någonting som Ulla Hamilton var väldigt nöjd och stolt över. Jag misstog mig visst.

Anförande nr 211

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Då undrar jag hur Yvonne Ruwaida lyssnar. Jag sade att jag tyckte att många av projekten var bra. Du hörde tydligen inte det, och man hör det man vill höra.

§ 18 Försäljning av Stockholms Hamn AB:s aktieinnehav i dotterbolaget Stockholms Stuveri och Bemanning AB (utl. 2010:28)

Anförande nr 212

Borgarrådet Hamilton (m): Det är två viktiga ärenden som vi har framför oss, dels försäljning av stuveriet, dels försäljning fordonsgasbolag. Båda dessa ärenden är viktiga för att vi ska få en bättre fungerande marknad i Stockholm.

Jag vill börja med att ett citat från det kommande numret av Via, Stockholms hamnars tidning. Där står det: I april tar logistikentreprenader över stuveriet. Det är ett steg i hamnens utveckling mot att bli en värld där andra aktörer driver verksamheterna. Privata stuverier är i dag inget nytt. På 50-talet fanns det ett stort antal privata stuverier, och jobben ropades upp i Gula gången i Slussen.

Det här är ett arbete som handlar om att vi för flera år sedan drog i gång ett arbete kring stuveriet i Stockholms hamnar. Det var då vi påbörjade arbeten, en förlustverksamhet som numera är en vinstverksamhet. Det har skett en fantastisk upprustning av stuveriverksamhet, med ett fantastiskt engagemang och vilja från både ledningen för stuveriet och alla andra som jobbar inom stuveriet.

Det framgår också av tidningen att det inte kommer som någon som helst överraskning bland medarbetarna i stuveriet. För att citera en av medarbetarna: Den nya ägaren verkar väldigt seriös, och jag hoppas att han hittar fler öar i skärgården för oss. Jag hoppas den nya arbetsgivaren kan hitta flera arbetsuppgifter åt oss, utveckling under de senaste åren har gått mot mindre personal och färre arbetsuppgifter.

Det är en viktig del i det arbete som nu sker att se till att det finns en trygghet och en stabilitet som är bredare än bara hamnens verksamhet för stuveriet.

Vi ser redan nu när det har blivit klart vem som kan ta över verksamheten att aldrig någonsin tidigare har stuveriverksamheten haft så långsiktiga avtal som man kan få nu: femårsavtal med Tallink, treårsavtal med Viking Line. Det har aldrig tidigare inträffat. Man tittar på andra jobb runt om i hela landet på ett sätt som man aldrig hade kunnat göra om man skulle vara kvar inom hamnens verksamhet.

Det här är en utveckling som ligger helt i linje med vad som sker på många andra håll runt om i landet. Man kan till exempel titta på om man inte skulle kunna lägga anbud på ro-ro-verksamheten i Göteborgs hamnar. Det är nämligen så, kära fullmäktige, att den majoritet som sitter i Göteborg och styr över Göteborgs hamnar, en majoritet som består av socialdemokrater och miljöpartister, håller på att göra precis samma sak som vi gör här i Stockholm. De vill gå över till att hamnen ska ha en landlordverksamhet, som de säger, det vill säga fokusera på myndighetsutövningen och den delen, medan man ser till att privata aktörer bedriver verksamheter som stuveriet bland annat.

Det ska bli intressant att följa den utvecklingen när det gäller logistikentreprenaders verksamhet och den fantastiska möjlighet som stuveriets medarbetare kommer att få

genom att det här bolaget kommer att utvecklas och kommer att få möjlighet att jobba på många andra håll i landet.

Jag är helt övertygad om att vi kommer att se en fantastisk utveckling på det här området. Om det är dogmatiskt och ideologiskt att se till att jobben blir fler och bättre är jag hemskt stolt över att vara dogmatisk och ideologisk.

Jag tycker att det är en otroligt viktig fråga. Vi har ett alldeles utmärkt tillfälle att ta ett steg som vi inte tagit tidigare, till fromma för stuveriets medarbetare och till fromma för en utveckling när det gäller logistikområdet, som vi bara ser början av i Sverige. Det skulle vara fantastiskt roligt om det här företaget om något år skulle kunna vara den som driver och sköter stuveriverksamheten i Göteborgs hamnar. Det vore ett bra kvitto på att vi har gjort något väldigt bra när vi säljer det här bolaget.

Herr ordförande! Med det yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 213

S t e f a n N i l s s o n (mp): Det här är ett stort och viktigt ärende och förtjänar en rejäl debatt. Vi i Miljöpartiet vill därför bordlägga ärendet, så jag yrkar på det.

Anförande nr 214

A n n M a r i E n g e l (v): Skälet till att vi vill återremittera ärendet är att klockan snart är 22. Det här är ett stort och viktigt ärende men som det inte finns tid för att diskutera nu.

Anförande nr 215

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Det kan knappast ha varit någon nyhet för oppositionen att det här ärendet stod på föredragningslistan. Det framgår väldigt tydligt av handlingarna att det finns ett visst intresse av att vi fattar beslut i dag. Då hade vi möjligtvis kunnat önska att man hade sansat sig lite grann i debatten tidigare så att vi hade kunnat ta beslutet i kväll och att inte hela Miljöpartigruppen gått upp, den ena efter den andra, i debatten.

Jag yrkar avslag på förslaget om bordläggning.

Anförande nr 216

T e r e s L i n d b e r g (s): På motsvarande sätt kan man tycka att majoritetens planering borde te sig något bättre än att lyfta fram så pass många stora ärenden på ett och samma fullmäktige.

Jag yrkar på bordläggning av detta ärende.

§ 19 Försäljning av Stockholms Vatten AB:s aktieinnehav i dotterbolaget Stockholm Vatten Utveckling AB (utl. 2010:29)

Anförande nr 217

Å s a R o m s o n (mp): Allra först tycker jag att ärendet borde bordläggas av tidsskäl, men jag förstår att ni vägrar att göra det i dag, så får vi hantera det här som vi kan från oppositionens sida.

Ärendet gäller att sälja fordonsbolaget Stockholm Vatten. Ärendet är helt undermåligt för den behandling vi ska ha i fullmäktige. Det är oerhört strategiskt beslut kring hur vi hanterar hela den biogasenergiutveckling som har varit i Stockholm. Vi har ett antal frågor där vi anser att ärendet bör utredas ytterligare efter en minoritetsåterremiss.

Jag ska föredra de frågor som vi vill att man ska titta på.

Vi vill att man tittar på hur en försäljning av de markområden som försäljs tillsammans med det här bolaget begränsar möjligheterna att bygga ut den verksamhet som Stockholm Vatten fortsättningsvis har i de här reningsverken, eftersom det är en integrerad del av reningsverken.

Det är viktigt i det här ärendet att köparen visar sig klara de investeringar till utveckling av fordonsgas som Stockholm så starkt behöver. Vi tycker därför att det är oerhört anmärkningsvärt att det här ärendet inte innehåller en mycket tydlig redogörelse för hur köparen kommer att kunna hantera den här uppgiften. Det påstås till exempel att den här köparen bara gått på rykten på marknaden. Snarare vet vi att våra närmaste grannar i Södertälje och på Södertörn har enorma problem med den köparen, som de fick lov att sparka ur det projekt för reningsverk de hade på grund av att han inne hade kapacitet att investera och inte klarade sina betalningar.

Naturligtvis måste det här ärendet kompletteras, som diskuterades tidigare under interpellationsdebatten.

De här frågorna är väsentliga, och jag kommer att begära ordet ytterligare för att diskutera dem. Jag kommer med yrkanden i handskrivna form eftersom vi inte har någon möjlighet att koppla upp oss i den här salen. Våra datorer klarar inte nätverket, och vi får inga koder. Det är också en bra arbetsförutsättning för fullmäktigeledamöter!

Anförande nr 218

C a t h a r i n a T a r r a s - W a h l b e r g (s): Herr ordförande! Socialdemokraterna yrkar också på återremiss av det här ärendet med hänvisning till de punkter som redovisats.

Anförande nr 219

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Jag instämmer i att det här är ett oerhört viktigt ärende, och det är just därför som det är viktigt att vi ska fatta beslut i det. Vi är i stort behov av att få lite bättre ordning på fordonsgasmarknaden i Stockholmsregionen. Bland annat behöver vi fler aktörer på marknaden, och det här ärendet ger en mycket bra grund för att se till att vi faktiskt får en bättre fungerande marknad i Stockholmsregionen.

Jag måste säga, herr ordförande, att jag tycker att det är ytterst anmärkningsvärt med påståendena gentemot bolaget, både tidigare i dag i interpellationsdebatten från Jan Valeskog och nu från Åsa Romson med tanke på att Göran Persson, förre statsministern, är ordförande för det här lycksökande bolaget som ni tycker inte ska ägna sig åt de här verksamheterna och säger att de betar sig konstigt i Södertälje. Det är ett bolag som är mycket uppmärksammat internationellt sett. Jag tycker att det känns trevligt och bra att de vill ta hand om biogasverksamheten på det sätt som de har förklarat sig beredda att göra.

Jag beklagar, herr ordförande, att oppositionen ska ägna sig åt att filibustra i den här frågan när vi verkligen har stort behov av att få ordning på det här området.

Anförande nr 220

Å s a R o m s o n (mp): Såvitt jag vet är filibustring att man står i talarstolen och talar hur länge som helst. Det var just det som miljöborgarrådet uppmanade till, att vi ska stå här hela natten och debattera den här frågan.

Jag inledde med att säga att det här är en oerhört viktig och strategisk fråga för Stockholm. Den vill vi ha tid att debattera. Vi vill också ha ett underlag som gör att den debatten är värd att ta. Det här underlaget visar inte på den kvaliteten. Ni har hastat igenom ärendet. Ni har letat och letat efter en köpare för ett ideologiskt köp för en verksamhet som ni själva inte vill sköta. Det blir inte fler aktörer, Ulla. Det blir samma aktörer. Det blir lika många aktörer. Det blir att staden inte är en aktör och att det här bolaget ska vara en aktör.

Vi tycker att marknaden hade krävt lite mer eftertanke och betydligt bättre underlag.

Nu ska jag fortsätta med de frågor som vi vill ha utredda. Det är ju borgarrådet som vill att vi ska debattera.

Vid återremissen vill vi vidare utreda följande. Om köparen visar sig inte klara av investeringar för utveckling av fordonsgas i de här anläggningarna som föreslås säljas, hur ska staden hantera att viktiga anläggningar som är integrerade i Stockholm Vattens anläggningar ändå kan utvecklas för att klara att förädla råvaran till fordonsgas? Det kommer fortsättningsvis att vara av intresse i den här staden.

Vi undrar vidare: Hur påverkas miljötillstånden för reningsanläggningarna och respektive separerade fordonsgasanläggningar? Det redovisas inte heller hur man tänker hantera det vid försäljningen, och det är integrerade fastigheter till viss del.

I ärendet behöver också redovisas de investeringar som statens och stadens skattepengar klump, som vi just hörde en slutredovisning kring, ska användas. Det är stora investeringar i de här anläggningarna. Hur kommer det att se ut vid avyttringen? Det är inte så att man har fått full avkastning på de investeringarna.

Vi vet angående den ekonomiska bilden att man i ärendet försöker påskina att det är en oerhört god ekonomi. Men vi tror inte att man riktigt har tillräckligt på fötterna där.

Till slut en sjätte fråga: Vi vill att Stadshus AB bedömer hur ett avstående från försäljningen och en behållning av anläggningarna skulle påverka Stockholm Vattens verksamhet och ekonomiska ställning om fem respektive tio år.

Man kan säga att det övergripande i det här är frågan: Hur ska Stockholm klara att producera mer biogas? Nyckeln till produktionen av biogas för Stockholm ligger i de råvaror som vi kan producera ifrån. I dag produceras den biogas som finns i Stockholm helt av råvaror som kommer från stadens verksamheter. Att då säga att staden inte har någonting med den här verksamheten att göra, att vi ska avyttra den till en annan aktör tycker jag är att se oerhört ostrategiskt på frågan.

Jag tror att våra kolleger som satt här i salen när man sålde Birka Energi har flera gånger nu i efterhand tänkt efter om det verkligen var rätt. Jag tror att vi kan komma att ställa samma fråga om vi tar det här överilade beslutet.

Anförande nr 221

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Herr ordförande! Jag kan bara konstatera att oppositionen måste ha kommit till en väldigt sen insikt i denna fråga, eftersom ni inte har gjort annat än bara rakt av yrkat avslag på förslaget till beslut i kommunstyrelsen.

Anförande nr 222

Å s a R o m s o n (mp): Vi har ett avslagsyrkande och en yttrandetext som är brukligt i kommunstyrelsen. I yttrandetexten ställs det flera frågor, och flera av de frågorna har jag här specificerat därför att jag är angelägen om att vi verkligen får ärendet berett här i fullmäktige. Det är kutym när man yrkar på minoritetsåterremiss att man specificerar frågorna.

Jag hoppas att miljöborgarrådet inte känner att hon på något sätt fått utpekande att hon inte drar fram bra ärenden. Vi försöker bara hjälpa till med en bra ärendeberedning här.

Anförande nr 223

A n n M a r i E n g e l (v): Ordförande, fullmäktige! Om det är så som majoriteten uttryckligen säger att den här försäljningen inte är ideologiskt motiverad utan bara en bra affär och sakligt motiverad, då borde ni inte ha några invändningar mot att återremittera ärendet för att svara på ett antal frågor som handlar om det sakliga innehållet.

Vi tillstyrker naturligtvis förslaget om en minoritetsåterremiss i dag för att få svar på frågorna och få tillfälle att diskutera den här affären. Den är otroligt viktig för Stockholms framtid. Jag vill också referera till Birka Energi.

När det handlar om våra tidigare ställningstaganden har vi yrkat avslag på den här affären. Eftersom ni i alla fall vill genomdriva den måste vi få svar på ett antal viktiga frågor.

Anförande nr 224

Borgarrådet H a m i l t o n (m): Om nu oppositionen är så oerhört angelägen om att få svar på frågorna, varför har ni då inte ställt dem tidigare under kvällen utan kommer först nu?

Anförande nr 225

A n n M a r i E n g e l (v): Jag vet inte om borgarrådet har varit här, men tidigare under kvällen har vi diskuterat andra viktiga frågor. Den här frågan har inte varit uppe tidigare under kvällen, och det är nu när vi kommer till det här ärendet som vi yrkar på återremiss.

Anförande nr 226

Borgarrådet E d h o l m (fp): Herr ordförande! Jag tillhör dem i den här församlingen som är kända för att inte anse att man med skattemedel ska bedriva kommersiell verksamhet som privata bolag kan bedriva lika bra. Jag vet att Ulla Hamilton delar den synpunkten. Därför blev jag ganska förvånad när Ulla Hamilton kom fram till mig och sade: Vi borde starta ett eget gasbolag. Det tog ett tag innan Ulla lyckades övertyga mig om att det var en bra idé.

Men konkurrensen på det här området har fungerat alldeles uselt. Det är oerhört svårt att tanka bilar som drivs på gas. Därför tyckte jag att det var en bra idé. Här skulle Stockholms stad kunna göra en insats för att se till att konkurrensen ökade och därmed tillgången på gas. Men det var också fullkomligt självklart, både för Ulla Hamilton och för mig och Folkpartiet, att det gasbolaget skulle säljas fortast möjligt. Det är inte en uppgift för skattebetalare i Stockholms stad att ta risker som det faktiskt är att skapa ett bolag inom en marknad där det finns inte särskilt väl fungerande men dock konkurrens. Skattebetalarna ska inte behöva ta den typen av risker. Därför säljs det bolaget nu.

Detta var uttalat klart och tydligt från majoriteten redan från början. Om oppositionen hade tyckt att frågan var viktig, varför startade ni inte något gasbolag? Sanningen är att den här majoriteten startade detta gasbolag men sade redan från början att det skulle säljas så fort som möjligt för att se till att konkurrensen ökar på det här området.

Jag tycker att det är märkligt att Miljöpartiet kommer så här sent, tio över tio, och ställer sina frågor. Hade ni inte kunnat göra de lite tidigare?

Anförande nr 227

Å s a R o m s o n (mp): Det är roligt att Lotta Edholm tar upp en biogasdebatt, men det låter på Lotta som att det inte producerades någon biogas i den här staden innan ni tog över och startade ett gasbolag. Så är det inte. Jag antar att hade ni haft makten tidigare hade det heller inte producerats någon biogas i den här staden. Vi tyckte att det var viktigt av klimatskäl. Det finns bilar som behövs i staden, och de bör drivas på det bästa möjliga drivmedel man kan ha. Just nu är det klimatbästa drivmedlet biogas. Därför är det viktigt att det finns i staden. De aktörer som kan producera till att börja med är de som sitter på råvarorna. De som sitter på råvarorna i städerna är de kommunala vattenbolagen.

Det är därför den produktionen startades. Det startades under Stockholm Vatten så fort man hade möjligheten att producera. Det vi inte har gjort i den här staden är att investera tillräckligt för att det ska produceras mer. Det är inte det faktum att det inte finns aktörer som gör att bilägarna inte får biogas. Det är att det inte produceras tillräckligt med biogas i den här regionen. De investeringarna ligger efter. Ni har haft tre år på er att göra det, men ni har letat efter att sälja i stället.

Anförande nr 228

Borgarrådet E d h o l m (fp): Herr ordförande! Det här handlar om monopol. Monopol är sällan duktiga på att tillfredsställa de behov som finns. Det var därför som den här majoriteten valde att starta detta bolag. Det står helt klart och tydligt utskrivet från början att det skulle säljas fortast möjligt för att öka konkurrensen på området, inte för att man med hjälp av skattemedel skulle understödja ett företag som skulle konkurrera med andra bolag. Detta var utsagt redan från början.

Anförande nr 229

A n n M a r i E n g e l (v): Hela den här historien har förefallit egendomlig för oss. Då undrar jag: Är det en kärnverksamhet för staden att skapa bolag, se till att de blir lönsamma och sedan uppleta en privat intressent som kan ta över när det har blivit lönsamt och tycka att man på det sättet har ökat konkurrensen? Är det fler verksamheter i staden som ni tänker hantera på det sättet?

Nu skulle vi vilja ha en grundligare debatt om detta, och eftersom vi har yrkat på en återremiss tycker jag inte att det är så meningsfullt att vidareföra den här debatten i kväll. Vi tänker inte gå vidare med den nu, utan vi utgår att det blir möjligt senare när vi har fått svar på en hel del frågor.

Anförande nr 230

Borgarrådet E d h o l m (fp): Vi tar gärna den här debatten, vi kan hålla på hela kvällen. Det är inte vårt fel att klockan är kvart över tio.

Självklart kan man inte tänka sig detta på område efter område. Självklart var Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna djupt skeptiska till den här idén. Det är mycket udda att en borgerlig majoritet väljer att starta ett bolag inom ett område där det finns kommersiella aktörer. Men det fungerade inte därför att vi har en monopolsituation i Stockholm. Därför valde vi att starta bolaget, men vi sade att

självlklart ska det säljas fortast möjligt. Det är nu, och det till ett bra pris där vi faktiskt till och med för skattebetalare gör en smula vinst. Jag tycker att alla borde vara glada och nöjda med detta.

Anförande nr 231

C a t h a r i n a T a r r a s - W a h l b e r g (s): Jag tror att den här minoritetsåterremissen blir en väldigt viktig återremiss. Till exempel vill vi ha belyst vad det får för konsekvenser för en eventuell utökning av verksamheten i reningsverken med tanke på att det flyttar in så många nya invånare i Stockholms stad som det gjort under senare år. Det säljs ju också mark som ligger inne på Stockholms Vattens reningsverks områden, och vi vill utöka reningsverken. Hur ska vi ha möjlighet att göra det när vi har en annan ägare av marken? Det ligger också i återremissyrkandet.

Anförande nr 232

Borgarrådet E d h o l m (fp): Alla de här frågorna hade man kunnat få svar på om ni hade ställt dem lite tidigare, inte kvart över tio en måndag kväll när vi ska fatta beslutet.

Anförande nr 233

Borgarrådet N o r d i n (m): Herr ordförande! Många av de här frågorna hade kunnat ställas och få svar tidigare. Jag ska ge en pluspoäng till Vänsterpartiet som i koncernstyrelsen ställde en rad frågor, men inget annat parti ställde några frågor i koncernstyrelsen. Inget annat parti brydde sig om att i det viktiga beredande organet, koncernstyrelsen, ställa de här frågorna.

Ni har varit övertygade om att ni är emot den här affären, för ni har ju yrkat avslag.

Sanningen är att ni i kväll har ägnat er åt att i två ärenden i hast snickra först ett förslag om bordläggning och sedan om återremiss därför att ni vill gå hem. Det är vad det handlar om. Ni vet vad ni tycker i båda ärendena. Ni har er uppfattning fullständigt glasklar, så glasklar att två partier av tre i koncernstyrelsen inte ställde en enda fråga därför att ni hade er uppfattning klar. Det är vad det handlar om.

Den 19 april ska vi gå till ett tredje extra fullmäktige av respekt för oppositionen för att behandla oppositionens motioner. Inför dessa extra fullmäktigesammanträden har vi gruppleदारöverläggningar tillsammans med presidiet och försöker komma överens om hanteringsregler för att behandla de motioner som oppositionen har lagt under mandatperioden, av respekt för oppositionens rättigheter.

När vi kommer till den här salen och debatten börjar är det väldigt många som glömmer bort vad vi har kommit överens om på gruppleदारöverläggningarna. Jag är faktiskt väldigt besviken. Jag ser som min plikt att tillmötesgå och respektera oppositionens arbetsvillkor i kommunfullmäktige, och kommunfullmäktige är i hög grad oppositionens arena, som man brukar säga. Men det är också högsta beslutande organ. Då måste man som opposition visa respekt för majoritetens möjligheter att få fatta beslut, ha debatter men också fatta besluten.

Resultatet kommer att bli, om ni visar en så bristande respekt för majoritetens möjlighet att fatta beslut, att vi får ha extra fullmäktigen även om rotelärenden. Då får vi kalla in ledamöterna på lördagar och söndagar och andra dagar till extra fullmäktigen för att fatta beslut om dessa.

Fundera lite över det när vi yrkar på bordläggning och återremittering bara av den enkla anledningen – inte att ni tänker byta uppfattning om ni skulle få någon ny information – att ni har lust att gå hem.

Anförande nr 234

Å s a R o m s o n (mp): Det är lite för sent för oss fritidspolitiker att få en utskällning om att vi har varit engagerade i en debatt som handlar om Stockholms översiktsplan som ska gälla för planeringen av Stockholm för 10—15 år framåt. Det har inte behandlats på några gruppleदारöverläggningar såvitt jag vet att det när det gäller beslutsärenden i den här salen skulle vara någon regel att det bara ska vara en person från partiet. Beslutet om översiktsplanen är för oss ett jättestort beslut, och jag tycker egentligen deltog du alldeles för lite. Jag vill inte skälla ut, det är upp till dig. Men jag vill inte bli utskälld för att vi har varit engagerade i ett ärende under debatten. Ni har lagt upp enormt stora ärenden på ett och samma fullmäktige, och vi försöker hantera situationen när klockan är tio då vi har föresatt att vi skulle gå hem. Det har vi sagt till våra barnvakter. Vi har varit på jobbet från klockan åtta på morgonen.

Jag tycker inte att vi ska få en utskällning för att vi engagerat oss. Vi har från vårt parti inte varit mer än en person i motionsöverläggningarna. Jag förstår inte det här, särskilt inte med tanke på ditt eget beteende under förra mandatperioden då vi hade fullmäktige varannan måndag och inte var tredje. Vi försöker hantera situationen, men vi vill inte ha en utskällning kvart över tio på kvällen.

Anförande nr 235

Borgarrådet N o r d i n (m): Den enda som ägnar sig åt att skälla ut folk är du, Åsa Romson. Att framföra sin ståndpunkt att man är besviken över beteenden har jag ändå rätt att göra. Det är ingen utskällning, men jag måste ha rätt att påpeka att ni från Miljöpartiets sida inte ställde några frågor i koncernstyrelsen. Det kommer du aldrig runt. Sedan kan du skälla på mig hela kvällen för detta.

Ni har inte kunnat skriva någon återremiss i kommunstyrelsen, utan den snickrar ni ihop nu. Ni vet vad ni tycker i ärendet. Det här handlar om en sak, och det är att Åsa Romson vill gå hem.

Anförande nr 236

A n n M a r i E n g e l (v): Jag tycker inte heller att det anstår heltidspolitiker att kritisera oss som sitter i fullmäktige för att vilja hålla de tider som är bestämda, för folk ska upp tidigt och jobba i morgon bitti.

Jag vill erinra om att när ni från er sida föreslog att vi skulle ändra den mångåriga traditionen att ha fullmäktige varannan vecka till var tredje vecka var vi emot det. Vi

sade att vi inte kommer att hinna med att behandla interpellationer och motioner. Vi kommer inte att hinna med att grundligt diskutera de viktiga frågorna. Nu kritiserar ni oss för att ni inte hinner behandla våra motioner, och ni måste lägga in det ena extra fullmäktige efter det andra. Kanske hade det inte varit så tokigt att hålla fast vid det vi föreslog, att ha fullmäktige varannan vecka och sluta kl. 22 så att folk orkar med sina jobb, de som inte sitter här på heltid.

Anförande nr 237

T e r e s L i n d b e r g (s): Jag ansåg att den tidigare frågan var en ordningsfråga, och att initiativet till det togs av borgarrådet Sten Nordin och ingen annan. Jag tycker att det känns beklämmande att man ska behöva anklaga fullmäktige. Det är inte så att några filibustrar här, utan det handlar om respekt för fullmäktiges ledamöter. De allra flesta i denna sal är fritidspolitiker.

Jag kan inte annat än att instämma i det som sades tidigare, att det handlar om det från majoriteten initierade förslaget att ha tre veckor mellan varje fullmäktige. Vi protesterade mot det och sade att det inte kommer att fungera. Ni sade, och inte bara en gång, att ni gör det på försök. Skulle det vara så att vi ser problem med tiderna kommer vi att återgå till två veckors mellanrum. Ni har ännu inte väckt frågan, men ändå klagat på oss för att vi inte tycker att det är rimligt att vi håller på hela nätterna.

Sten Nordin sade själv, och jag tycker att han hade ett ganska fint inledningsanförande om Norra Station, att om det hade varit i Frankrike hade Sarkozy varit den som hållit i det här ärendet och inte huvudstadens fullmäktige. Det är stora frågor vi har behandlat här, både Norra Stationsärendet och översiktsplanen. Det är inte så konstigt att det har tagit tid. Var glad i stället att vi har lyckats baxa igenom de två ärendena och se till att ha bättre planering nästa gång så att ni inte lägger de stora ärendena på ett och samma fullmäktige!